

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์
ของ
นายพิศุจน์ มีปิล่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

10 มีนาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

ของ

นายพิศุจน์ มีไพล่

110 ๒๒๘. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

10 มีนาคม 2549

๒ ๗๘๔๘๕๕

พิศุจน์ มีไปล์. (2549) คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์.

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับครูที่รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ รวมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ของครูผู้สอน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การจัดทำคู่มือผู้จัดทำ ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหนังสือ งานวิจัย และคู่มือต่างๆ เพื่อให้เนื้อหาครบถ้วนมีความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ในการจัดทำคู่มือผู้จัดทำได้จัดทำโครงร่าง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ให้คำแนะนำและความเห็น จากนั้นได้นำโครงร่างคู่มือมาปรับปรุงแก้ไข พร้อมนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบโครงร่างเนื้อหาสาระคู่มือ จำนวน 5 คน แล้วจึงนำมาจัดทำเป็นโครงร่างคู่มือ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยมีนักวิชาการศึกษา จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และครูปฏิบัติงานสอน จำนวน 8 คน พร้อมทั้งนำแบบประเมินความเหมาะสมมาวิเคราะห์ สรุปผล และนำมาปรับปรุงคู่มือ

สิ่งที่ได้รับจากการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้คือ คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ มีขอบเขต 4 ด้าน คือ 1) ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 2) การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 3) การกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยมีองค์ประกอบคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร และเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข 4) การจัดทำแผนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ทั้ง 4 ด้านนี้จะมีประโยชน์และคุ้มค่าหากครูผู้สอนได้ทดลองนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดทักษะและความเข้าใจที่ยั่งยืน มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเนื่องจากได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

**THE MANUAL OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON STORYLINE METHOD
FOR TEACHERS IN SCHOOLS OF SUANPHUNG, RATCHABURI.**

**AN ABSTRACT
BY
MR. PISUT MEPLAI**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University**

10 March 2006

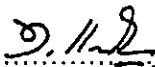
Pisut Meplai. (2006). *The Manual of Learning Activities based on Storyline Method for Teachers in Schools of Suanphung, Ratchaburi*. Master's Project. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok. : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Project Advisor : Asst. Prof. Dr. Thasana Swaengsakdi.

The purposes of the manual of learning activities based on storyline methods for the teachers in Suanphung district, Ratchaburi Province were to be a guideline for the teachers in Suanphung district, Ratchaburi province in increasing the efficiency of student-centered teaching approach, and to be a guideline for the school administrators in supervising learning activities based on the storyline method for developing learning methods suitable for learners in each level. In order to obtain a manual with complete and correct content, the writer studied several related documents, textbooks and various research. In conducting this manual, the writer followed these procedures ; outlining the manual with the approval of the research adviser, having three experts make comments and suggestions, improving the outline, having five experts examine the content, having five educational, academicians seven school administrators, and eight teachers examine the possibility of the manual, evaluating and analysing the suitability, concluding and finally improving the manual.

The results of this study indicated that there were four aspects of learning activity provision based on the Storyline method : 1) teacher co-operation 2) content analysis and synthesis 3) the determination of story proceeding containing scenes, characters, life living of the characters and matters or problems to be solved, and 4) lesson planning. These four areas of learning activity provision would be helpful and worthwhile for teachers since it would cause skills and sustainable understanding, and it was in accord with the learner-centered approach because it provided students with real practice which led to more effective learning.

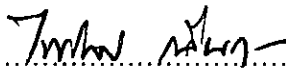
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

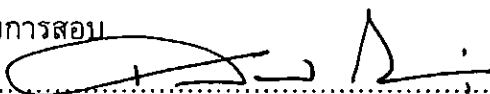
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัตนา แสงศักดิ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

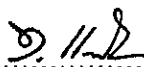
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

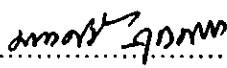
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัตนา แสงศักดิ์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

163

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี โดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ อาจารย์ที่
และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ผู้ศึกษาคู่มีฉบับนี้
และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

คุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี กรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ที่ได้ให้คำ
แนะนำที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์
ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ และอาจารย์
ดร.มารศรี สุธานี คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ซึ่งผู้ศึกษาผู้ศึกษาซึ่งในความกรุณาความ
เอาใจใส่ของท่านเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรึกษาแนวทางในการจัดทำ
สารนิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มจัดทำจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้
และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำคู่มือและประเมินคู่มือ
เพื่อให้คู่มือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมระลึกถึงพระคุณของ บิดา
มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้กำลังใจในการจัดทำสารนิพนธ์
ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พิศุจน์ มีไปล์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์	6
ขอบเขตของการจัดทำคู่มือ	6
ความสำคัญของการจัดทำคู่มือ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อม	9
ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	9
ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	13
หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	14
ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	15
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	16
ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	19
ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	20
การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์	24
ความร่วมมือกันของครูผู้สอน	25
การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา	26
การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง	30
การจัดทำแผนการสอน	32
คู่มือ	37
ความหมายของคู่มือ	37
ประเภทของคู่มือ	38
องค์ประกอบของคู่มือ	39
ลักษณะที่ดีของคู่มือ	40
แนวทางการจัดทำคู่มือ	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ	47
ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ	47
ศึกษาแนวทางการจัดทำคู่มือ	48
วางแผนการดำเนินการจัดทำคู่มือ	48
ดำเนินการจัดทำคู่มือและพัฒนาคู่มือ	49
ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ	49
คู่มือฉบับสมบูรณ์	54
4 คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง	
จังหวัดราชบุรี	55
ส่วนที่ 1 คำชี้แจงในการใช้คู่มือ	56
คำแนะนำในการใช้คู่มือ	56
นิยามศัพท์เฉพาะ	56
ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระสำคัญ	58
ความร่วมมือกันของครูผู้สอน	58
การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา	62
การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง	77
การจัดทำแผนการสอน	86
ส่วนที่ 3 ภาคผนวก	108
ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ (Storyline)	
ช่วงชั้น 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	109
หนังสืออ้างอิง	126
5 ข้อเสนอแนะในการนำคู่มือไปใช้	127
บรรณานุกรม	131

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	138
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการจัดทำคู่มือ	139
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบโครงร่างเนื้อหาสาระคู่มือ	141
ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ	143
ภาคผนวก ง. แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ คู่มือการจัดการเรียนรู้โดย วิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	146
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	149

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	52
---	-----------------------------------	----

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	การสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าไม้	28
2	แผนการสอนแบบ Storyline Method	36
3	การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	47
4	การเปลี่ยนทัศนคติและการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์ โดยการศึกษาหลักของการจัดการเรียนรู้	61
5	แนวปฏิบัติในการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	64
6	แนวปฏิบัติในการศึกษาและการจัดหลักสูตรที่คำนึงถึงผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้เรียน ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล	65
7	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วย ตัวทึบหนา	66
8	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วย ตัวทึบหนา	67
9	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	68
10	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา.....	68
11	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	70
12	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา.....	71
13	แนวปฏิบัติการสังเคราะห์องค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา โดยมี 3 ส่วน คือ เนื้อหาสำคัญ จุดประสงค์ และกิจกรรมหรือกระบวนการ	72
14	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	73
15	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	74

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

16	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน คือ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	75
17	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อ เรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	76
18	แนวปฏิบัติการผูกเรื่องหรือสร้างเหตุการณ์จากหน่วยการเรียนรู้.....	77
19	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ที่แสดงถึงลักษณะและองค์ประกอบ ที่สำคัญ ของวิธีสตอรีไลน์ (Storyline)	78
20	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2	79
21	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	80
22	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ทั้ง 4 ส่วน และ คำถามหลักใน การผูกเรื่องให้ดำเนินไป เป็นตัวอย่างสำหรับใช้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2	83
23	แนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2	89
24	แนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2 ซึ่งมีการบูรณาการข้ามรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้	95
25	ตัวอย่างการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรเชิงบูรณาการการเรียนการสอน ในหัวเรื่องอาหาร	110
26	การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องหัวข้อ ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	111
27	การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามเส้นทางการเดินเรื่อง ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำ ลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	112

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพในทุกมิติ โดยให้คนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ ของคนที่จะเรียนรู้ และสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่เรียกกันว่า การศึกษาตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนถึงตายการศึกษาทำให้คนมีความรู้ ความสามารถที่จะปรับตัว รู้จักการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และประกอบอาชีพให้มีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ประเทศชาติให้ยั่งยืนได้โดยให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการโดยตรงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งยึดหลักปรัชญาว่า “ คนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา ” เพื่อเสริมสร้าง ค่านิยมที่เป็นแก่นและแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยให้พัฒนาก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ฉะนั้น การศึกษา จึงเป็นเครื่องมือและกระบวนการที่สำคัญในการวางรากฐานเพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาความเจริญมั่งคั่ง และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม (สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9. 2545 : 1-16)

การศึกษายุคใหม่ จึงมิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้หนังสือเท่านั้น หากแต่ต้องเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้เพื่อมีส่วนร่วมในการทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนต้องได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามา มีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิดกลั่นกรองข้อมูล ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และสร้างความหมายข้อมูล ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างสรรค์ความรู้นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลถึงความเข้าใจและการสร้างองค์ความรู้ที่ไว้วางใจได้ไป (วีระเดช เชื้อนาม. 2544 : ออนไลน์) ฉะนั้น สถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นองค์กรที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และ มาตรา 29

โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และนวัตกรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13-17)

นอกจากสถานศึกษาหรือโรงเรียน ต้องรับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แล้ว สถานศึกษาหรือโรงเรียนยังต้องมีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้มี ความสอดคล้องต่อมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติของสถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ตลอดจนให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และเป้าหมายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนครินทร์ 1 ที่ได้กำหนดกรอบในการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการรับการประเมิน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาผู้เรียน โดยสรุปสาระของกรอบการประเมินได้ดังนี้ มาตรฐานด้านผู้บริหาร ได้แก่ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานด้านครูผู้สอน ได้แก่ มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง และอิงพัฒนาผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และ การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ทั้งนี้ครูต้องนำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับการเรียน และเปลี่ยนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ของตนเอง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งครูควรมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้ และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนด้วย นอกจากนี้ มาตรฐานที่ 20 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนดให้ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและการเป็นผู้นำทางวิชาการ มุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงานและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และผู้ที่เกี่ยวข้องพึงพอใจในการปฏิบัติและการบริหารงาน

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษานั้น โดยสถานศึกษาหรือโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่ง วัฒนาพร กระจุก (2542 : 5) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบดั้งเดิมทั่วไป เช่น มีจุดเน้นที่เนื้อหา

มีกระบวนการ วิธีการเรียนรู้ หาทางกระตุ้น สนับสนุนกลุ่มให้คิดคำถามที่ลึกซึ้ง และหาทางตอบคำถามนั้น การถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้มากกว่า และมีความสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2545ก : 122) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ใช้ความคิด ลงมือทำ ย้ำความรู้สึก และฝึกสัมผัส ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวรอบด้าน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ตลอดมา ซึ่งสามารถทำได้หลายแบบ หลายลักษณะ แตกต่างกันไปตามรูปแบบ หลายกระบวนการ วิธีการ เทคนิค หรือจุดเน้นของแบบนั้น ๆ ถึงแม้ว่า กระบวนการหรือวิธีการจะแตกต่างกันไป หากแต่วิธีการและกระบวนการนั้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ตื่นตัวได้ดังกล่าวแล้ว ก็จัดว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญได้เช่นเดียวกัน ซึ่ง อรรถพล อนันตวรสกุล (2545 : 77) สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบกิจกรรมสตอรีไลน์ มีจุดเด่นที่สำคัญอยู่ที่การบูรณาการทั้งหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2540 มาตรา 24 ข้อ 4 ระบุว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรจัดโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยกำหนดหัวข้อเรื่อง (Topic) หนึ่ง ๆ ขึ้นมา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกรายวิชาร่วมกัน ผ่านหัวข้อเรื่องนั้น ๆ โดยมีความสอดคล้องกับ อรรถ มูลคำ ; และ สุวิทย์ มูลคำ (2542 : 30) ได้กล่าวว่า การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลากหลายวิธีการ ซึ่ง วิธีสตอรีไลน์ (Storyline Method) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกวิธีหนึ่ง เกิดจากการคิดค้นโดย สตีฟ เบลล์ (Steve Bell) แห่งมหาวิทยาลัยสเตรทไคลด์ (Strathclyde) วิทยาเขตจอร์แดนฮิลล์ (Jordanhill) ประเทศสกอตแลนด์ โดยนำเทคนิคโครงงาน (Topic Work) มาใช้ ซึ่งต่อมาภายหลังแพร่หลายในชื่อของ สตอรีไลน์ (Storyline) และได้มีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องกว่า 30 ปีในประเทศสกอตแลนด์ ซึ่งต่อมาแพร่หลายไปยังประเทศเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา และเข้าสู่ประเทศไทย โดย สตีฟ เบลล์ (Steve Bell) เดินทางมาให้การอบรมแก่คณะครูอาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 3 – 5 มิถุนายน พ.ศ. 2541 (ชนาธิป พรกุล. 2542 : 125 – 126) ซึ่งมี อรรถ มูลคำ และคณะ ได้เข้ารับการอบรมความรู้ในเรื่อง วิธีสตอรีไลน์ (Storyline) ซึ่งเริ่มจาก การสร้างฉาก และตัวละครที่ใช้ความรู้ และทักษะด้านศิลปศึกษาและงานช่าง ดำเนินเรื่องโดยการเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ความรู้และทักษะด้านภาษาไทย วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา โดยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้ศึกษา จากนั้นนักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และรับการประเมินผลตลอดระยะเวลา รวมทั้งได้ศึกษาจาก ไสว พักขาว (2548 : ออนไลน์) พบว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีที่ใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่า กำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำ สู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชา เพื่อเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกด้าน และ หนูม้วน ร่มแก้ว (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่า หลักการของวิธีสตอรีไลน์กับ

การเรียนการสอน เป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเองเน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง เน้นการเรียนการสอนที่บูรณาการ เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นเรื่องการจัดคำถามของครูผู้สอน และเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้ รวมทั้ง วลัย พานิช ; และคนอื่น ๆ (2544 : 5-6) กล่าวว่า วิธีสตอรี่ไลน์ จัดเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เป็นทางเลือกในการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ในการจัดกิจกรรมสตอรี่ไลน์มาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสิ่งที่ดีเนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมมาก ทั้งการเรียนรู้ การคิดและการปฏิบัติ รวมถึงสามารถพัฒนาผู้เรียนในเชิงบูรณาการทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยอาศัยองค์ความรู้ ทักษะการเขียนและกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชา ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นมาก ครูผู้สอนสามารถ ผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน รวมทั้งเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ตลอดจนผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยมีความสอดคล้องกับ หทัย น้อยสมบัติ ; และคนอื่น ๆ (2548 : ออนไลน์) ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า แสดงออก และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กระตือรือร้นในการเรียน มีความรับผิดชอบ และมีความร่าเริงสนุกสนานในการเรียน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนมจิตร์ แสนคำ และ คงศักดิ์ ชาติทอง (2548 : ออนไลน์) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามวิธีสตอรี่ไลน์ของ Steve Bell ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานในการเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนได้แสดงความสามารถด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเอง และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพของ สุรินทร์ วงศ์ชาติ (2544 : 50-54) ในการศึกษากระบวนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ของ Steve Bell เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ผู้เรียนรู้จักรักการวางแผนในการทำงานเป็นทีม เผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจากการสัมภาษณ์ สุวรรณไชยวัฒนานนท์ (2548 : สัมภาษณ์) พบว่า การสอนแบบบูรณาการโดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นความพยายามที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมหรือที่ใช้การเรียนรู้จากสภาพจริง ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้ามาก จึงมีจุดเน้นทางเลือกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากหลายช่องทาง และเริ่มจากสิ่งที่เป็นจริงในสังคมโดยแท้จริงแล้ว ก็คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการเตรียมการเรียนการสอน จึงต้องพัฒนาเพื่อสนองตอบให้ผู้เรียนได้ศึกษา หาความรู้ด้วยตนเอง และวิธีสตอรี่ไลน์ เป็น

การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงจะสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน โดยการบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้มีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้แล้วยังสามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน หรือ มีครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในเขตชายแดนของจังหวัดราชบุรีได้อีกระดับหนึ่ง (จรัสระหว่างบ้าน. สัมภาษณ์. 2548)

ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษา ได้เข้าร่วมประชุมหารือกับคณะกรรมการศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี" อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ตลอดจนมีโอกาสดำเนินการติดตาม และนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รวมทั้งได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์อยู่หลายประการที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์แพร่หลายไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับอรรถัย มูลคำ (2543 : 38-40) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรในปัจจุบันกำหนดเนื้อหาบางส่วนไว้ในลักษณะของการบูรณาการและสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ แต่การใช้หลักสูตรท้องถิ่นยังมีอีกหลายประการที่ไม่เอื้ออำนวย การขาดความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงของท้องถิ่น รวมถึงครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องความเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การเขียนแผนการสอนและความต้องการในการเตรียมตัวมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) ฉะนั้น ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยให้มีเค้าโครงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตรในปัจจุบัน ซึ่งให้มีหัวข้อ และเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และใช้แหล่งข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภายในโรงเรียนเป็นพื้นฐานในการจัดทำคู่มือดังกล่าว เพื่อให้ครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ใช้เป็นแนวทางในการนำไปจัดการเรียนการสอน และเพื่อเป็นการเพิ่มพูนการแสวงหา ความรู้แก่ครูผู้สอนในการพัฒนาดตนเองให้ได้มาตรฐานในการปฏิบัติการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามหลักการแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดทำ คู่มือการจัดการเรียนโดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของการจัดทำคู่มือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีขอบเขต ดังนี้

1. ความร่วมมือกันของครูผู้สอน
2. การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา
3. การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ประกอบคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต ของตัวละคร และ เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข
4. การจัดทำแผนการสอน

ความสำคัญของการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี มีความสำคัญ ดังนี้

1. ครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสตอรี่ไลน์
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับครูในโรงเรียน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีดังต่อไปนี้

1. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ผู้นำไปใช้ตามที่ได้แสดง ขั้นตอนการดำเนินการไว้ โดยมุ่งหวังให้ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจวิธีการตามขั้นตอน และสามารถ ดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
2. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตอบสนอง ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนค้นพบความรู้ด้วย ตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
3. วิธีสตอรี่ไลน์ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่เน้นการเล่าเรื่อง โดยอาศัยโครงเรื่อง ลำดับขั้นตอนและเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร และ เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข

4. คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ หมายถึง เอกสารที่เสนอแนวทาง หรือ เสนอวิธีการในการดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนทุกรายวิชา มีแนวคิด เห็นความสำคัญ และดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ร่วมกัน

4.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา หมายถึง การพิจารณาจัดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของกลุ่มวิชา หรือรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ เพื่อนำมาออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ หรือ หัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรและเอื้อต่อการบูรณาการ

4.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง หมายถึง หัวข้อย่อยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ มีองค์ประกอบ คำถามนำ และทุกคำถามนำที่จะตอบสนองต่อจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบได้แก่

1) ฉาก หมายถึง สถานที่หรือภาพกว้างๆ ที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละคร ภายใต้เงื่อนไขของเวลา เช่น ในปัจจุบัน ซึ่งที่เกิดจากจินตนาการหรือการตอบคำถามของผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้น

2) ตัวละคร หมายถึง คน สัตว์ พืช หรือ สิ่งไม่มีชีวิต เช่น ป่าไม้ วัฒนธรรม โดยตัวละคร ต้องมีความกลมกลืนหรือมีความสัมพันธ์กับฉาก ซึ่งอาจสร้างเป็นสัญลักษณ์ หรือ หุ่น แทนก็ได้

3) การดำเนินชีวิตของตัวละคร หมายถึง การดำรงชีวิตของตัวละครในสถานที่และเวลา ตามที่ฉากกำหนด

4) เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับตัวละคร หรือ การสร้างสถานการณ์สมมติให้เกิดขึ้นกับตัวละคร แล้วฝึกให้มีการแก้ปัญหาตามสถานการณ์สมมตินั้นๆ

4.4 การจัดทำแผนการสอน หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรม มีการกำหนดเวลาในแต่ละแผน มีรูปแบบแผนการสอนที่ประกอบด้วย เส้นทางการดำเนินเรื่อง คำถามหลัก กิจกรรมของผู้เรียน ลักษณะของการจัดชั้นเรียน สื่อการเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน และการประเมินผล ซึ่งจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 22 โรงเรียน

บทที่ 2

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รวบรวมนำเสนอตามลำดับ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อม
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
 - 1.2 ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
 - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
 - 2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
 - 2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
 - 2.4 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
3. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
 - 3.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน
 - 3.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา
 - 3.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง
 - 3.4 การจัดทำแผนการสอน
4. คู่มือ
 - 4.1 ความหมายของคู่มือ
 - 4.2 ประเภทของคู่มือ
 - 4.3 องค์ประกอบของคู่มือ
 - 4.4 ลักษณะที่ดีของคู่มือ
 - 4.5 แนวทางการจัดทำคู่มือ

1. ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อม

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพการปกครอง การประกอบอาชีพ และสภาพอื่นๆ เพื่อนำไปจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ข้อมูลทั่วไป (2548 : ออนไลน์) กล่าวถึงอำเภอสวนผึ้งไว้ว่า เป็นอำเภอหนึ่งในเก้าอำเภอของจังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรี ประมาณ 63 กิโลเมตร อำเภอสวนผึ้ง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2526 เป็นอำเภอชั้น 3 มีพื้นที่ 1397.947 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย เทศบาลตำบล 2 แห่ง 4 ตำบล 4 อบต. 34 หมู่บ้าน ประชากร 30,578 คน 8,107 ครัวเรือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การปกครองของอำเภอสวนผึ้ง มี 4 ตำบล ซึ่งได้แก่

ตำบลสวนผึ้ง มีการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เทศบาลตำบลสวนผึ้ง และ อบต.สวนผึ้ง แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน สภาพทั่วไปของตำบลสวนผึ้ง เป็นที่ราบสูง เป็นภูเขาสลับกับพื้นที่ราบ มีแม่น้ำชีไหลผ่าน ซึ่งไกลจากน้ำตกเก้าโจน และธารน้ำร้อนไหลผ่าน เป็นพื้นที่ติดต่อกับชายแดนพม่า ซึ่งมีคนต่างด้าวอยู่อาศัยกันมาก ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงอพยพ

ตำบลป่าหวาย มี 9 หมู่บ้าน เคยเป็นที่ตั้งของค่ายสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อ 200 ปีมาแล้ว เพื่อจัดตั้งกองทหารดูแลพื้นที่ซึ่งเป็นด่านป้องกันการค้ารุกรานจากข้าศึก ต่อมาเป็นที่อาศัยซึ่งมีความเหมาะสมกับการทำการเกษตร มีแม่น้ำลำภาชีไหลผ่าน สภาพทั่วไป เป็นพื้นที่ราบสูงมีภูเขาและลำภาชีไหลผ่าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม คือ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากรากไม้และแปรรูปอาหาร

ตำบลท่าเคย เหตุที่เรียกว่า ท่าเคย เพราะในพื้นที่หมู่บ้าน มีลำห้วยธรรมชาติซึ่งต้นน้ำอยู่ที่เทือกเขาตะนาวศรี ชื่อ ห้วยท่าเคย ไหลมาบรรจบกับลำภาชี ผู้คนใช้ลำน้ำนี้ข้ามสัญจรติดต่อค้าขายกันเป็นประจำ เพราะมีพื้นที่แคบที่สุด ปัจจุบันมี 13 หมู่บ้าน สภาพทั่วไปของตำบลท่าเคย เป็นที่ราบเชิงเขา มีถนนทางหลวงสายราชบุรี - ฝายปก ผ่าน การคมนาคมสะดวก พื้นที่เหมาะกับการทำพืชไร่ พืชสวน และการปลูกป่าเศรษฐกิจ อาชีพเสริม คือ รับจ้าง

ตำบลตะนาวศรี มีชาวไทยเชื้อสายต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง ลาวญวน ที่ยังดำรงอนุรักษ์ประเพณีที่จัดกันทุกปีและในทุกหมู่บ้าน คือ ประเพณี "อ้งหมี่ถ่อง" หรือ "ประเพณีรับขวัญวันกินข้าวห่อ" ซึ่งจัดกันทุกปีในเดือนเก้าหรือเดือนสิงหาคม สภาพทั่วไปของตำบล มีฝนตกชุกในฤดูฝน ฤดูหนาว มีอุณหภูมิต่ำมาก เฉลี่ย 13-36 องศาเซลเซียส นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดหลายแห่ง

คุณภาพชีวิตของประชากรอำเภอสวนผึ้งนั้น มีสุขภาพดี มีบ้านอยู่อาศัย ได้รับการศึกษาถ้วนทั่วทุกครัวเรือน ครอบครัวสุขสบาย รายได้มาก มีความรู้สึกอยากร่วมพัฒนา ร่วมกันพาสู่คุณธรรม และ ร่วมกันบำรุงสิ่งแวดล้อม

สถานภาพและศักยภาพภูมิปัญญาไทย อำเภอสวนผึ้ง เป็นภูมิปัญญาที่โดดเด่นเป็นพิเศษ คือ ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม จำพวกผ้า ผ้าไหม เครื่องใช้จักสาน ที่มีชื่อเสียงมากได้แก่ กระเป่า

สะพานจากฝักตบขวา ตะกร้าหวาย จักสานไม้ไผ่ ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม โภชนาการ อาหารแปรรูป ได้แก่ กุนเชียงสวนผึ้ง เต้าเจี้ยว วุ้นมะพร้าว ไข่ไก่เสริมไอโอดีน ภูมิปัญญาด้านการบริการจัดการองค์กรชุมชน สวัสดิการชุมชน มีกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา กลุ่มแม่บ้านการเกษตร ซึ่งรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพและสร้างรายได้

ประวัติราชบุรี (2548 : ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า สภาพของอำเภอสวนผึ้ง เป็นอำเภอบนพื้นที่สูง อยู่ในท่ามกลางโอบล้อมด้วยขุนเขาติดชายแดนไทย - พม่า สภาพอากาศจึงเย็นสบายคล้ายภาคเหนือ และอยู่ห่างกรุงเทพฯ เดินทางด้วยรถยนต์ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง สถานที่สำคัญที่น่าสนใจของอำเภอสวนผึ้ง มีหลายแห่ง ได้แก่ โป่งยุบ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะแปลกตา เกิดจากการยุบตัวของแผ่นดิน ทำให้เกิดลักษณะโตรกผาคลายกับแพะเมืองผีที่จังหวัดแพร่ มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าเคย ก่อนถึงตัวอำเภอสวนผึ้ง 5 กิโลเมตร มีทางแยกเข้าทางซ้ายมือเขาไปประมาณ 5 กิโลเมตร จึงถึงบริเวณที่เป็นโป่งยุบ

พิพิธภัณฑภโวทัย หรือ สวนภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนไทยประยุกต์ ซึ่งได้รวบรวมวัตถุโบราณในอดีต เช่น รถม้า รวมทั้งพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับของไทยหลากหลายชนิด ตั้งอยู่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอสวนผึ้ง แยกเข้าทางซ้ายมือประมาณ 2 กิโลเมตร โดยผ่านวัดสวนผึ้ง แล้วแยกขวาข้ามสะพานถึงพิพิธภัณฑฯ ซึ่งตั้งอยู่ซ้ายมือ เปิดให้ชมทุกวันหยุดราชการ และวันนักขัตฤกษ์ เวลา 8.00 - 17.00 น. พร้อมมีบ้านพักและอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

ธารน้ำร้อนบ่อคลึง เป็นธารน้ำร้อนธรรมชาติที่มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาตะนาวศรี มีน้ำร้อนบริสุทธิ์ไหลอยู่ตลอดปี มีอุณหภูมิของน้ำประมาณ 120 - 136 องศาฟาเรนไฮต์ ในฤดูหนาวตอนเช้ามีไอน้ำลอยกรุ่นเป็นหมอกสวยงาม มีบ่อน้ำร้อนและธารน้ำร้อนสำหรับอาบ น้ำร้อนธรรมชาติเปิดให้บริการทุกวัน เดินทางห่างจากตัวอำเภอสวนผึ้งประมาณ 5 กิโลเมตร และมีทางแยกเข้าอีกประมาณ 10 กิโลเมตรจึงถึงบริเวณธารน้ำร้อน

น้ำตกเก้าโจน หรือ น้ำตกเก้าชั้น เป็นหน้าผาที่มีความสูง 9 ชั้น ตกจากหน้าผาสูงกลางหุบเขา ปริมาณน้ำมีมากในชั้นบน ๆ จากบริเวณลานจอดรถเดินทางด้วยเท้าต่ออีกประมาณ 500 เมตร ถึงบริเวณชั้นล่าง สามารถเดินด้วยเท้าขึ้นไปจนถึงชั้นบนสุด ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง สถานที่ตั้งอยู่ที่บ้านผาปกเลยธารน้ำร้อนบ่อคลึงประมาณ 1 กิโลเมตร

ไร่อุษาวดี เป็นไร่เอกชนที่ปลูกกุหลาบพันธุ์จากต่างประเทศมากมายหลายพันธุ์ และปลูกไม้ดอกไม้ประดับกลางหุบเขา เที่ยวชมได้ตลอดปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวมีความสวยงามเป็นพิเศษ ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอสวนผึ้งประมาณ 19 กิโลเมตร อยู่เลยน้ำตกเก้าโจนขึ้นไป เดินทางจากอำเภอสวนผึ้งแยกเข้าบ้านห้วยน้ำใส ประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงไร่ดังกล่าว

สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ (2540 : 7-15) กล่าวถึง สวนป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นศูนย์รวมพันธุ์ไม้นานาชนิดอันมีค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติที่ดีเยี่ยม มีลำน้ำภาชีไหลผ่านกระทบแก่งหินขนาดใหญ่ซึ่งมีชื่อ ที่รู้จักกันว่า "แก่งส้มแมว" การจัดสร้างศูนย์นี้ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา

5 รอบ มีการดำเนินงานด้านศิลปะการอาชีพที่สำคัญ ได้แก่ งานปั้น งานจักสาน และงานทอผ้า นอกจากนี้มีการขยายพันธุ์สัตว์ป่าให้สัตว์เหล่านั้นได้อยู่กันตามธรรมชาติ เช่น เก้ง กวาง ไก่ป่า ไก่ฟ้า และมีการขยายพันธุ์ไม้ป่าเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้สนใจและหน่วยงานต่าง ๆ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอสวนผึ้ง เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งเป็นอำเภอขอบชายแดนที่มีรอยต่อพรมแดน โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นกลางระหว่างประเทศไทยและประเทศสหภาพพม่า ซึ่งเป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นที่ราบสลับกับภูเขา และยังมียอดเขาสูงถึง 1,050 เมตร ตามสภาพภูมิประเทศดังกล่าว ส่งผลให้ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ด้วยเหตุที่อำเภอสวนผึ้งมีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่ ทำให้พื้นที่ที่ติดกับเทือกเขา เป็นแนวอับฝน ทำให้มีฝนตกน้อยที่สุด จะมีฝนตกหนักมาประมาณเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มปลายเดือนพฤศจิกายน ถึง มกราคม ซึ่งจะมีอากาศหนาวจัดอยู่ประมาณ 3 - 4 วัน สลับกับวันที่อากาศอุ่นสบาย และฤดูร้อนจะเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน

ทรัพยากรที่สำคัญในอำเภอสวนผึ้ง ได้แก่ แร่ดีบุกคุณภาพดี ซึ่งพบบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี เกิดจากการสะสมของตะกอนแบบบานแร่อยู่ตามร่องน้ำที่ไหลผ่านเทือกเขา มีการผลิตแร่ดีบุกกันอย่างกว้างขวางในเขตอำเภอสวนผึ้งตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ต่อมาเกิดวิกฤตการณ์ราคาแร่ดีบุกลดลงและปริมาณของแร่มีไม่เพียงพอ จึงปิดเหมืองหลายแห่ง แต่ที่อำเภอสวนผึ้งยังมีทำกันอยู่บ้าง นอกจากนี้ยังพบแร่ฟลูออไรด์ ควอตซ์ ฟอสเฟต และ แร่ลؤلแฟรม ซึ่งมีการทำเหมืองแร่เพลสปาร์ แร่ควอตซ์และเหมืองหินประดับในเขตอำเภออีกหลายแห่ง

จังหวัดราชบุรี (2544 : ออนไลน์) กล่าวว่า ประชากรในอำเภอสวนผึ้ง มีหลายเชื้อสายประมาณ 8 เชื้อสาย ส่งผลให้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์อันมีลักษณะเด่นที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ สาเหตุเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศที่เสริมให้เป็นอู่รวมทางวัฒนธรรม เป็นเมืองที่มีผู้คนอพยพมาจากดินแดนโพ้นทะเล และชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศสหภาพพม่า เข้ามาตั้งรกรากหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง พม่า ญวน มอญ ลาวโซ่ง ลาวดี เขมร จีน และคนไทยภาคกลางพื้นถิ่น จึงส่งผลให้มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งอำเภอสวนผึ้ง มีชาวไทยกะเหรี่ยง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนใกล้เทือกเขาตะนาวศรี ส่วนใหญ่เป็นคนที่อพยพมาจากเมืองทวายในประเทศพม่า ประมาณ 200 ปีเศษมาแล้ว เนื่องจากถูกพม่ารุกราน จึงพากันอพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้ามาทางชายแดนไทยทางอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แล้วแยกย้ายกันมาอยู่ที่บ้านเก่ากะเหรี่ยง และบ้านหนองกะเหรี่ยง (บ้านหนองนกกระเรียน) ต่อมา โยกย้ายเข้ามาทางตะวันตกถึงลำน้ำภาชี ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา

เทศกาลงานประเพณีที่สำคัญของอำเภอสวนผึ้งได้แก่ ประเพณีกินข้าวห่อ หรือ อั้งหมี่ต่อง เป็นพิธีสู่ขวัญที่จัดขึ้นในเดือนเก้า ซึ่งชาวกะเหรี่ยงถือว่าเดือนเก้าเป็นเดือนที่ไม่ดี บรรดาวิญญาณชั่วร้ายจะออกหากินและจะกิน "ขวัญ" ทำให้เจ็บป่วยหรืออาจถึงแก่ชีวิตได้ พิธีนี้นิยมจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ ในพิธีมีการ "ต้มข้าวห่อ" เลี้ยงกัน "ข้าวห่อ" คือ ข้าวเหนียวห่อเป็นกรวย นำมาต้มให้สุกคล้ายขนมจ้าง เวลาที่รับประทานจิ้มด้วยน้ำผึ้ง ปัจจุบันใช้จิ้มด้วยมะพร้าวขูด ในวันต้มข้าวห่อ

จะมีพิธีสู่ขวัญ โดยการเคาะไม้ เป่าแคน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผู้เฒ่าผู้แก่ในครอบครัว จะใช้เชือกสีแดงผูกข้อมือให้ลูกหลานเพื่อเป็นสิริมงคล

อาภรณ์ สุนทรวาท (2544 : ออนไลน์) กล่าวถึง การแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง ที่น่าสนใจ ได้แก่การแสดงรำกะเหรี่ยง เป็นการรำจากผู้เฒ่า ผู้สูงอายุของคนท้องถิ่น ไม่ค่อยมีการแสดงรำรำกันมากเท่าไรนัก ส่วนใหญ่แล้วงานรื่นเริงของชาวกะเหรี่ยง จะนั่งเป่าแคน ประบมือ เกี่ยวพาราสักัน มีบางครั้งแอบรำรำกันบ้าง เพื่อแสดงอวดผู้มาเยี่ยมเยือนในหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามการรำรำกะเหรี่ยง ยังพอมิให้เห็นกันบ้าง โดยมีผู้เฒ่า บัญญกร อายุ 71 ปี เป็นผู้ฝึกซ้อมให้กับเยาวชนเชื้อสายกะเหรี่ยงในหมู่บ้านสวนผึ้ง และด้วยเหตุที่คนเชื้อสายกะเหรี่ยงมีการติดต่อพบปะในงานประเพณีสำคัญของชาวกะเหรี่ยง ทำให้มีการแสดงที่ได้รับการถ่ายทอดจากลุงบุญมีให้เห็นกันซึ่งเป็นการแสดงทั้งในชุมชนอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคา

การแสดงรำกะชาकों เป็นการรำเพื่อขอพรจากเทพเจ้า เทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ให้ช่วยคุ้มครองลูกหลานชาวกะเหรี่ยง เนื้อเพลงเป็นภาษากะเหรี่ยง ปัจจุบันมีแต่คนเฒ่าชราที่สามารถร้องเพลงนี้ได้ ซึ่งก็มีอยู่จำนวนไม่มากนัก การรำกะชาकोंนี้ ใช้แสดงช่วงเทศกาลกินข้าวห่อ ซึ่งเป็นประเพณีการเรียกขวัญให้แก่สมาชิกในครอบครัวทุกคน และโดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีในหมู่บ้านระหว่างหมู่บ้านอีกด้วย โดยจัดให้มีกิจกรรมการแสดงต่างๆ ซึ่งมีคนเฒ่าคนแก่นั่งล้อมวงเป่าแคน ร้องเพลงเกี่ยวพาราสักันเพื่อสนุกสนานอีกด้วย

การรำกองก่องก๊วย เป็นการรำที่มีเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ แคน กลอง มีนักร้อง 2 คน เป็นร้องและรำประกอบชุดเครื่องแต่งกายของชุมชนชาวกะเหรี่ยงเผ่าโปว์ในจังหวัดราชบุรี และเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งการแต่งกายจะใส่เสื้อกะเหรี่ยงสีแดง ส่วนกะเหรี่ยงเผ่าโปว์ในจังหวัดราชบุรีใส่เสื้อกะเหรี่ยงลายม้า ผู้ชายใส่เสื้อสีน้ำเงินคล้ำและนุ่งโจงกระเบนมีเครื่องประดับเป็นสายสร้อยเงินร้อยรัดด้วยเชือกถัก ทำการรำมีความผสมผสานท่ารำของไทยในเพลงรำวงมาตรฐานของชาวไทยผสมผสานด้วย เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา ลักษณะการรำรำเป็นไปตามทำนองเพลงเดิมของกะเหรี่ยง คือ เพลงกองก่องก๊วย ซึ่งมีความหมายว่า เป็นการให้พรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ชม

จากที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เห็นได้ว่า มีความเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เป็นโอกาสอันดีที่โรงเรียนซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในอำเภอสวนผึ้งสามารถนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรที่บูรณาการ และเอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตตามสภาพของท้องถิ่น และจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

1.2 ข้อมูลพื้นฐานสภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

อำนวยการ พลจันทร์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา และ วิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชายแดน จังหวัดราชบุรี พบว่าสภาพที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพพื้นที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตชายแดน มีความเสี่ยงภัย ห่างไกลชุมชนเมือง การคมนาคมไม่สะดวก ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ มีความซุกซมของโรคภัยไข้เจ็บ ขาดแคลนครูผู้สอน การจัดครูเข้าสอนไม่เพียงพอกับปริมาณของผู้เรียนและจำนวนห้องเรียน การสอนไม่ตรงตามวุฒิและความสามารถ ครูมีภาระอื่นมาก การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย สถิติปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครองในด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ และค่านิยม วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญของการเรียนการสอน นอกจากนี้พบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การจัดครูเข้าสอนไม่เพียงพอ กับปริมาณผู้เรียน ครูผู้สอนไม่ตรงตามวุฒิ การมีส่วนร่วมและการให้การสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนการสอนมีในระดับน้อย พร้อมทั้งได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามระดับความสำคัญของปัญหา ได้แก่ การเร่งบำรุงขวัญและกำลังใจครู สร้างประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มีความสำคัญในการดำเนินการสนับสนุน และส่งเสริมโดยการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลของการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และข้อหาหรือในการประชุมผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งร่วมกันจัดตั้งเป็นศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี" ได้กำหนดให้ร่วมมือกันหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีมาตรฐานเดียวกัน และสามารถนำมาแก้ปัญหาความขาดแคลนครูผู้สอน หรือ การจัดครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียนได้บ้างตามสมควร (สรุปวาระการประชุมศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี" พ.ศ. 2547)

จากข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการศึกษาเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ประธานศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ ศึกษาพิเศษ เลขาธิการศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา และ สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ (2548 : สัมภาษณ์) พบว่า มีแหล่งที่จัดกิจกรรมตามสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่สำคัญหลายแห่งที่โรงเรียนสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างหลากหลายวิธี ตลอดจนได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมตามสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ พบว่า สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและตัวผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สถิติปัญหา อารมณ์ และสังคมได้อย่างสมดุล ซึ่งปัจจัยดังกล่าว คือ การจัดแหล่งเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึง สุวรรณ ไชยวัฒนานนท์ (2548 : สัมภาษณ์) ได้ให้

ข้อมูลจากการได้เข้าเยี่ยมชมการจัดการศึกษาในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง พบว่า มีความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอนทุกกลุ่มวิชา โดยนำมาบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ แล้วใช้แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในสภาพจริงของท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและยังเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนครูได้ในระดับหนึ่งอีกด้วย และมีความสอดคล้องกับ จำรัส ระหว่างบ้าน (2548 : สัมภาษณ์) กล่าวถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง หรือ ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ " ตะนาวศรี " พบว่า ในฐานะที่เป็นประธานศูนย์ ตระหนักถึงความต้องการจัดการศึกษาในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้งให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยสนับสนุนให้มีความร่วมมือของครูผู้สอนมาจัดทำบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียนร่วมกัน ด้วยการร่วมคิดค้นวิธีการหรือเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยสรุปสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในอำเภอสวนผึ้ง ได้ตระหนักถึงความจำเป็นและความต้องการในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้แก่ผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมและเนื้อหาสาระที่ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลในลักษณะของการบูรณาการ จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ การปฏิบัติจริงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม และสามารถนำประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 และยังช่วยลดปัญหาความขาดแคลนครูผู้สอนได้ในระดับหนึ่ง

2. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์

หนูม้วน ร่มแก้ว (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่า วัฏจักรการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างครบถ้วนรอบด้านนั้น ครูต้องเป็นกัลยาณมิตร ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน ต้องมีการวางแผนการสอนที่นำข้อมูลทั้งจากหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ร่วมกัน ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุข ความสำเร็จ และได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และ ประเมินผลการเรียนการสอนทุกด้านด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม และประเมินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักการศึกษาให้ความสนใจมาก เพราะการเรียนการสอนลักษณะนี้ให้ความสำคัญในการเอื้ออำนวยโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ในลักษณะของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ ซึ่งก็คือ การเรียนการสอนเน้นบูรณาการ ที่ระดับเนื้อหาวิชาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกัน แต่หลักสูตรเน้นบูรณาการที่รายวิชาโดยตรงก่อนที่จะแยกไปกำหนดเป็นเรื่องที่จะจัดการเรียนการสอนต่อไป

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์

วิธีสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ที่มีลักษณะของการบูรณาการแบบสหวิทยาการ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของวิธีสตอรีไลน์ ไว้หลายประการ ดังนี้

อรรถัย มูลคำ; และ สุวิทย์ มูลคำ (2542ก : บทนำ) ให้ความหมายของวิธีสตอรีไลน์ ไว้ 4 ประการ คือ

1. วิธีสตอรีไลน์ เป็น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปเพื่อให้เกิดทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิถีชีวิต โดยการบูรณาการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน
2. วิธีสตอรีไลน์ เป็น การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยสร้างให้เป็นลักษณะหัวเรื่อง (Theme) ช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาต้องสอนทุกรายวิชาในเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด
3. วิธีสตอรีไลน์ เป็น วิธีการสอนที่สามารถสอดแทรกค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้
4. วิธีสตอรีไลน์ เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดเน้น เทคนิค กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมประสบการณ์อย่างหลากหลายแก่ผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้คิด และลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีความหมาย สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของคน และสามารถนำไปใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

อรรถพล อนันตวรสกุล (2545 : 71-74) ให้ความหมายวิธีสตอรีไลน์ ไว้ว่า เป็นวิธีการจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลักสูตร องค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ และ กระบวนการเรียนรู้หลายวิชาเข้าด้วยกัน โดยครูผู้สอนวางโครงเส้นทางเดินเรื่องไว้คร่าวๆ โดยการเปิดประเด็นด้วยคำถามหลักให้ผู้เรียนที่เป็นทั้งผู้แสดงที่มีทั้งการปฏิบัติ เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คิดวิเคราะห์ ใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ และสรุปแนวความคิดสำคัญ

พิมพันธ์ เตชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข (2545 : 116-139) กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ โดยใช้คำถามหลักเป็นการนำให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายโอนความรู้ได้

โดยสรุปว่า วิธีสตอรีไลน์ เป็น กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การผูกเรื่อง แบ่งเรื่องราวเป็นตอน เรียงลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง และ

ใช้คำถามหลักเป็นสื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงและสามารถถ่ายโอนความรู้ไปยังชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นวิถีทางแห่งการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกัน ได้แสดงออกอย่างมีความสุข

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์; และเพียร ยินดีสุข (2540 : 18-20) กล่าวว่า มนุษย์มีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยธรรมชาติ เพื่อเป็นกลไกช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดให้เกิดการเรียนรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมจากการ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การศึกษา และการคิดไตร่ตรองที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ซึ่งโดยทั่วไปถือว่า การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการวางพื้นฐานการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน

กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่พึงประสงค์ ต้องมีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจากสภาพปัญหาจริง ประสบการณ์จริงตามธรรมชาติเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ที่ได้ศึกษามาซึ่งการได้ลงมือปฏิบัติจริงในชีวิต เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรอง ไตร่ตรอง ได้ศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหา อุปสรรคอย่างชาญฉลาด ตลอดจนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและมีความพร้อมที่ประโยชน์เพื่อสังคมได้เป็นอย่างดี

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในบัญญัติ 10 ประการ ตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน กล่าวคือ จัดให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามธรรมชาติ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรัก สามัคคี รวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่นมีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นาสวน ไร่ผัก ไร่ผลไม้

จะเห็นได้ว่า แนวนโยบายดังกล่าว มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ฉะนั้น ครูต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในขณะที่เรียนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งในการจัดกิจกรรมนั้นควรเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และกระตุ้นให้ผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จนสามารถตกผลึกเป็นองค์ความรู้และลักษณะนิสัยของผู้เรียน ตลอดจนเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ด้วย ซึ่งได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความสนใจและศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ดังนี้

ศิระนาถ ปิยะวิทยารธรรม; และ ดุลวิษณุ อ่อนหวาน (2542 : 15-20) สรุปว่า การเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นการนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน เช่น การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวแล้ว

เชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ วิธีสตอรีไลน์ มีความเชื่อว่าวิธีสตอรีไลน์ คือ ความรู้ควรมีลักษณะเป็นองค์รวม ผลของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งความรู้ นั้น และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ได้ดีผ่านการกระทำของตนเองด้วยประสบการณ์

อรรถัย มูลคำ; และ คนอื่นๆ (2543 : 34) กล่าวไว้ว่า สตอรีไลน์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า โลกในทศวรรษหน้าต้องการคนที่มีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์หลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน และสามารถนำศาสตร์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน และยังมี ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ว่า

1. ความรู้ควรมีลักษณะเป็นองค์รวม และสามารถสังสมเพิ่มพูนได้
2. ผลของการเรียนรู้จะคงทนและถาวรหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้ นั้น และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ผู้เรียนจะรู้คุณค่าและสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีความหมายได้ โดยผ่านการเรียนรู้จากการกระทำของตนเองด้วยประสบการณ์ตรง

ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน เช่น การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนเชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาและกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม พรสมบัติ คำตรง (2544 : 87) กล่าวว่า หลักการของการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติความรู้จากการเรียนเป็นความรู้ที่เป็นองค์รวม (Holistic Knowledge) ผู้เรียนสามารถนำสถานการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง ครูผู้สอนเป็นผู้จัดการกิจกรรม สภาพการเรียนการสอนโดยครูจะเป็นผู้เพิ่มเติมความคิด ความรู้เพิ่มเติมให้กับผู้เรียน รวมทั้งชี้แนะให้แนวความคิดในการจัดกิจกรรมต่างๆ

วลัย พานิช; และ คนอื่นๆ (2544 : 1) กล่าวถึง การเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเด่นในด้านการบูรณาการหลักสูตร องค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาที่เกี่ยวข้องกัน โดยมีจุดเน้นที่เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ เน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ และ เน้นการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co - Operative Learning)

ไพรัช สงวนไพร่ดอน (2544 : ออนไลน์) กล่าวถึงรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิม ได้แก่ การเรียนรู้แบบค้นหาคำตอบด้วยตนเอง การศึกษานอกสถานที่ การวิจัยขนาดเล็ก การสำรวจชุมชน การใช้สถานการณ์จำลอง หรือการแสดงบทบาทสมมติ

การสอนโดยใช้กรณีศึกษา การเรียนรู้ด้วยวิธี Storyline และ เสนอแนวทางการจัดโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้กิจกรรมหลักของโรงเรียนจัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดเรียนการสอน การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และ กิจกรรมโรงเรียน

อรรถพล อนันตวรสกุล (2545 : 75) กล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมสตอรีไลน์ มีจุดเน้นที่เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
2. เน้นการบูรณาการหลักสูตร องค์ความรู้ ทักษะการเขียน และกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาวิชา มีลักษณะเป็นการเรียนแบบบูรณาการสหวิทยาการ
3. เน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ
4. เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการเรียนรู้ของตนอย่างเต็ม

ตามศักยภาพ

6. เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
7. เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการค้นพบคำถาม จากคำถามหลัก ที่ครูกำหนดขึ้น
8. เน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้จากห้องเรียนออกไปสู่ชุมชนและชีวิตจริงของผู้เรียน
9. เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ สนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความสุข และตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้

วันชัย จิรวินัยสถิตย์ (2545 : 1) อธิบายความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ มีดังนี้ คือ

1. การสร้างเรื่องจากการสังเคราะห์ เป็นสาระสำคัญของการถ่ายทอดประสบการณ์ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้
2. ความรู้และประสบการณ์เดิม นำไปสู่ความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์นั้น ไปปฏิบัติอย่างมีจุดหมาย
3. วิธีการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์ตรงของผู้เรียน และเป็นองค์ความรู้ที่คงทน
4. การเรียนรู้ที่จะมีคุณค่า ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีจากกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือ มีเหตุการณ์ที่เผชิญเป็นประสบการณ์ตรง

นอกจากความเชื่อดังกล่าวแล้ว ให้มีความสัมพันธ์และใช้หลักการบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จากสิ่งที่เรียน เชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง และค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2545 :19) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เส้นเล่าเรื่อง (Storyline) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่นำแนวคิดของการบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวเชื่อมโยงออกไปสู่ชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สตีเวน เบล (Steve Bell. 2005 : Online) ผู้พัฒนาแนวคิดวิธีสตอรีไลน์จนแพร่หลาย และเข้าสู่ประเทศไทย โดยรับเชิญเป็นวิทยากรให้กับศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2541 กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ มีความเหมาะสมกับหลักสูตรภาษาศิลป์ และสังคมศึกษา ซึ่งสามารถนำมาจัดการสอนแบบบูรณาการได้ มีลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลักการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการกระทำ หรือ การศึกษาด้วยการกระทำ เป็นวิธีการจัดเตรียมการที่มีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ มีพลังอำนาจสูงในด้านความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน มีความเชื่อมโยงทักษะพื้นฐานกับสภาพความเป็นจริงของโลก และให้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาแล้ว

โดยสรุป สตอรีไลน์ มีหลักการและแนวคิดพื้นฐานที่เน้น เทคนิค กระบวนการ ที่มุ่งส่งเสริมประสบการณ์อย่างหลากหลายแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดและลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองการเรียนการสอนเป็นไปตามธรรมชาติ มีชีวิตชีวา สอดคล้องกับความต้องการ สร้างความสนุกสนาน และ ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ผลงานแต่ละชิ้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาไปพร้อมๆ กัน และยังเป็นพัฒนาการของความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันของผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของคน และสามารถนำไปใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์

กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวคือ การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพ เป็นการพัฒนาที่สมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้มีนักวิชาการได้คิดค้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้หลากหลายวิธี ซึ่งวิธีสตอรีไลน์ เป็นอีกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหนึ่งที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว ตามความสำคัญของวิธีสตอรีไลน์ ซึ่ง อรรถพล อนันตวรสกุล (2545 : 77) กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด ค่านิยม เจตคติ และทักษะในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ดี สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2545 : 132) ที่กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ เป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้และสามารถถ่ายโอนความรู้ได้ และ สุวรรณ ไชยวัฒนานนท์ (2544 : 50-60) ยังกล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ ช่วยพัฒนาความรู้แก่ผู้เรียน ด้วยคำถามนำของครูผู้สอน

ซึ่งเป็นคำถามที่มีประเด็นน่าสนใจ สร้างความกระตือรือร้นแก่ผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถัย มูลคำ; และ สุวิทย์ มูลคำ (2543 : 34-35) กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้พัฒนาหรือวางโครงเรื่องในการถามนำด้วย คำถามหลัก และให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมตามลักษณะเส้นทางการเดินเรื่องในแต่ละองค์ประกอบ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง และสามารถนำไปใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ ซึ่งการสอนแบบนี้ เป็นการสมมติเรื่องราวหรือเหตุการณ์ขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ ให้ความรู้มาแก้ปัญหา เป็นการสอนให้ผู้เรียนแก้ปัญหาจากสถานการณ์สมมติไปสู่การแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง และสอนให้ ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนอีกด้วย (พรสมบัติ คำตรง. 2544 : 82)

นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับ สมิท และ กรีนฟีลด์ ฟิวด์ (Smith; & Glenifer Fields . 2005: Online) กล่าวถึง แรงบันดาลใจในการนำ Scottish Storyline Method มาใช้สอนให้กับผู้เรียนใน Cecil Sly Elementary โดยกล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์เป็นแนวทางหนึ่งในการนำหัวเรื่องไปสู่การแก้ปัญหา ภายใต้พันธกิจร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนในการคิดสร้างสรรค์สร้างอาณาจักรสตอรีไลน์ และ พบว่า เมื่อนำวิธีสตอรีไลน์มาทำการสอนให้กับผู้เรียนใน Cecil Sly Elementary แล้ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่เปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน เป็นให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและบ้านเพิ่มมากขึ้น

ตามที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีสตอรีไลน์ มีการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการการเรียนรู้จากห้องเรียนออกไปสู่ชุมชน และชีวิตจริงในปัจจุบัน ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเป็นธรรมชาติ สนุกสนาน เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม การเรียนแบบร่วมมือ และได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนได้แสดงความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.4 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์

วิธีสตอรีไลน์ มีลักษณะเฉพาะ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการ ซึ่งมีนักวิชาการได้อธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

อรรถัย มูลคำ; และ สุวิทย์ มูลคำ (2542ก : 45-50) กล่าวถึง ลักษณะของวิธีสตอรีไลน์ไว้ว่าเป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดเน้น เทคนิค กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมประสบการณ์อย่างหลากหลายแก่ผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ฉาก ได้แก่ สถานที่ หรือ ภาพกว้าง เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละคร ภายใต้เงื่อนไขของเวลา โดยมีครูผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนสร้างฉากตามคำตอบหรือจินตนาการเอง
2. ตัวละคร คือ คนหรือสัตว์ที่มีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์และกลมกลืนกับฉากโดยการสร้างเป็นหุ่น หรือ สัญลักษณ์แทนได้
3. วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต คือ เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตปกติของตัวละครในสถานที่และเวลาตามที่ฉากกำหนด

4. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือ ปัญหาในความจริงที่ตัวละครเผชิญ หรือ สร้างสถานการณ์สมมติขึ้นมาแล้วให้ผู้เรียนฝึกแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่สมมติ

สุวรรณา ไชยพัฒนานนท์ (2544ก : 50-60) เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา : การสอนแบบบูรณาการโดยวิธี Storyline Method ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนองต่อความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้หาความรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคม ใช้การเรียนรู้จากสภาพจริง โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน สังเคราะห์เนื้อหาวิชา จัดทำแผนการสอน กำหนดเส้นทางเดินเรื่องสำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีฉากหรือภาพกว้าง ๆ ที่เป็นการคิดรวบยอดให้มีตัวละครเดินเรื่องโดยมีผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้แสดง ดำเนินชีวิตไปตามเหตุการณ์ที่กำหนด ตามประเด็นการใช้คำถามนำของครูผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และสามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ฉาก เป็นการสร้างสถานที่หรือบริเวณกว้าง ๆ ซึ่งเป็นที่อยู่ของตัวละคร มีกำหนดเวลา และครูผู้สอนตั้งคำถามยั่วให้นักเรียนตอบเพื่อสร้างฉากตามคำตอบหรือจินตนาการของนักเรียน
2. ตัวละคร หมายถึง คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตอยู่ในเรื่องราว โดยผู้เรียนเป็นผู้แสดง มีบทบาทตั้งเริ่มต้นจนจบเรื่อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและมีความภาคภูมิใจ
3. การดำเนินชีวิต หรือ วิถีชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ดำเนินตามปกติของตัวละครในฉากที่สร้างขึ้น เช่น การดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัวของหมู่บ้านแห่งหนึ่งริมแม่น้ำลำภาชี
4. เหตุการณ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยที่ตัวละครต้องเผชิญและแก้ปัญหา เช่น สภาพน้ำท่วมเฉียบพลัน

อรรถพล อนันตวรสกุล (2545 : 71-74) กล่าวว่า วิธีสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาศัยการผูกเรื่อง เพื่อนำไปสู่แนวคิดสำคัญ โดยมีการลำดับขั้นตอน และเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง และมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ฉาก ระยะเวลา สถานที่ และ สภาพแวดล้อมต่างๆ ของเรื่องราว เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศเข้าสู่เรื่องราวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
2. ตัวละคร เป็นผู้มีบทบาท มีส่วนร่วมในเรื่องราว ในฉากนั้นๆ โดยผู้เรียนต้องสร้างตัวละครเหล่านี้ให้มีวิถีชีวิตที่โลดแล่นอยู่ในเรื่องราวที่เกิดขึ้น
3. การดำเนินชีวิต กำหนดให้มีวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตตามจินตนาการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็น " ผู้เล่าเรื่อง " ของตัวละครนั้น ๆ
4. เหตุการณ์สำคัญ หรือ ปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในการคิดหาทางออกให้กับตัวละคร

พิมพันธ์ เดชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข (2545 : 121-127) กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของวิธีสตอรี่ไลน์ คือ การผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เรียงลำดับเหตุการณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร และ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งฉากเป็นการเริ่มเข้าสู่บทเรียน มีการระบุสถานที่ เวลา และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในฉาก มีคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต ซึ่งเป็นตัวละครที่ทำให้ฉากหรือเหตุการณ์เป็นจริง มีการดำเนินชีวิตผูกเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จึงต้องมีคำถามว่า เกิดอะไรขึ้นกับตัวละครบ้าง และปัญหาที่เกิดขึ้นรอการแก้ไข ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น จุดสรุปของเรื่องทั้งหมด

ไพรัช สงวนไพรดอน (2544 : ออนไลน์) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเล่าเรื่อง โดยอาศัยโครงเรื่อง มีการลำดับขั้นตอนและเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง มีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ฉาก เป็นการระบุเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งฉากเป็นการสร้างบรรยากาศและนำเข้าสู่เรื่องราวที่จะได้เรียนรู้
2. ตัวละคร ผู้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในเรื่อง อาจเป็นคน สัตว์ หรือพืช หรือสิ่งไม่มีชีวิต โดยผู้เรียนต้องสร้างตัวละครให้มีชีวิตอยู่ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้
3. การดำเนินชีวิต คือ การกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของตัวละครแต่ละตัวตามจินตนาการของผู้เล่าเรื่อง ก็คือ ตัวผู้เรียนเอง
4. เหตุการณ์สำคัญ ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดหาทางออกในการตัดสินใจให้กับตัวละครและเรื่องราว ซึ่งเป็นการสะท้อนความคิด ค่านิยม เจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจของผู้เรียนเอง

สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ (2544 : บทคัดย่อ) จัดกิจกรรม สตอรี่ไลน์ เรื่อง มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย โดยบูรณาการกับการสอนรายวิชา ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย ซึ่งพบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และไม่รู้สึกลำบากในการเรียนรู้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2544:14) เสนอแนะกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยเส้นทางเดินเรื่อง STORYLINE APPROACH โดยมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ฉาก คือ การระบุเวลา สถานที่ และ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ของเรื่องราว การกำหนดฉากเป็นการสร้างบรรยากาศ หรือ การนำเข้าสู่บทเรียนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ตัวอย่างฉาก เช่น ป่าไม้ในจินตนาการ โดยมีคำถามหลักถามว่า ป่าไม้ในจินตนาการของท่านมีลักษณะอย่างไร ผู้เรียนก็ต้องวาดภาพป่าไม้ในจินตนาการพร้อมคำบรรยายประกอบ
2. ตัวละคร คือ ผู้ที่มีบทบาท มีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องราวในฉากนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นสิ่งมีชีวิต

หรือไม่มีชีวิตก็ได้ สิ่งสำคัญคือ ผู้เรียนต้องสร้างให้ตัวละครมีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ได้ ตัวอย่างตัวละคร เช่น สิ่งมีชีวิตในป่า คำถามหลักที่ใช้ เช่น ป่าไม้ในจินตนาการของท่าน มีสิ่งมีชีวิตใดบ้างที่อาศัยอยู่

3. การดำเนินชีวิตของตัวละคร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งต้องระบุว่าตัวละครมีวิถีชีวิตอย่างไร ตัวละครแต่ละตัวมีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันตามจินตนาการของผู้เรียนที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินเรื่อง เพราะผู้เรียนมีหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องของตัวละครนั้นๆ ตัวอย่างการดำเนินชีวิต เช่น ระบบที่พึ่งพาอาศัยกัน คำถามหลักถามว่า สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตแต่ละชนิดในป่าของท่านมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

4. เหตุการณ์ หรือ ปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นจุดหักเห และเป็นสื่อนของเรื่อง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดหาทางออกให้กับตัวละครและเรื่องราว เป็นการตัดสินใจของผู้เรียนที่สะท้อนความคิด ค่านิยม เจตคติ และ ทักษะในการแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และ ตัดสินใจ ซึ่งจะมีเหตุการณ์มากกว่า 1 ก็ได้ ตัวอย่างเหตุการณ์ เช่น เรื่องเศร้าจากกราวป่า คำถามหลักที่ถาม เช่น วันหนึ่งเกิดเรื่องเศร้าในป่าของท่าน เหตุการณ์นั้นมีเรื่องราวอย่างไร เรื่องเศร้าเหล่านั้นมาจากสาเหตุใด เกี่ยวข้องกับผู้ใดบ้าง และ ท่านจะแก้ไขอย่างไร

พรสมบัติ คำตรง (2544 : 82-87) กล่าวถึง การสอนสตอรี่ไลน์ ว่าเป็นวิชาการหนึ่งที่จะจัดเนื้อหาวิชาต่างในหลักสูตรมาบูรณาการกัน โดยใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนโดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาวิทยาศาสตร์ หรือ สุขศึกษาเป็นแกนเรื่อง การสอนแบบนี้เป็นการสมมติเรื่องราวหรือสถานการณ์ขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ นำความรู้มาแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาจากสถานการณ์ สมมติไปสู่การแก้ปัญหาในสภาพจริง และ สอนให้เรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหา และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยครูเป็นผู้กำหนดหรือสร้างหน่วยการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์หรือเรื่องราวจากหน่วยการเรียนรู้ การสอนโดยการจัดทำเส้นทางการดำเนินเรื่อง และการสอนตามแผนการสอน ซึ่งแบ่งเวลาการสอนตามเส้นทางการดำเนินเรื่อง ตัวอย่างเช่น ลุงมา ป้าอ่อน และหลานชาย ทำไร่อยู่เชิงเขา ซึ่งอาศัยน้ำในห้วยในการทำไร่ และมีการใช้น้ำเพื่อบริโภค เมื่อปีที่แล้ว ถ้ำแก่ง ซึ่งเป็นเจ้าของโรงเลื่อย ได้พาพรรคพวกมาตัดต้นไม้ในป่าบนภูเขาเป็นจำนวนมาก ปีนี้น้ำในห้วยลดน้อยลง ใบหญ้าแห้ง น้ำในห้วยไม่มี ลุงมาเริ่มได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำ จากสถานการณ์จะมีองค์ประกอบของเรื่อง ดังนี้

1. ฉาก คือ ป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์ด้วยต้นไม้ น้ำในห้วยมีน้ำไว้ใช้
2. ตัวละคร คือ ลุงมา ป้าอ่อน หลานชาย ถ้ำแก่ง
3. วิถีชีวิต คือ ลุงมาเคยใช้น้ำในลำห้วยในการทำไร่และบริโภค
3. เหตุการณ์ คือ ถ้ำแก่งตัดต้นไม้ในป่า ทำให้น้ำในห้วยไม่มี

เกสเวลล์ (Greswell . 2005 : Online) กล่าวถึง Storyline Method ไว้ดังนี้
 Storyline Method ได้คิดค้นและพัฒนาขึ้นในประเทศสกอตแลนด์ เมื่อ 30 ปี กว่ามาแล้ว ซึ่งปัจจุบันแพร่หลายไปทั่วหลายประเทศ โดยวิธี Storyline Method นั้น เป็นวิธีสำหรับการสอนเนื้อหา มีการบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียน การมีส่วนร่วมในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งวิธี Storyline Method ใช้เรื่องสำคัญในการเชื่อมโยงต่อการดำเนินชีวิตเป็นเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้องค์ความรู้ หรือ สรุปความคิดรวบยอดและทักษะด้วยตนเอง ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือกันสร้างจาก ตัวละคร จุดสำคัญที่ต้องแก้ปัญหาคือเป็นปัญหาหรือเหตุการณ์ในชีวิตจริงหรือจากสิ่งตีพิมพ์ที่มีปรากฏจริง ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนถูกสร้างขึ้นอย่างอัตโนมัติ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สืบหาความคิดเห็นและความรู้สึกร่วมกัน

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของวิธีสตอรีไลน์ เป็นการเล่าเรื่องที่มีการผูกเรื่องเป็นลำดับเหตุการณ์ โดยมี ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินเรื่อง มีครูผู้สอนเป็นผู้ถามคำถามหลัก เพื่อช่วยเชื่อมโยงให้เรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และ การดำเนินเรื่องต้องแบ่งออกเป็นตอนๆ แต่ละตอนประกอบด้วย กิจกรรมย่อยที่เชื่อมต่อกันด้วยคำถามหลัก ซึ่งพบว่า ลักษณะของวิธีสตอรีไลน์ เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักสูตร ความรู้ ทักษะและกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและสามารถใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนมุ่งเน้นพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการตัดสินใจ

3. การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์

นักการศึกษา นักวิชาการ ตลอดจนนักจิตวิทยาการศึกษาหลายท่าน มีความเชื่อว่า บุคคลย่อมพัฒนาความสามารถของตนเองให้เต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้ แม้ว่าจะมีศักยภาพที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้เอง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้มีความสอดคล้องกับกับรูปแบบการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนของกิจกรรม จนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545 : 1-5) กล่าวถึงว่าเป็นหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึงในลักษณะของการบูรณาการ ทั้งหลักสูตรและเนื้อหาองค์ความรู้สาขาวิชาต่างๆ และกระบวนการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) แก่ผู้เรียนต่อไป ฉะนั้น จึงเกิดมีการคิดค้นวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อสนองต่อหลักการดังกล่าว ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า คนในทศวรรษหน้า ต้องมีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์หลายอย่างเข้าด้วยกัน และสามารถนำศาสตร์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานได้ จึงได้มีการนำทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน เช่น ทฤษฎีการบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนเชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งตามความเชื่อและหลักการดังนี้ นำไปสู่กรอบการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ดังต่อไปนี้

3.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องมีความตระหนักและความเชื่อตามหลักการเรียนรู้ของวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งเป็นการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยความร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการนำขอบข่ายของกลุ่มวิชา และ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาจัดทำหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนต้องตัดสินใจร่วมกันในการเลือกและกำหนดสัดส่วนของรายวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกัน ซึ่งเรียกว่า การบูรณาการหลักสูตร เมื่อบูรณาการหลักสูตรได้แล้ว ครูผู้สอนจากหลายกลุ่มวิชาหรือรายวิชาในกลุ่มวิชาเดียวกัน ร่วมกันกำหนดขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีองค์ความรู้ต่างๆ สอดคล้องประสานรับเป็นหนึ่งเดียวกัน เรียกว่า การบูรณาการเรียนการสอน ส่วนกิจกรรมที่ครูผู้สอนนำไปดำเนินการกับผู้เรียน เรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ

โดยสรุปว่า ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันในการจัดทำ การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน ไว้ดังต่อไปนี้

คิระนาถ ปิยะวิทยารธรรม; และ จันทศรี สุดโต (2542 : 16-17) ให้ความเห็นว่า ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ นั้น ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจ การสอนแบบบูรณาการ บางครั้งมีการสอนที่ซ้ำกัน เมื่อได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมร่วมกัน และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการโดยการจัดทำแผนการสอนที่ใช้เส้นทางการเดินเรื่องเดียวกันในการสอน และจัดให้มีการเผยแพร่แผนการสอนที่จัดทำร่วมกัน จึงทำให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรรถพร อนันตวรสกุล (2545 : 203-206) อธิบายถึง การสร้างทีมในการทำงานการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ไว้ว่าต้องเป็นการทำงานร่วมกันของครูในหลายสาขาวิชา หรือที่เรียกว่าร่วมมือช่วยเหลือกัน โดยครูแต่ละสาขาวิชาต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่ามีประเด็นใดที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกันได้ทั้งในแง่แนวคิด หรือความคิดรวบยอดของเนื้อหาสาระและทักษะเพื่อบูรณาการเนื้อหาและทักษะจากหลายๆ วิชา แล้วนำมาจัดเป็นหัวข้อทำการสอน ฉะนั้น การสร้างทีมงานเป็นงานที่สำคัญครูควรสร้างพลังเป็นเครือข่ายในการสอน ในการร่วมมือกันดำเนินการวิเคราะห์ และจัดทำหลักสูตรเชิงบูรณาการ วางรูปแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนปฏิบัติร่วมกัน และให้มีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย วางแผนการจัดชั้นเรียน จัดเตรียมสื่อการเรียน วางแนวทางการประเมินผล และพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยพิจารณาภาพรวมที่สามารถยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วลัย พานิช; และ คนอื่น ๆ (2544 : 4-5) ซึ่งเพิ่มเติมไว้ว่า ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันพิจารณาประเด็นสำคัญของแต่ละหัวข้อ หรือหน่วยการเรียนรู้ของทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาเลือกกำหนดหัวข้อใหญ่ของเรื่อง และกำหนดหัวข้อย่อยๆ

ลาวัญญ์ วิทยายุทธพิภูล ; และ วลัยยา พานิช (2545 : 45-65) อธิบายความร่วมมือกันระหว่างของครูผู้สอน ในการจัดทำลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ไว้ดังนี้ คือ

1. ครูผู้สอนพิจารณาความสัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระย่อยทั้งหมดโดยพิจารณาเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน นำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้
2. ครูผู้สอนวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แล้วจึงแบ่งองค์ หรือ ตอนแสดงลำดับหัวข้อเรื่อง

3. นำหน่วยการเรียนรู้ มาจัดเป็นเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) และใช้เส้นทางการเดินเรื่อง มาสร้างโครงสร้างของเรื่อง เรียงตามลำดับขั้นตอน โดยกำหนดและใช้คำถามหลัก (Key Questions) ที่เน้นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง และทักษะกระบวนการต่าง ๆ

สุวรรณา ไชยพัฒนานนท์ (2548 : สัมภาษณ์) ให้ข้อเสนอแนะในความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยเฉพาะในชั้นเรียนที่มีครูผู้สอนหลายคน ต้องมีการวางแผนการสอนสอนร่วมกัน เพื่อขจัดปัญหาการสอนซ้ำกันและความสับสนให้แก่ผู้เรียน

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน เป็นความร่วมมือที่สำคัญที่สุดระหว่างครูผู้สอนทุกสาขาวิชา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 ข้อ 4 ที่ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน “ การบูรณาการ ” จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ครู ผู้สอน ต้องร่วมมือกัน โดยการบูรณาการแบบสหวิทยาการ กล่าวคือ เน้นการบูรณาการทั้งหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งครูผู้สอนต้องร่วมมือกันและให้ความสำคัญกับการบูรณาการดังกล่าว และความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยเฉพาะชั้นเรียนที่มีครูผู้สอนหลายคน ทุกคนต้องวางแผนการสอนร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน และสับสนแก่ผู้เรียน

3.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา

การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอนในการดำเนินการที่เป็นทิศทางเดียวกัน โดยเริ่มจากกระบวนการต่าง ๆ ที่นักการศึกษา ได้อธิบายไว้ดังนี้

อรทัย มูลคำ; และ คนอื่น ๆ (2543 : 41) อธิบายถึง การนำนวัตกรรมสตอรี่ไลน์มาใช้ในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนในขั้นตอนของการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา ไว้ดังนี้ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และครูผู้สอนต้องร่วมมือกันในการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาของรายวิชา หรือ กลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาอย่างละเอียดในองค์ความรู้ที่ต้องการจัดให้แก่ผู้เรียนว่า ได้แก่อะไรบ้าง มีความโดดเด่นสอดคล้องหรือซ้ำซ้อนอยู่ในรายวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ อย่างไร จากนั้นนำมากำหนดองค์รวมแห่งองค์ความรู้ที่พึงประสงค์ไว้ให้ชัดเจน โดยจัดทำในรูปของหลักสูตร ถ้าเป็นการบูรณาการหลักสูตร หรือ จัดทำในรูปของหัวเรื่อง ถ้าเป็นการบูรณาการเรียนการสอน ซึ่งมีความ

สอดคล้องกับ สุวรรณ ไชยวัฒนานนท์ (2544 ข : 62) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันพิจารณา และสร้างหัวเรื่องจากโครงสร้างของหลักสูตร และกำหนดให้วิชาหนึ่งเป็นหลักไว้ก่อน และหัวเรื่องที่ กำหนดขึ้นนั้น ต้องใหญ่พอที่จะมีความสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง

อรรถัย มูลคำ; และ คนอื่น ๆ (2543 : 4) ให้ข้อสังเกตในการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา วิชาไว้หลายประการ คือ ในแต่ละหัวข้อโดยรวมของทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเลือกกำหนด หัวข้อใหญ่ (Main Topic) ของเรื่อง และกำหนดหัวข้อย่อย ๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1. แต่ละหัวข้อมีความสอดคล้องกับหลักสูตร และเอื้อต่อการบูรณาการมากน้อยเพียงใด และอย่างไร
2. หัวข้อใหญ่ และ หัวข้อย่อยที่กำหนดขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเองหรือไม่ เพียงใด

3. กำหนดหัวข้อได้ครอบคลุมการพัฒนางานประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน คือ ด้านความรู้ เจตคติ และ ทักษะ

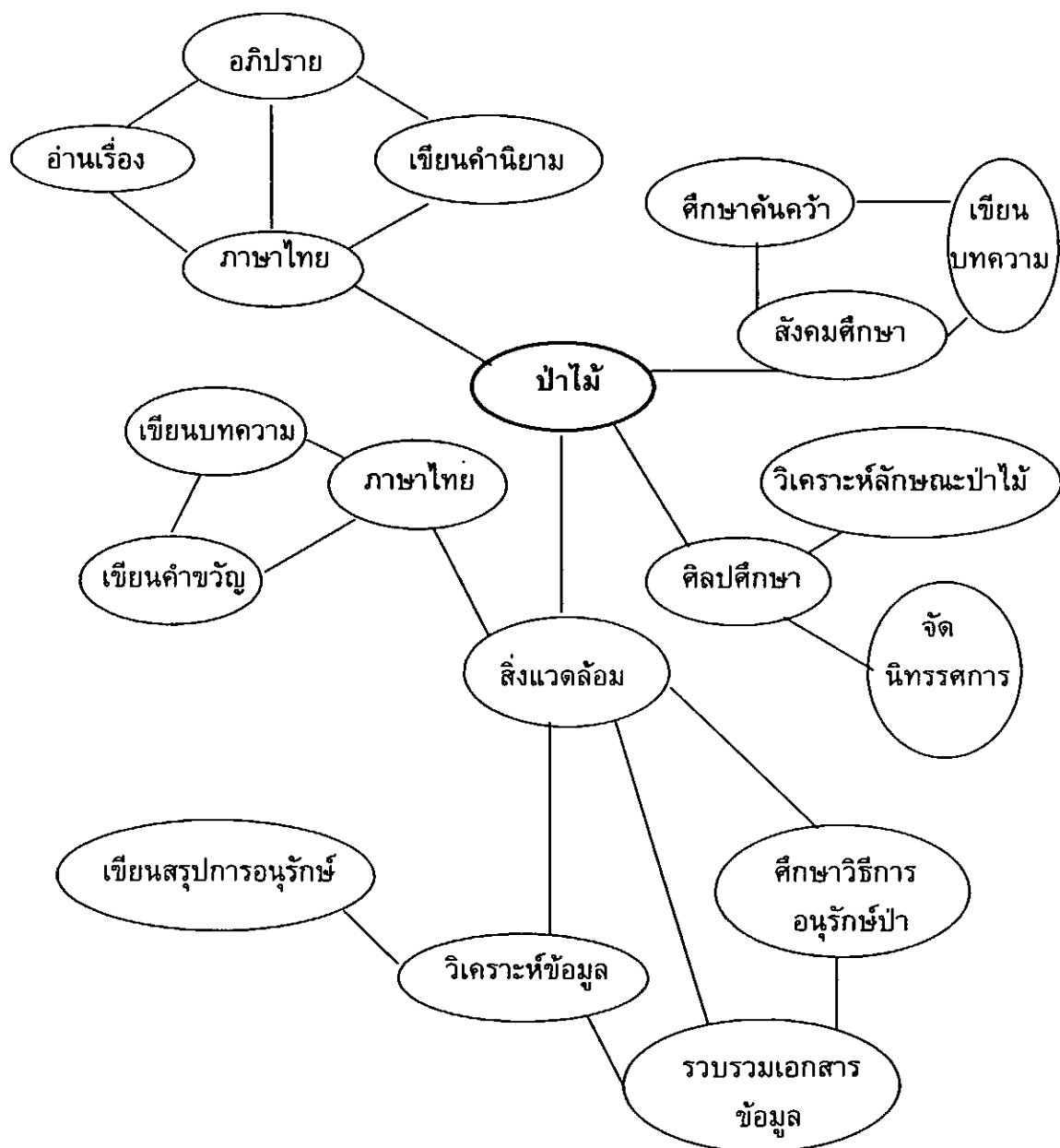
4. หัวข้อที่กำหนดขึ้น มีโครงสร้างสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้าน สาระความรู้จากหลากหลายวิชา ควบคู่กับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการใช้ ภาษา ทักษะการแสวงหาข้อมูล ทักษะการประเมินผล ทักษะทางสังคม และ เจตคติ

ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิกุล; และ วลัย พานิช (2545 : 45-65) อธิบาย การบูรณาการหลักสูตร และการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ในลำดับขั้นตอนของการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา โดย กำหนดให้ครูผู้สอน พิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระย่อย ซึ่งจะมีประเด็นมาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้น ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ ให้นำมาสังเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาเพื่อ บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้นๆ เมื่อหาความสัมพันธ์และเนื้อหาเชื่อมโยงกันแล้ว จึงจัด เป็นหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจะได้นำหน่วยการเรียนรู้ไปจัดทำเป็นแผนการสอนต่อไป

พรสมบัติ คำตรง (2544 : 25) กล่าวถึง ขั้นตอนของการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา วิชาดังนี้ คือ

1. การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา โดยการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนเรื่อง แล้วนำวิชาอื่นมาบูรณาการด้วยการสร้างแผนภาพ เนื้อหา และ กิจกรรม ครูผู้สอนกำหนดชื่อเรื่อง หรือหัวข้อเรื่องที่จะสอน และกำหนดหัวข้อย่อย โดยการ บูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม แล้วจึงนำมากำหนดจุดประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน ซึ่งจุดประสงค์ นี้ สามารถนำไปสู่การสร้างคำถามนำในการกำหนดแผนการสอนต่อไป

2. การสร้างสถานการณ์ หรือ เรื่องราวจากหน่วยการเรียนรู้ ที่ได้จากการสังเคราะห์ และ วิเคราะห์เนื้อหา โดยครูผู้สอนต้องสมมติสถานการณ์หรือเรื่องราวขึ้น อาจเป็นเรื่องจริง หรือ จินตนาการขึ้นก็ได้ ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ 4 ประการคือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่สนองต่อจุดประสงค์การสอนด้วย โดยสรุปเป็นแผนภูมิประกอบ ดังนี้ (ตามภาพประกอบ 1 หน้า 28)

ภาพประกอบ 1 : การสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าไม้ โดยการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา
วิชา

ที่มา: พรสมบัติ คำตรง. (2544). ยุทธศาสตร์การสอน. หน้า 83

พรทิพา พลจันทร์ (2548 : สัมภาษณ์) เสนอแนวทางการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากการได้เข้ารับการอบรม การเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์ โดยมีตัวอย่างการใช้ Storyline บูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสังคมศึกษา ชั้น ม.1 ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระย่อยทั้ง 5 สาระ
2. กลุ่มเนื้อหาสาระที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ คือ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้ 1.1 รู้เข้าใจ....หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

มาตรฐานช่วงชั้น อภิปรายการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตร

สาระการเรียนรู้ หลักธรรมสำคัญ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง

มาตรฐานการเรียนรู้ 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี...ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐานช่วงชั้น ตระหนักถึงคุณค่าความเป็นพลเมืองดี

สาระการเรียนรู้ หน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีต่อครอบครัว ชุมชน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐานการเรียนรู้ 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการ....การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด... หลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐานช่วงชั้น เข้าใจหลักการใช้ ทรัพยากร บทบาท ผู้บริโภค

สาระการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า คุณธรรมในการใช้ทรัพยากร พฤติกรรมการบริโภค

1. ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำเป็นเส้นทางเดินเรื่อง เรียงตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตัวอย่างเช่นทางการเดินเรื่องของ Topic การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง	
ฉาก	- สังคมไทย (ชีวิตครอบครัว , ที่อยู่อาศัย , สิ่งแวดล้อม)
ตัวละคร	- สมาชิกในครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
การดำเนินชีวิต	- หลักธรรมในการดำรงชีวิต วิธีปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในครอบครัว
	- เศรษฐกิจในครอบครัว และ พฤติกรรมการบริโภคในครอบครัว
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	- วิกฤตที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในด้านเศรษฐกิจ และทรัพยากร
ปัญหาที่ต้องแก้ไข	- บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
	- การบริโภคอย่างคุ้มค่า ประหยัด และการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม

การทบทวน	- นโยบาย และ การดำเนินงานของรัฐ - เยี่ยมชมโครงการตามแนวพระราชดำริ - ศึกษาตัวอย่างบุคคลที่ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง - วางแผนการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

โดยสรุป การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา จัดทำในรูปแบบของหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนทุกกลุ่มวิชา ร่วมกันพิจารณาจัดองค์ความรู้ที่จะให้แก่ผู้เรียน โดยศึกษาหาความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มวิชาหรือรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ใดเป็นแกนหลักแล้วนำกลุ่มวิชาหรือรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์อื่นมาบูรณาการด้วยการเขียนเป็นแผนภาพ เนื้อหา และกิจกรรม พร้อมทั้งกำหนดหัวข้อเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักสูตรและเอื้อต่อการรับรู้ เอื้อต่อการบูรณาการแบบสหวิทยาการ รวมทั้งพิจารณาถึงความครอบคลุมในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้มีการพัฒนาในด้านกว้างและในด้านลึก

3.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง

การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง เพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยมีนักวิชาการได้อธิบายและเสนอแนะไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

ศิระนาถ ปิยะวิทยาสรรพ; และ ตฤวิษญ์ อ่อนหวาน (2542 : 16) อธิบายการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ฉาก คือสถานที่ที่อยู่ของตัวละคร ตัวละคร คือ คนหรือสัตว์หรือสิ่งใดที่ผู้เรียนเป็นผู้แสดง หรืออาจใช้หุ่น ตุ๊กตา สัญลักษณ์แทนก็ได้ วิธีชีวิต คือ เรื่องราว และเหตุการณ์ คือสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยทั้ง 4 ประการ ครูผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งคำถามและคำตอบจะโยงไปสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา

อรทัย มูลคำ; และ คนอื่น ๆ (2543 : 41-45) อธิบายการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องไว้ว่า ต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือหัวเรื่อง ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้คือ

1. เส้นทางการเดินเรื่องที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการดำเนินการโดยวิธี Storyline Method ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 องค์คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์ ซึ่งแต่ละองค์ต้องประกอบด้วย ประเด็นหลักที่ยกขึ้นมาพิจารณาเป็นพิเศษ โดยการตั้งคำถามนำ แล้วให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ ซึ่งคำถามเหล่านั้น จะเชื่อมโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนบูรณาการเข้าด้วยกัน

2. เส้นทางการเดินเรื่อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเชิงตรรก และการบรรยายไปตามลำดับเนื้อหาของแต่ละองค์ และข้อควรคำนึงถึง ในการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับการเดินเรื่องนั้น ให้มีความต่อเนื่องกัน

สุวรรณา ไชยพัฒนานนท์ (2544 : 62-63) เสนอแนะวิธีการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง ซึ่งใช้สำหรับเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดให้มีฉากหรือภาพกว้างๆ ที่ เป็นความคิดรวบยอด ให้มีตัวละครเดินเรื่องโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะผู้แสดง ดำเนินชีวิตไปตามเหตุการณ์

ที่กำหนด ตามประเด็นการใช้คำถามนำของครูผู้สอน โดยคำนึงถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นต้องให้ต่อเนื่องกัน เช่น การตั้งต้น ณ สถานที่ตั้งของฉากตามหัวเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มกิจกรรมใหม่ เพื่อให้เกิดความผูกพันกับเนื้อเรื่องที่ค้างไว้แต่เดิม ให้ผสมผสานกันไปได้โดยตลอด นอกจากนี้การสร้างฉากหรือตัวละครในการดำเนินเรื่อง ต้องกำหนดขนาดให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของฉาก ซึ่งมีทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานของตน

วลัย พานิช; และ คนอื่น ๆ (2544 : 21-24) ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเรื่องเพื่อจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ดังนี้ คือ การสร้างเรื่องในStoryline เป็นการดำเนินเรื่องหรือผูกเรื่องที่มีความต่อเนื่องกัน โดยมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมในการดำเนินเรื่อง ซึ่งมี 4 องค์ประกอบที่สำคัญคือ การจัดฉาก ซึ่งระบุเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ มีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่ต้องแก้ไข และทั้ง 4 องค์ประกอบต้องมีความต่อเนื่องกัน โดยมี การวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นรายละเอียด เช่น ผู้สร้างขึ้นต้นคำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ ฉาก คำถามต่อไปคือ มีใครบ้าง ซึ่งก็คือตัวละครที่ทำให้ฉากมีความเป็นจริง เมื่อมีตัวละครก็มีคำถาม ต่อว่า ตัวละครเหล่านั้นทำอะไร ก็คือ การดำเนินชีวิต ที่บอกว่าตัวละครเหล่านั้นได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง และเพื่อให้ Storyline มีจุดน่าสนใจ ก็ต้องมีคำถามว่า มีอะไรสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง หรือ มีเหตุการณ์ที่ต้องแก้ไขอะไรเกิดขึ้นบ้าง และต้องแก้ไขอย่างไร หรือมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

หนูม้วน ร่มแก้ว (2548 : ออนไลน์) อธิบายขั้นตอนการดำเนินเรื่องในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ตามลำดับดังต่อไปนี้ การดำเนินเรื่องแบบ Storyline มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. การจัดฉาก เป็นการระบุเวลา สถานที่ สภาพแวดล้อมว่าเกิดเรื่องราวขึ้นที่ไหน
2. มีตัวละครที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ใครบ้าง อาจเป็น คน สัตว์ หรือสิ่งใดๆ ก็ได้
3. การดำเนินชีวิต หรือ การดำเนินกิจกรรมเรื่องราวต่างๆ ของตัวละคร ว่ามีกิจกรรมหรือทำอะไรบ้าง

4. มีเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไขอะไรเกิดขึ้น เพื่อให้เป็นจุดสนใจของเรื่อง

โดยสรุปในการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ที่ไหน ใคร ทำอะไร และเกิดอะไรขึ้นที่ต้องแก้ไข โดยมี การกำหนดการดำเนินเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. มีเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic) ที่ดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุผลและมีการเรียงลำดับขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ
2. มีตัวคำถามหลัก เป็นตัวเชื่อมแต่ละฉากที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ
3. คำถามหลักของแต่ละหัวข้อเกี่ยวข้องกับแต่ละตอนหรือแต่ละฉาก
4. แต่ละฉาก เป็นสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สืบค้น และ แสวงหาคำตอบจากประสบการณ์โดยตรง

5. ผู้เรียนทุกคนได้ตอบคำถามหลัก เพื่อหาคำตอบใน Storyline ในฉากอื่น ๆ ต่อไป

สรุปได้ว่า การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีวิธีการตามลำดับคือ การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ของ

Storyline Method เป็นกรอบในการเขียน มีหัวเรื่อง (Theme) เป็นตัวกำหนดเนื้อหา เพื่อเป็นแกนหมุนตัวเรื่องให้ดำเนินไป และกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องบนพื้นฐานของเหตุผลเชิงตรรกและการบรรยายไปตามลำดับเนื้อหาแต่ละองค์ที่สำคัญๆ 4 องค์คือ ฉาก ซึ่งเป็นภาพกว้างๆ หรือสถานที่ซึ่งตัวละครอาศัยอยู่ ตัวละคร อาจเป็นสิ่งที่ชีวิตหรือสิ่งใดก็ได้เช่น สัญลักษณ์ หรือหุ่นที่อาศัยอยู่ในเนื้อเรื่อง วิธีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องราวการดำเนินชีวิตอย่างปกติของตัวละครในฉากและเวลาที่ฉากกำหนด และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือ อาจเป็นปัญหาที่ครูกำหนดขึ้นให้ตัวละครเผชิญ โดยครูผู้สอนตั้งคำถามนำ ผู้เรียนค้นหาคำตอบ เพื่อให้ได้คำตอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาอื่นที่ครูผู้สอนได้บูรณาการเข้าด้วยกัน

3.4 การจัดทำแผนการสอน

หลักสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ คือ ครูผู้สอนต้องร่วมกันจัดทำแผนการสอน ซึ่งแผนการสอน ถือว่า เป็นหลักฐานเอกสารสำคัญแสดงการปฏิบัติการสอนที่เป็นระบบ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูผู้สอนพัฒนาการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ข้อสังเกตและเสนอแนะการจัดทำแผนการสอนเพื่อการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ไว้ดังต่อไปนี้

ศิวะนาถ ปิยะวิทยารธรรม; และจันทศรี สุดโต (2542 : ออนไลน์) เสนอตัวอย่าง การเขียนแผนการสอนแบบสตอรีไลน์ โดยมีช่อง 6 ช่องได้แก่ ช่องที่ 1 เส้นทางการเดินเรื่อง ช่องที่ 2 คำถามนำ ช่องที่ 3 กิจกรรมนักเรียน ช่องที่ 4 การจัดกลุ่ม ช่องที่ 5 สื่อการสอน และช่องที่ 6 การประเมินผล

วลัย พานิช; และ คนอื่นๆ (2544 : 10-11) อธิบายรูปแบบการเขียนแผนการสอนสตอรีไลน์ โดยกำหนดให้เขียนเป็น 7 ช่อง ซึ่งต้องมีหัวข้อ (Topic) เขียนนำเป็นหัวเรื่องก่อน การเขียนแผนการสอนนั้น มีรูปแบบแผนการสอน เรียงตามลำดับดังนี้

ช่องที่ 1 การผูกเรื่องหรือการดำเนินเรื่อง(Storyline Topic) ซึ่งระบุขั้นตอนของสตอรีไลน์ และเป็นตัวกำหนดตอนหรือองค์

ช่องที่ 2 คำถามหลัก เพื่อให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ

ช่องที่ 3 กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะตอบคำถามหลัก

ช่องที่ 4 ลักษณะการจัดชั้นเรียน คือ ระบุข้อมูลว่ามีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไร

ช่องที่ 5 สื่อการเรียนการสอน โดยระบุสื่อที่ครูผู้สอนใช้ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ

ช่องที่ 6 ผลงานของผู้เรียน ซึ่งระบุเป็น End - Product ของกิจกรรมในช่องที่ 7

ช่องที่ 7 การประเมินผล เป็นการระบุแนวทางของครูผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับช่องที่ 6

สุวรรณา ไชยพัฒนานนท์ (2544 : 62) กำหนดให้ครูผู้สอนเขียนหลักสูตรหรือแผนการสอน โดยกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องเป็นกรอบในการดำเนินเรื่อง และกำหนดไว้ให้ชัดเจน ผู้สอนและผู้เรียน

มีบทบาทอย่างไรในการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องจัดเตรียมว่ามีสิ่งใดบ้าง และควรเป็นอย่างไร

วัลยา พานิช; และ คนอื่นๆ (2545 : 24-29) อธิบายการจัดทำแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไว้ 2 ประการ คือครูต้องเตรียมการวางแผนการสอน และครูต้องจัดทำแผนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

ครูต้องเตรียมการวางแผนการสอน ตามขั้นตอน ได้แก่

1. เตรียมหัวข้อหรือหัวเรื่อง ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญ (Concept) ที่ผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เตรียมการผูกเรื่อง หรือ เขียนเส้นทางการเดินเรื่อง (Storyline) และเขียนแบ่งเป็นตอน ๆ โดยมี 4 องค์ประกอบ คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดโดยการลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ เพื่อเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอน และยังเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลัก เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมนั้นต้องเน้นผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ลงมือคิด ลงมือปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่าง ๆ

5. การจัดลักษณะชั้นเรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด เช่น จัดเป็นกลุ่ม จัดเป็นคู่ หรือจัดเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึง ชนิดและประเภทของกิจกรรม เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม และความสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน

6. กำหนดการประเมินผลจากคำถามหลักหรือจากกิจกรรม ซึ่งประเมินจากการสังเกต พฤติกรรม การพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน

7. กำหนดระยะเวลาสอน ให้มีความยืดหยุ่นตามหัวข้อเรื่อง

นอกจากนี้ ครูต้องจัดตามรูปแบบแผนการสอน โดยกำหนดให้มีช่อง 6 ช่องในแผนการสอนดังนี้ คือ ช่องที่ 1 การผูกเรื่องหรือดำเนินเรื่อง ช่องที่ 2 คำถามหลัก ช่องที่ 3 กิจกรรม ช่องที่ 4 ลักษณะการจัดชั้นเรียน ช่องที่ 5 สื่อการเรียนการสอน ช่องที่ 6 ผลงานของผู้เรียน และช่องที่ 7 การประเมินผล

ธาริณี วิทยานิพนธ์ (2545 : 95) อธิบายการวางแผนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร และนำมาบูรณาการกำหนดเป็นหัวข้อ
2. กำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง โดยเรียงลำดับหัวข้อ และแบ่งออกเป็นตอน ๆ
3. กำหนดคำถามหลัก เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ และเชื่อมโยงเรื่องราวและกิจกรรมในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน

4. วางรูปแบบกิจกรรมย่อยๆ ที่เป็นกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดปฏิบัติให้มากที่สุด

5. จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมและลักษณะของการจัดชั้นเรียน

6. กำหนดแนวทางการประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงให้มากที่สุด เน้นที่

กระบวนการทำงาน ผลสำเร็จของงาน และ กระบวนการพัฒนางานและพัฒนาดตนเอง

พรสมบัติ คำตรง (2544 : 84-87) อธิบายการจัดทำแผนการสอนโดยต้องจัดทำเส้นทางการเดินเรื่อง มีคำถามนำกิจกรรม สื่อ และลักษณะการเรียนรู้การสอนโดยทำเป็นแผนการสอน เส้นทางการเดินทางเรื่อง จะเป็นหัวข้อย่อยที่จะเรียน และคำถามนำจะตอบสนองต่อจุดประสงค์ การสอน และการสอนตามแผนการสอนจะต้องแบ่งเวลาการสอนตามเส้นทางการเดินทางเรื่อง ที่แบ่งไว้เป็นรายชั่วโมง ซึ่งแผนการสอนประกอบด้วย ช่องที่ 1 เส้นทางการเดินเรื่อง ช่องที่ 2 คำถามนำ ช่องที่ 3 กิจกรรมผู้เรียน ช่องที่ 4 การจัดกลุ่ม ช่องที่ 5 สื่อการสอน ช่องที่ 6 หมายเหตุ

หนูม้วน ร่มแก้ว (2548 : ออนไลน์) เสนอแนะการวางแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ และ รูปแบบแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนในการวางแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ได้แก่

1. เตรียมหัวข้อเรื่องหรือหัวข้อ (Topic)
2. เตรียมการผูกเรื่อง หรือ เขียนเส้นทางการดำเนินเรื่องและเขียนแบ่งเป็นตอนๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องจินตนาการก็ได้ และควรรวมสองอย่างเข้าด้วยกันโดยให้ทั้งสองอย่างไปด้วยกันได้
3. ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอน และยังใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ
4. การจัดชั้นเรียน กำหนดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้
5. การประเมินผลจากคำถามหลัก และจากกิจกรรม เน้นการประเมินผลงานของผู้เรียน และคุณภาพ ซึ่งเน้นพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง

6. การกำหนดระยะเวลาสอน ให้มีความยืดหยุ่นตามหัวข้อเรื่อง

สำหรับรูปแบบแผนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เขียนเรียงลำดับดังนี้ ช่องที่ 1 การผูกเรื่อง หรือการดำเนินเรื่อง ซึ่งระบุขั้นตอนและตัวกำหนดจาก ช่องที่ 2 คำถามหลัก เพื่อให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ ช่องที่ 3 กิจกรรมหลักที่มีความหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะตอบคำถาม ช่องที่ 4 ลักษณะการจัดชั้นเรียน ระบุมีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไร ช่องที่ 5 สื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แผนที่ ช่องที่ 6 ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการกระทำกิจกรรม และช่องที่ 7 การประเมินผล ซึ่งต้องสัมพันธ์กับผลงานของผู้เรียนในช่องที่ 6

จากที่กล่าวมา แผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ มีขั้นตอนในการจัดทำ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งต้องพิจารณาว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความต่อเนื่องกันมากน้อยเพียงใด หัวข้อแต่ละหัวข้อถูกเรียงลำดับกันเหมาะสมหรือไม่ การกำหนดเวลาในแผนการสอนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสมเพียงใด ซึ่งต้องมียอดประกอบ หรือรูปแบบของแผนการสอนที่ประกอบด้วย เส้นทางการเดินเรื่องหรือการผูกเรื่องหรือการดำเนินการ คำถามหลัก กิจกรรมของผู้เรียน ลักษณะการจัดชั้นเรียน สื่อการเรียน ผลงานของผู้เรียน และการประเมินผล ซึ่งต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ใครก็ตามใช้เป็นแนวทางในการสอนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ และ การจัดทำแผนการสอนในแต่ละหัวข้อเรื่อง ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ภาคเรียน การเปลี่ยนหัวข้อเรื่องใหม่ ทำให้ผู้เรียนสนุกกับการค้นหาเรื่องใหม่ ๆ ตลอดเวลา นอกจากครูผู้สอน ควรสอนให้จบในแต่ละหัวข้อเรื่อง จึงเริ่มหัวข้อเรื่องใหม่ และไม่ควรรสอนหลาย ๆ หัวเรื่องในเวลาเดียวกัน เพื่อป้องกันการสับสนแก่ผู้เรียน โดยสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้(หนูม้วน ร่มแก้ว. 2548 : ออนไลน์) (ตามภาพประกอบ 2 หน้า 36)

ตัวอย่าง

แผนการสอนแบบ Storyline

หัวข้อ

การผูกเรื่อง (การดำเนินการ)	คำถามหลัก	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงาน	การประเมินผล
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

ภาพประกอบ 2 : แผนการสอนแบบ Storyline Method

ที่มา: หนูม้วน ร่มแก้ว. (2548). การสอนแบบ Storyline. (ออนไลน์)

4. คู่มือ

4.1 ความหมายของคู่มือ

การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพที่ดีได้ จำเป็นต้องมีคู่มือ เนื่องด้วยคู่มือ คือ สิ่งที่กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม มีวิธีการดำเนินการ ตลอดจนการวัดและประเมินผลสำเร็จของการดำเนินการ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคู่มือ ไว้หลายท่านดังนี้

อำนาจ เกาตระกูล (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของคู่มือว่า คือ เอกสารที่มีรายละเอียดเสนอแนะแก่ผู้ใช้ ให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจแนวทางการใช้และข้อควรปฏิบัติ เพื่อช่วยให้การดำเนินการตรงตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) ให้คำอธิบายว่า คู่มือ เป็นเรื่องที่คนให้ความสนใจ และเรียนรู้ ผักผ่อนได้ด้วยตนเอง แต่มีความแตกต่างจากคู่มือครู ซึ่งผู้เรียนคู่มือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ และนำเอาประสบการณ์มาเขียน เพื่อช่วยให้ผู้ใช้หรือผู้อ่านได้สามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของคู่มือ

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์; และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2542 : 42) ให้ความหมายในการจัดทำคู่มือว่า คู่มือที่สร้างขึ้น ต้องเป็นแหล่งความรู้ของผู้ศึกษา สามารถช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้มากขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องและมีคุณภาพ

กรมวิชาการ (2543 ก : 18) อธิบายความหมายของ คู่มือครู ว่าเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไป กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีการนำเสนอเนื้อหา แนวทางการปฏิบัติแก่ผู้ใช้ ให้ผู้ใช้สามารถจัดการเรียน การสอนได้ตามแนวทางของคู่มือ

คุรุรักษ์ ภิรมรักษ์ (2544 : 22) ให้ความหมายของคู่มือครู คือ แนวทางการศึกษา ค้นคว้า อย่างมีระบบ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระสำคัญ พร้อมยกตัวอย่างประกอบควบคู่กับเป็นแบบฝึกหัด ช่วยให้ครูนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพ

อนุชิต จำเนียร (2545 : 22) ให้ความหมายของคู่มือ คือ เป็นหนังสือที่เขียนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้ได้ศึกษา ทำความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่ายในการจัดทำกิจกรรม ต่างๆ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ตลอดจนให้นักเรียนได้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะใกล้เคียง กัน

ปราณี กรุณวงศ์ (2546 : 10) สรุปความหมายของคู่มือ คือ หนังสือที่ใช้ควบคู่กับ การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษานำไปศึกษา ทำความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามได้จนเกิดประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตามที่ต้องการหรือตามเป้าหมายมากที่สุด

ปริศนา จันทศักดิ์ (2547 : 37) กล่าวสรุปความหมายของคู่มือ คือ หนังสือที่เขียนขึ้นมาเพื่อ ให้ผู้ศึกษา ใช้เป็นแนวทางเพื่อทำความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามได้ อย่างมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และ บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการได้ด้วยตนเอง

ดารณี กาญจนะ คัมสิน (2547 : 37) สรุปความหมายของคำว่า คู่มือครู คือ ตำรา หรือ หนังสือ ซึ่งเป็นเอกสารในการแนะนำแนวทางการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งครูสามารถนำ คู่มือ ไปใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์

ภัทรกร เฟื่องฟู (2548 : 37) ให้ความหมายของคู่มือโดยสรุปว่า เป็นหนังสือ หรือ เอกสาร แนะนำที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้ได้ศึกษา ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามกิจกรรมตามได้อย่าง ง่ายและมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานและบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้มากที่สุด

โดยสรุปตามความหมายดังกล่าวข้างต้น คู่มือ คือ หนังสือที่จัดทำขึ้น โดยมีการกำหนด วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรม การวัดผล โดยผู้เขียนที่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ นำมา จัด ทำให้อ่านง่าย และ สะดวกต่อผู้ศึกษาหรือผู้นำไปใช้จัดกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถนำ ไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันมาก ที่สุด

4.2 ประเภทของคู่มือ

จากการศึกษาเรื่องราวของประเภทคู่มือ พบว่ามีผู้แบ่งประเภทของคู่มือไว้หลากหลาย ดังนี้

ปรีชา ข้างขวัญยืน; และ คนอื่นๆ (2539 : 127) อธิบายว่า หนังสือคู่มือโดยทั่วไปที่พบ มี 3 ประเภท คือ

1. คู่มือ เป็นหนังสือที่ใช้เป็นแนวทางและคำแนะนำสำหรับครู ปกติใช้คู่กับตำราเรียน
2. คู่มือเรียน เป็นหนังสือสำหรับผู้เรียนใช้คู่กับตำราเรียนตามปกติ
3. คู่มือทั่วไป เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยมุ่งหวัง

ให้ผู้อ่านศึกษา ทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยง่ายและถูกต้อง

อำนาจ เถาตระกูล (2541 : 8-10) จัดแบ่งคู่มือออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือหลักสูตร เป็นเอกสารที่แนะนำให้ผู้ใช้หลักสูตร สามารถเข้าใจแนวทางการใช้ หลักสูตรและข้อควรปฏิบัติ
2. คู่มือฝึกงาน เป็นเอกสารแนะนำให้ผู้ใช้เข้าไปปฏิบัติ หรือ ฝึกงานแก่ผู้เรียนทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา หรือสถานประกอบการ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. คู่มือผู้เรียนเรียน เป็นเอกสารที่เสนอแนะแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตน โดยมีข้อมูลและ กฎระเบียบของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ภัทรกร เฟื่องฟู (2548 : 38) จัดแบ่งประเภทของคู่มือออกเป็น 2 ประเภท คือ คู่มือ การเรียนการสอนตามหลักสูตร และ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป ซึ่งมีความ สอดคล้องกับ อนุชิต เริงจำเนียร (2545 : 23) ซึ่งได้แบ่งประเภทคู่มือออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งเสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคการจัดการเรียน การสอน การใช้สื่อ ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาและระดับชั้นเรียนนั้นๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือการใช้สื่อการเรียนการสอน

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป ซึ่งเสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา หรือ คำอธิบายรายวิชา เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนมีความสอดคล้องกับปราณี กรุณวงศ์ (2546 : 11) และสอดคล้องกับ ปรีศนา จันทศักดิ์ (2547 : 38) เช่นเดียวกัน

จากแนวคิดการแบ่งประเภทของคู่มือ ซึ่งสรุปได้ว่า คู่มือที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะในการจัดทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมุ่งให้ผู้ใช้คู่มือเข้าใจและนำไปใช้ได้ อย่างสะดวก มีประสิทธิภาพ และตรงเป้าหมาย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่เสนอแนวทางหรือเทคนิคการสอน การใช้สื่อที่มีความสัมพันธ์กับรายวิชา และระดับชั้นตามที่หลักสูตรกำหนด และ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป ที่เสนอแนวทางหรือเทคนิคในการจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือคำอธิบายวิชาใด ซึ่งทั้งนี้ ผู้ศึกษา เห็นว่า คู่มือการจัดกิจกรรม จึงเป็นคู่มือที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำ

4.3 องค์ประกอบของคู่มือ

นักวิชาการหลายท่าน ให้คำอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ ดังต่อไปนี้

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) อธิบายองค์ประกอบของคู่มือ ว่า ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหา การเตรียมการสอน กระบวนการ วิธีการและกิจกรรมการสอน การวัดผล ความรู้เสริม คำแนะนำในการขจัดปัญหาและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง

เริงชัย จงพิพัฒนสุข (2543 : 6-7) อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือ มีดังต่อไปนี้คือ คำชี้แจงการใช้คู่มือ วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ข้อเสนอแนะ

อนุชิต เริงจำเนียร (2545 : บทคัดย่อ) อธิบายสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือ ต้องเขียนให้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร เพื่อให้เกิดความรู้ แนวทางและข้อเสนอแนะแก่ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอน

ปราณี กรุณวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) อธิบายว่า องค์ประกอบของคู่มือ ควรประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระที่สอน การเตรียมการสอน กระบวนการสอน การวัดผลความรู้เสริม และ แหล่งข้อมูล แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์

ดาริณี กาญจนะ คัมสิน (2547 : บทคัดย่อ) อธิบายสรุปว่า องค์ประกอบของคู่มือมี 5 ด้าน ได้แก่

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาสาระที่จะสอน

3. การเตรียมการสอนรวมทั้ง กระบวนการสอน กิจกรรมการสอน แบบฝึกหัด และวิธีวัดผล

4. การคาดคะเนปัญหาและคำแนะนำในการแก้ปัญหา

5. แหล่งข้อมูล แหล่งอ้างอิง เพื่อให้ผู้อื่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้อีกต่อไป

ภัทรกร เฟื่องฟู (2548 : 40) สรุปคำอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือ คือ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำคู่มือ เนื่องจากมีการกำหนดวิธีการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระ คำชี้แจงแนวทางปฏิบัติการจัดกิจกรรม ซึ่งต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาโดยตรง

ตามแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของคู่มือ ควรประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้คู่มือหรือแนวทางปฏิบัติ เนื้อหาสาระที่สำคัญในการสอน กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการสอนและการใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ความรู้เพิ่มเติม การเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ แหล่งข้อมูล และ แหล่งอ้างอิงที่สามารถศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมได้อีกต่อไป

4.4 ลักษณะที่ดีของคู่มือ

การจัดทำคู่มือที่ดี นักวิชาการได้ค้นพบและเสนอแนะลักษณะที่ดีของคู่มือไว้หลายประการดังต่อไปนี้

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 57) ให้ความหมายของลักษณะที่ดีของคู่มือไว้ดังนี้คือ

1. ผู้ศึกษาต้องเข้าใจลักษณะเนื้อหาสิ่งที่จะสอนได้ชัดเจน
2. ช่วยให้ผู้ศึกษาดำเนินตามแนวทาง ขั้นตอนต่างๆ และสามารถปฏิบัติงานได้คล่องมาก ขึ้น ตลอดจนสามารถศึกษาดัดแปลงและยืดหยุ่นได้
3. กิจกรรมเสนอแนะหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ สามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
4. แนวการเขียน มุ่งเน้นจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม เป็นแนวปฏิบัติได้และสามารถปฏิบัติได้ผลด้วย
6. รูปแบบและวิธีการ เขียนให้สะดวกในการนำไปใช้ จึงเป็นรูปแบบและขั้นตอนที่เขียนเน้นแนวปฏิบัติ ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมต้องเขียนละเอียด และ ให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้โดยมีภาพ แผนภูมิ แผนผัง ประกอบ ซึ่งช่วยให้อธิบายการปฏิบัติตามขั้นตอนได้ง่ายขึ้น

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์; และ มาเรียม นิลพันธ์ (2542 : 17-18) แบ่งลักษณะที่ดีของคู่มือครูเป็น 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ และ ด้านการนำไปใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

- 1.1 เนื้อหาสาระในคู่มือต้องตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษาและง่ายต่อการอ่าน
- 1.2 เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ศึกษา
- 1.3 เนื้อหาสาระในคู่มือ ผู้ศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ได้ง่าย
- 1.4 เนื้อหาสาระ เหมาะสมในการนำไปอ้างอิงได้
- 1.5 ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบ เพื่อให้ผู้ศึกษาทำความเข้าใจได้ง่าย

- 1.6 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ
2. ด้านรูปแบบ
 - 2.1 รูปแบบ ต้องอ่านง่ายและมีความชัดเจน
 - 2.2 ควรมีตัวอย่าง ภาพ แผนภูมิ แผนผัง ประกอบ
 - 2.3 การจัดรูปเล่ม ควรมีลักษณะที่น่าสนใจแก่ผู้ศึกษา
 - 2.4 ภาษาควรเหมาะสม และ ให้เข้าใจแก่สำหรับผู้ศึกษา
 - 2.5 ระบบการนำเสนอ เริ่มจากง่ายไปหายาก และต้องมีความชัดเจนมากที่สุด
3. ด้านการนำไปใช้
 - 3.1 ระบุขั้นตอน และ วิธีการใช้ให้ชัดเจน
 - 3.2 มีแผนภูมิ แผนผัง ประกอบแนวการปฏิบัติ
 - 3.3 ข้อมูลที่นำเสนอ สามารถใช้ในการประสานงานต่างๆได้สะดวก และ รวดเร็ว
 - 3.4 บอกสิทธิประโยชน์ และแนวปฏิบัติให้อ่านเข้าใจง่าย

สมมาตร ประสูตร (2545 : 83) ให้ความสำคัญของลักษณะที่ดีของคู่มือ ควรให้มีประเด็นหลักๆ ดังนี้ คือ เนื้อหาต้องถูกต้อง ครบถ้วนสาระที่ต้องการศึกษา การจัดลำดับข้อมูล รายละเอียดต่างๆ ควรเสนอเป็นขั้นตอน ชัดเจนและให้มีความเข้าใจง่าย ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และ รูปแบบของคู่มือ ต้องมีความสวยงาม และทนทานต่อการนำไปใช้ได้บ่อยครั้ง

ปราณี กรุณวงศ์ (2546 : 15) สรุปลักษณะที่ดีของคู่มือว่าต้องเขียนให้ละเอียด และ ให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีภาพ แผนภูมิ แผนผัง ประกอบการอธิบาย ขั้นตอนในการนำไปปฏิบัติให้ง่ายขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อนุชิต จำเนียร (2545 : 15)

ดารณี กาญจนะ คุ่มสิน (2547 :40-41) สรุปลักษณะที่ดีของคู่มือ ควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ และ เหมาะสมกับผู้นำไปใช้
2. การจัดลำดับเนื้อหา นำเสนอเป็นขั้นตอน และ สร้างความเข้าใจง่าย
3. รายละเอียดในคู่มือครู ต้องชัดเจน ทันสมัย เข้าใจง่าย
4. ผู้ศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้เอง
5. รูปแบบคู่มือครู ต้องมีความสวยงาม ทนทานต่อการนำไปใช้งาน

ปริศนา จันทศักดิ์ (2547 : 40) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ลักษณะที่ดีของคู่มือไว้ดังนี้ ลักษณะของคู่มือที่ดี ต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้ศึกษาอ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง สะดวก ซึ่งคู่มือนั้น ต้องเน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญ มีภาพ ตัวอย่าง แผนภูมิ แผนผัง ประกอบเพื่อสะดวกในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ นอกจากนี้ รูปเล่มของคู่มือต้องเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ สวยงาม น่าอ่าน และมีความทนทานต่อการนำไปใช้

ภัทรกร เฟื่องฟู (2548 : 41) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ ลักษณะของคู่มือที่ดี ต้องทันสมัย ผู้ศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งต้องมีการเขียนที่ละเอียด ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องชัดเจน รูปแบบต้องสวยงาม น่าอ่าน เน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญๆ ควรให้มีภาพประกอบมาก วิธีการจัดกิจกรรมต้องเขียนให้ชัดเจน ขั้นตอนการปฏิบัติมีความแปลกใหม่ และมุ่งเน้นที่จุดมุ่งหมาย

ของรูปแบบและวิธีการต้องไม่ยุ่งยาก หรือซับซ้อน ให้ปฏิบัติได้รวดเร็ว เข้าใจง่าย และไม่มีขั้นตอนปฏิบัติที่ยุ่งยาก

สรุปได้ว่า ลักษณะที่ดีของคู่มือ ต้องสามารถสร้างความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจแนวปฏิบัติหรือวิธีการ ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ต้องชัดเจน ทันท่วงที สะดวกและทำได้ง่าย นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการเขียนคู่มือ ต้องมีความเหมาะสมกับผู้ศึกษา รวมถึงรูปเล่มควรให้มีความสวยงามน่าสนใจ และมีความคงทนในการนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน

4.5 แนวทางการจัดทำคู่มือ

เพื่อให้การจัดทำคู่มือมีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและสะดวกแก่ผู้ศึกษาในการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาได้ศึกษาการจัดทำคู่มือของหน่วยงาน องค์การ และบุคคล ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 1-92) ได้จัดทำคู่มือ การนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการนิเทศภายในช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานต่างๆ เนื้อหาสาระของคู่มือ มี 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ได้แก่ ความจำเป็น ความสำคัญ ความหมายและประโยชน์ของการนิเทศ ตอนที่ 2 ได้แก่ วิธีการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตอนที่ 3 ได้แก่ การเสนอแนะการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้แก้ปัญหา หรือ พัฒนางานภายในโรงเรียน รูปแบบของคู่มือ มีลักษณะเป็นการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา โดยมีภาพประกอบคำบรรยาย และแผนภูมิแสดงความชัดเจนพร้อมทั้งมีภาคผนวกเป็นแบบฟอร์มและตัวอย่างการปฏิบัติงาน

กรมอาชีวศึกษา (2541 : 1-129) ได้จัดทำคู่มือการฝึกงาน การทำโครงการ และ การทำโครงการวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนรายวิชาฝึกงาน โครงการ และโครงการอาชีพได้ตรงจุดประสงค์รายวิชาและตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการเรียนไปบูรณาการในการฝึกงาน และนำไปประกอบอาชีพได้ โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทั้งทฤษฎี ฝึกปฏิบัติเบื้องต้น และได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 โครงสร้างรายวิชา จุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชาโครงการวิชาชีพ บทที่ 2 คำชี้แจงในการทำโครงการวิชาชีพ บทที่ 3 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการวิชาชีพ บทที่ 4 การดำเนินงานโครงการวิชาชีพ และ ภาคผนวก เป็นแบบฟอร์มพร้อมตัวอย่างประกอบ โดยมีแบบเสนอขออนุมัติโครงการวิชาชีพ รูปแบบการเขียนโครงการ สมุดบันทึกโครงการวิชาชีพ และคำสั่งกรมอาชีวศึกษาเรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือการฝึกงาน การทำโครงการ และโครงการวิชาชีพ

ณรงค์ เบ็ญจจันทร์ (2545 : 1-199) ได้จัดทำคู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางการบริหารงานห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ ผู้เรียน ครู และผู้สนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขต ประโยชน์ และนิยามศัพท์ในการจัดทำคู่มือ บทที่ 2 กล่าวถึง แนวคิดความสำคัญของห้องสมุด มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา บทบาท หน้าที่ของผู้บริหารต่องานห้องสมุดโรงเรียน ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับห้องสมุด และหลักการเขียนโครงการเพื่อปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน บทที่ 3 กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือและการนำไปใช้ บทที่ 4 เป็นคู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา รูปแบบของคู่มือ เป็นลักษณะของการเขียนโครงการ ประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือการบริหารงานห้องสมุด มีตัวอย่างโครงการ แบบประเมินโครงการ และรายงานการประเมินโครงการที่ชัดเจน ประกอบไปด้วย

ทองสุข ศรีแก้ว (2545 : 1-195) ได้จัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษานำไปใช้เป็นคู่มือปกครองชั้นเรียนและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย กำหนดวิธีการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนในชั้นเรียน และ การสร้างนิสัยของชาติ ซึ่งมีรายละเอียดในด้านของ การตรงต่อเวลา การแต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อย การรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามกฎจราจร รูปแบบของคู่มือ เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการกิจกรรมการปกครองนักเรียนในชั้นเรียน โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นหมู่เพื่อใช้ระบบหมู่ในการปกครองผู้เรียน มีแบบฟอร์มบันทึกพฤติกรรมเป็นตัวอย่างประกอบด้วย

อนุชิต เชิงจำเนียร (2545 : 1-125) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียนนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรทุกสาขา ตามนโยบายของกรมอาชีวศึกษา และ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ แผนงานที่ 1 โครงการเสริมสร้างบุคลิกภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม แผนงานที่ 2 โครงการเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพ แผนงานที่ 3 โครงการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่วนรูปแบบของคู่มือ มีลักษณะของการจัดกิจกรรมตามโครงการ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนนักศึกษา โดยมีแบบสอบของโครงการทุกโครงการประกอบอย่างชัดเจน

สายัณห์ ตรีอุดม (2545 : 1-139) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานสำหรับครูจ้างสอนวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูจ้างสอนใช้พัฒนาตนเอง และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องในด้านสิทธิประโยชน์ การจัดทำแผนการสอน และการทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สิทธิประโยชน์ของครูจ้างสอนขณะปฏิบัติงาน การได้รับค่าจ้าง การลา ค่าตอบแทนประโยชน์จากการประกันสังคม และสิทธิกรณีเมื่อถึงแก่กรรม ตอนที่ 2 การจัดทำแผนการสอน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตอนที่ 3 งานอาจารย์ที่ปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาท หน้าที่ และ สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาควรทราบ รูปแบบของคู่มือ เป็นลักษณะของการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา พร้อมทั้งมีแบบฟอร์มและรายละเอียดของการปฏิบัติงานประกอบไว้อย่างชัดเจน

ปราณี กรุณวงศ์ (2546 : 1-191) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ ชิปปาโมเดล เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดแสงสรรค์ โดยมี วัดอุปประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นคู่มือการนิเทศพัฒนาการสอนของครู และ เพื่อให้ครูนำไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ด้วยตนเอง เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 4 บท ได้แก่ บทนำ ภูมิหลัง วัดอุปประสงค์ ขอบเขต ความสำคัญและนิยามศัพท์ ในการจัดทำคู่มือ บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดแสงสรรค์ แนวคิด และหลักการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และ ด้านความละเอียดลออ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดล 7 ขั้นตอน คือ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นแสดงผลงาน และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ บทที่ 3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ บทที่ 4 เป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดล เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดแสงสรรค์ มีคำชี้แจงในการใช้คู่มือ และตัวอย่างการจัดกิจกรรมประกอบด้วยอย่างชัดเจน รูปแบบของคู่มือ เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดลพร้อมทั้งมี เอกสารความรู้และใบงาน เพื่อฝึกกิจกรรมประกอบไว้อย่างชัดเจนทุกกิจกรรม

ใจทิพย์ สังขวุฒิ (2546 : 1-215) ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานพัสดุของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี โดยมีวัดอุปประสงค์เพื่อให้ครูหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพัสดุ ในสถานศึกษา เข้าใจกระบวนการปฏิบัติงานพัสดุ และสามารถปฏิบัติงานพัสดุได้อย่างถูกต้อง เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ภูมิหลัง วัดอุปประสงค์ ขอบเขต ประโยชน์ และ นิยามศัพท์ในการจัดทำคู่มือ บทที่ 2 กระบวนการบริหารพัสดุ การบริหารงานพัสดุ และการปฏิบัติงานพัสดุ 3 ประการ คือ การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ และ การจำหน่ายพัสดุ บทที่ 3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ บทที่ 4 เป็นคู่มือการปฏิบัติงานพัสดุของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี มีคำชี้แจงการใช้คู่มือ และเนื้อหาเกี่ยวกับ การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุ ซึ่งมีรูปแบบของคู่มือ ที่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ โดยมีแบบฟอร์ม การปฏิบัติงาน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและแนวทางการปฏิบัติงานพัสดุเป็นตัวอย่างประกอบด้วย

ดารณี กาญจนะ คัมสิน (2547 : 1 -165) ได้จัดทำคู่มือการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี โดยมีวัดอุปประสงค์เพื่อนำไปใช้เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และ ใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ด้วยตนเอง เนื้อหาสาระของคู่มือประกอบด้วย 5 บท ได้แก่ บทนำ กล่าวถึง ภูมิหลัง วัดอุปประสงค์ ขอบเขตของการจัดทำคู่มือ ความสำคัญและนิยามศัพท์ บทที่ 2 กล่าวถึง รายละเอียด แนวคิด ความสำคัญ รูปแบบ กระบวนการ แนวทางการส่งเสริมและ

ประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน บทที่ 3 กล่าวถึง ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ เริ่มต้นที่ศึกษาเอกสาร การกำหนดเค้าโครงร่างของคู่มือเสนอผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการจัดทำร่างคู่มือ การนำเสนอร่างคู่มือและสร้างคู่มือฉบับสมบูรณ์ บทที่ 4 เป็นคู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. การหาจุดเริ่มต้นด้วยการค้นหาปัญหาที่พบในการเรียนการสอน 2. การทำสถานการณ์ให้กระจ่าง ด้วยการค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหา 3. การพัฒนากลยุทธ์ปฏิบัติการและนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา 4. การเผยแพร่ผลการวิจัยในชั้นเรียน บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำคู่มือในครั้งต่อไป

ปริศนา จันทศักดิ์ (2547 : 1-161) ได้จัดทำคู่มือการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษา ดูแลและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา เนื้อหาสาระ มี 4 บท ได้แก่ บทนำ ภูมิหลัง วัตถุประสงค์ ขอบเขต และความสำคัญของการจัดทำคู่มือ บทที่ 2 การจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี แนวคิด ความหมาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่าย รูปแบบของการให้คำปรึกษา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านส่วนตัวและสังคม และด้านอาชีพ บทที่ 3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ เริ่มจากการศึกษาแนวทาง การวางแผน การดำเนินการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ และขั้นตอนการนำไปใช้ บทที่ 4 เป็นคู่มือการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนคือ สารบัญสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาทั้ง 4 ด้าน รูปแบบของคู่มือ เป็นลักษณะการบรรยายให้ความรู้ มีคำชี้แจงการใช้คู่มือ มีแบบฟอร์มต่าง ๆ พร้อมทั้งมีแหล่งอ้างอิงแต่ละตอนเพื่อให้ค้นคว้าต่อไป

พัชรินทร์ บอร์ด; และ คนอื่น ๆ (2547:1-189) ได้จัดทำคู่มือเบื้องต้นสำหรับธุรกิจ SMEs โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจการด้านการบริหาร การจัดการ ระบบคุณภาพ และคุณภาพผลิตภัณฑ์ เนื้อหาสาระประกอบด้วย บทที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจ บทที่ 2 หน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินธุรกิจ บทที่ 3 การสนับสนุนด้านเงินทุน บทที่ 4 ระบบคุณภาพ ISO 9000

ภัทรกร เฟื่องฟู (2548 : 1-148) ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการรับงานการค้าสำหรับครู - อาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูอาจารย์ที่รับผิดชอบการรับงานการค้าของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรีใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการรับงานการค้า และให้สามารถปฏิบัติงานการรับงานการค้าได้อย่างถูกต้อง เนื้อหาสาระมี 4 บท ได้แก่ บทนำ ภูมิหลัง วัตถุประสงค์ ประโยชน์และนิยามศัพท์ของการจัดทำคู่มือ บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการรับงานการค้า 4 ด้านคือ การรับงาน การควบคุม การจัดการด้านการเงิน และการรายงานผลการปฏิบัติงาน บทที่ 3 ขั้นตอนและวิธีการการจัดทำคู่มือ บทที่ 4 เป็นคู่มือการปฏิบัติงานการรับงานการค้าสำหรับครู - อาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี มีคำชี้แจงในการใช้คู่มือและเนื้อหาการปฏิบัติงานการรับงานการค้าด้านการรับ การควบคุม การจัดการด้านการเงิน และ การรายงานผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

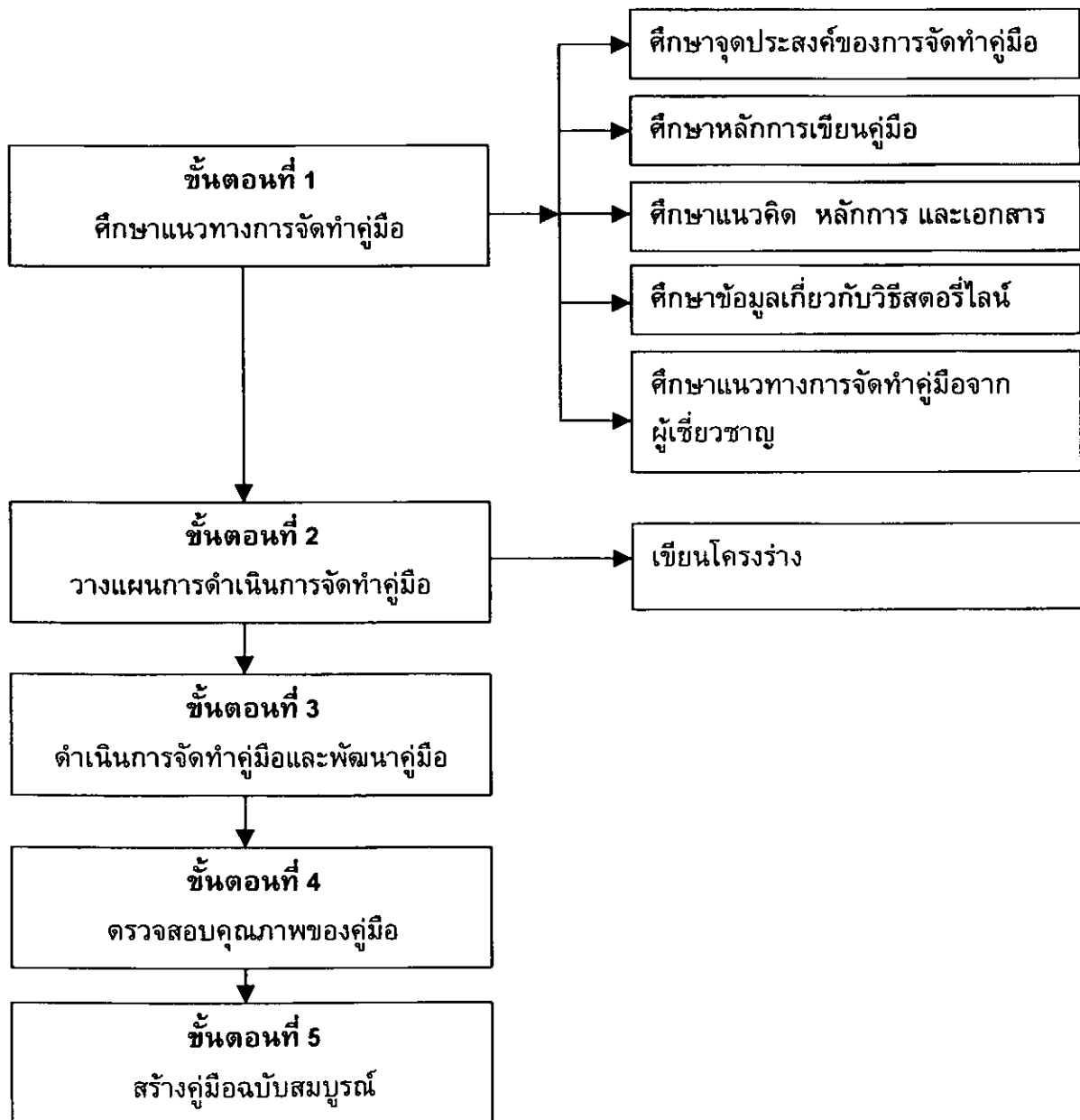
การรับงานการค้า ซึ่งมีรูปแบบของคู่มือเป็นลักษณะของการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการรับงานการค้า มีแผนภูมิและแบบฟอร์มประกอบขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างๆ อย่างชัดเจน

โดยสรุปจากการศึกษาการจัดทำคู่มือ พบว่า การจัดทำคู่มือต้องมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำที่ชัดเจน ผู้ศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการ ใช้ได้อย่างถูกต้อง มีลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และมีตัวอย่างแบบฟอร์ม คำแนะนำ รวมทั้งเนื้อหาสาระสำคัญที่ครบถ้วน ถูกต้องและทันสมัย ซึ่งต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนการทดลองใช้โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คู่มือได้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดและสามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การจัดทำคู่มือ มีขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการจัดทำคู่มือ

- 1.1 ศึกษาจุดประสงค์ของการจัดทำคู่มือให้สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษา
- 1.2 ศึกษาหลักการเขียนคู่มือจาก หนังสือ เอกสาร คู่มือต่างๆ งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือต่าง ๆ
- 1.3 ศึกษาแนวคิด หลักการ และ เอกสารที่เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอน การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อม และวิธีการเรียนรู้ จากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ
- 1.4 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้บริหารและครูผู้สอนและรวบรวมสรุปแนวคิด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงร่างคู่มือ
- 1.5 ศึกษาแนวทางการจัดทำคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอคำแนะนำการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้

1. นายบุญเลิศ อรรถอุดม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.4
โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นางสุวรรณา ไซยพัฒนานนท์ ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. นายสุรเศรษฐ์ บุญเกิด ตำแหน่ง ครู คศ.3 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการดำเนินการจัดทำคู่มือ

ดำเนินการเขียนโครงร่างคู่มือ โดยกำหนดไว้ดังนี้

ส่วนที่ 1 : บทนำ

คำชี้แจงในการใช้คู่มือ
คำแนะนำในการใช้คู่มือ
นิยามศัพท์เฉพาะ

ส่วนที่ 2 : เนื้อหาสาระสำคัญ

ความร่วมมือกันของครูผู้สอน
การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา
การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง
การจัดทำแผนการสอน

ส่วนที่ 3 : ภาคผนวก

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์
หนังสืออ้างอิง

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำคู่มือและพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ตามโครงร่างคู่มือที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. ดร.วิวัฒน์ วรวงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2. นายไพรัตน์ กิตติรุ่งสุวรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3 โรงเรียนบ้านมะขามเอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

3. นางจำรัส ระหว่างบ้าน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

4. นางอำนวยการ พลจันทร์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.2 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

5. นางนิตยา จิตต์ประสงค์ ตำแหน่ง ครู คศ.4 โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ คุรุปฏิบัติการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ และ คุรุปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

นักวิชาการศึกษา

1. นายมนตรี เมฆวิไล ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

2. นายมาโนช จันทร์แจ่ม ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

3. ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

4. นางช่อทิพย์ อินแสน ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

5. นางพันธ์ประภา พูนสิน ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ คศ.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. นายสมโภชน์ ศรีเมือง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3 โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

2. นายอมร ศิริมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3 โรงเรียนวัดรางเสนห์นครจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

3. นายศักดิ์ดา บุรัมย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.2
โรงเรียนบ้านหนองโก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. นายคณิต จิตเจริญทวีโชค ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนบ้านหนองพันจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
5. นางสาวสมหมาย ลิ้มทุติเนตร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนอนุบาลบ้านคา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
6. นางชลดา แสงรักษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนบ้านหนองหม้อข้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
7. นางสาวสมใจ ศรีเอี่ยม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.2
โรงเรียนสมนึกวิทิตการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ครูปฏิบัติการสอน

1. นายสมบัติ ประสิทธิ์ชัย ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนวัดรางเสนห์นครจันทร์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นายพงษ์เทพ ปาณะศรี ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนวัดเขากลิ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. นายทองดี สายบัว ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนธรรมศาสตร์-จุฬา 2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. นางสาวพรทิพา พลจันทร์ ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนสมนึกวิทิตการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
5. นางสาวแสงระวี มีสัดย์ ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
6. นางสาววราภรณ์ สกุลวิวรรณ ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านมะขามเอน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
7. นางสาวสุพิศ มินคร ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านกล้วย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
8. นางวันเพ็ญ สายบัว ตำแหน่ง ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านหนองขาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่มมือโดย
การจัดประชุม เพื่อตรวจสอบคุณภาพคู่มือ

ในการทดสอบความเป็นไปได้ของกลุ่มผู้จัดทำได้ดำเนินการ ดังนี้

1. เดินทางไปส่งและเก็บตรวจสอบความเป็นได้ของกลุ่ม โดยจัดประชุม ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการศึกษา จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และครูปฏิบัติการสอน จำนวน 8 คน ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเสนอแนะ

2. สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน โดยผู้จัดทำได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ในแต่ละข้อเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งได้ดำเนินการแปลความหมายระดับการปฏิบัติ มีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

โดยมีผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่มผู้จัดทำ ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	เนื้อหาสาระ มีความเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.40	0.58	มาก
2	รูปแบบของคู่มือ มีความเหมาะสม	4.20	0.68	มาก
3	รายละเอียดที่กำหนดในคู่มือทั้ง 4 ตอน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.36	0.51	มาก
4	คู่มือมีความสอดคล้องและความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละขั้นตอน	4.58	0.53	มากที่สุด
5	เนื้อหาสาระทั้ง 4 ขั้นตอนครอบคลุมในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน	4.56	0.56	มากที่สุด
6	การจัดลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	4.48	0.69	มาก
7	เนื้อหาสาระแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้	4.55	0.71	มากที่สุด
8	แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.55	0.74	มากที่สุด
9	แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้	4.65	0.57	มากที่สุด
รวม		4.48	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวีดิทัศน์ออนไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) รูปแบบของคู่มือมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) รายละเอียดที่กำหนดในคู่มือทั้ง 4 ตอนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) คู่มือมีความสอดคล้องและความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละขั้นตอนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เนื้อหาสาระทั้ง 4 ขั้นตอนครอบคลุมในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) การจัดลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เนื้อหาสาระแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ง่ายต่อการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ($\bar{X} = 4.65$)

สรุปความคิดเห็นการจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีดังต่อไปนี้

การอธิบายคำชี้แจงในการใช้คู่มือและคำแนะนำการใช้คู่มือ นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถาน
ศึกษา และครูปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นว่าการอ่านแล้วเข้าใจง่าย ทำให้สถานศึกษามีแนวทางใน
การดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ได้ชัดเจน รวดเร็ว มีความเข้าใจตรงกัน และสามารถนำไป
ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้โดยสะดวก

ความร่วมมือกันของครูผู้สอน นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติการสอน
มีความเห็นในทิศทางเดียวกันว่า การให้ความร่วมมือกันของครูผู้สอนเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่าง
ยิ่ง ตลอดจนมีสาระสำคัญที่ชัดเจน อ่านแล้วทำให้เข้าใจหลักการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติ
การสอน มีความคิดเห็นในแนวเดียวกันว่า กระบวนการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ขั้นตอนและ
ตัวอย่างในการดำเนิน มีความชัดเจนและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย

การสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติการ มี
ความคิดเห็นในแนวเดียวกันว่า กระบวนการในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ขั้นตอนและตัวอย่างใน
การดำเนินการ มีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วน การจัดลำดับขั้นตอน และตัวอย่างมีความชัดเจน ง่ายต่อการนำ
ไปปฏิบัติ ทำให้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้ นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติ
การสอน มีความคิดเห็นในแนวเดียวกันว่า กระบวนการในการจัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้
ขั้นตอนและตัวอย่างในการจัดทำ มีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วน การจัดลำดับขั้นตอน ตลอดจนมีตัวอย่างที่
ความชัดเจน เข้าใจง่ายต่อการนำไปจัดทำ และสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติการสอน มีความ
เห็นในทิศทางเดียวกันว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี มีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 และ มาตรา 29
เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน
ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศการจัด
การเรียนรู้ รวมทั้งสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ นอกจากนี้ควรทำความเข้าใจและประเมินบทวน
อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบผลการพัฒนาการดำเนินการดังกล่าว

ผู้ศึกษา ได้ทำการปรับปรุงและแก้ไขคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูใน
โรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ตามข้อเสนอแนะของนักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา

และครูปฏิบัติการสอน และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบก่อนดำเนินการจัดทำเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 คู่มือฉบับสมบูรณ์

จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้บริหารและครูปฏิบัติการได้มีเอกสารในรูปของคู่มือฉบับสมบูรณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเป็นแนวทางปรับปรุง พัฒนา ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ซึ่งคู่มือประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คือ คำชี้แจงการใช้คู่มือ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของคู่มือ คำแนะนำในการใช้คู่มือ นิยามศัพท์เฉพาะ

ส่วนที่ 2 คือ เนื้อหาของคู่มือ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ความร่วมมือกันของครูผู้สอน การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา การสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง การจัดทำแผนการสอน หรือ แผนการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 คือ ภาคผนวก ประกอบด้วย ตัวอย่าง และ หนังสืออ้างอิง

บทที่ 4

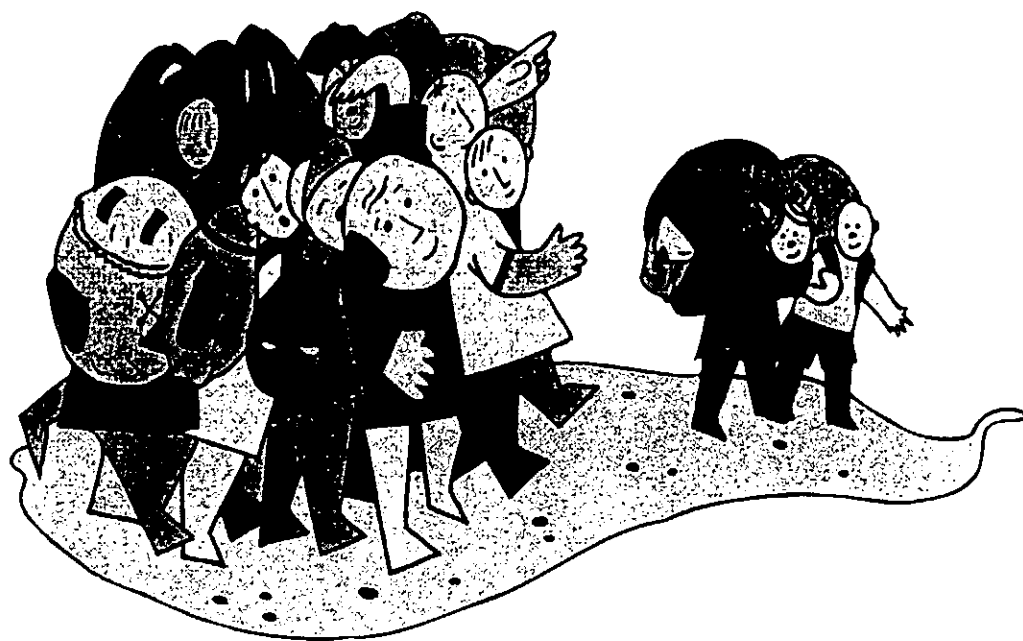
คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ การศึกษายุคใหม่จึงมีใช้เป็นการเรียนหนังสือเท่านั้น หากแต่ต้องเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นสถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นองค์การที่สำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และจากการที่ได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และคู่มือ พบว่าการสอนแบบบูรณาการโดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นความพยายามที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมหรือที่ใช้การเรียนรู้จากสภาพจริง ซึ่งทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน ในการบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้มีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้แล้วยังสามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน หรือผู้สอนไม่ครบชั้นเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในเขตชายแดน

ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษา และจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีขึ้น โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และคู่มือต่างๆ เพื่อให้การจัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ครบถ้วนและสมบูรณ์ตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ได้อย่างถูกต้อง และให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการจัดทำคู่มือ 4 ด้าน คือ 1) ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 2) การสังเคราะห์วิเคราะห์เนื้อหาวิชา 3) การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ประกอบ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข 4) การจัดทำแผนการสอน

คู่มือ
การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียน
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จัดทำโดย
นายพิศุจน์ มีไพล่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษाराชบุรี เขต 1

คำนำ

ในการจัดทำคู่มือจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีความมุ่งหมายเพื่อให้ครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ และให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ งานวิจัยและคู่มือต่าง ๆ เพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนและสมบูรณ์ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีลักษณะของการบูรณาการ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545

เนื้อหาของคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหาสาระ 4 ด้าน คือ

- 1) ความร่วมมือกันของครูผู้สอน
- 2) การสังเคราะห์หิวเคราะห์เนื้อหาวิชา
- 3) การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ประกอบ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิตของตัวละคร และเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข
- 4) การจัดทำแผนการสอน

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูผู้สอนและเป็นแนวทางเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่นำไปใช้ทุกท่าน

พิศุจน์ มีไปล์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 คำชี้แจงในการใช้คู่มือ	1
คำแนะนำในการใช้คู่มือ	1
นิยามศัพท์เฉพาะ	1
ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระสำคัญ	3
ความร่วมมือกันของครูผู้สอน	3
การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา	7
การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง	22
การจัดทำแผนการสอน	31
ส่วนที่ 3 ภาคผนวก	53
ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) ช่วงชั้น 2	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	54
หนังสืออ้างอิง	71

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	การเปลี่ยนทัศนคติและการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยการศึกษาหลักของการจัดการเรียนรู้	6
2	แนวปฏิบัติในการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	9
3	แนวปฏิบัติในการศึกษาและการจัดหลักสูตรที่คำนึงถึงผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้เรียน ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล	10
4	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วย ตัวทึบหนา	11
5	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วย ตัวทึบหนา	12
6	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	13
7	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	13
8	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	15
9	แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา	16
10	แนวปฏิบัติการสังเคราะห์องค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา โดยมี 3 ส่วน คือ เนื้อหาสำคัญ จุดประสงค์ และกิจกรรมหรือกระบวนการ	17
11	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	18
12	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกันใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	19
13	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน คือ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	20
14	แนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง เดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	21

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

15	แนวปฏิบัติการผูกเรื่องหรือสร้างเหตุการณ์จากหน่วยการเรียนรู้	22
16	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ที่แสดงถึงลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญ ของวีธีสตอรี่ไลน์ (Storyline)	23
17	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2	24
18	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	25
19	แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ทั้ง 4 ส่วน และ คำถามหลัก ในการผูกเรื่องให้ดำเนินไป เป็นตัวอย่างสำหรับใช้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 ..	28
20	แนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2	34
21	แนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 - 2 ซึ่งมีการบูรณาการข้ามรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้	40
22	ตัวอย่างการวิเคราะห์และการจัดทำหลักสูตรเชิงบูรณาการการเรียนการสอนในหัวเรื่อง อาหาร	55
23	การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องหัวข้อ ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	56
24	การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามเส้นทางการเดินเรื่อง ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	57

คำชี้แจงในการใช้คู่มือ

1. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1.1 เพื่อให้ครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

1.2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน

1.3 เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา ได้นำคู่มือไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสนองต่อการประเมินคุณภาพการศึกษา

คำแนะนำในการใช้คู่มือ

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยรายละเอียด คือ ความร่วมมือกันของครูผู้สอน การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง และการจัดทำแผนการสอน ซึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาควรศึกษาและดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือประกอบ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติด้วยดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับ คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีดังต่อไปนี้

1. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ผู้นำไปใช้ตามที่ได้แสดงขั้นตอนการดำเนินการไว้ โดยมุ่งหวังให้ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจวิธีการตามขั้นตอน และสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตอบสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริงได้

3. วิธีสตอรี่ไลน์ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่เน้นการเล่าเรื่องโดยอาศัยโครงเรื่องลำดับขั้นตอนและเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และ สถานการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข

4. คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ หมายถึง เอกสารที่เสนอแนวทาง หรือ เสนอวิธีการในการดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนทุกรายวิชา มีแนวคิด เห็นความสำคัญ และดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ร่วมกัน

4.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา หมายถึง การพิจารณาจัดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของกลุ่มวิชา หรือรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ เพื่อนำมาออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ หรือ หัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรและเอื้อต่อการบูรณาการ

4.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง หมายถึง หัวข้อย่อยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ มีองค์ประกอบ คำถามนำ และทุกคำถามนำที่จะตอบสนองต่อจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบได้แก่

1) ฉาก หมายถึง สถานที่หรือภาพกว้าง ๆ ที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละคร ภายใต้เงื่อนไขของเวลา เช่น ในปัจจุบัน ซึ่งที่เกิดจากจินตนาการหรือการตอบคำถามของผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นมา

2) ตัวละคร หมายถึง คน สัตว์ พืช หรือ สิ่งไม่มีชีวิต อาทิเช่น ป่าไม้ วัฒนธรรม โดยตัวละคร ต้องมีความกลมกลืนหรือมีความสัมพันธ์กับฉาก ซึ่งอาจสร้างเป็นสัญลักษณ์ หรือ หุ่นแทนก็ได้

3) การดำเนินเรื่องที่เป็นวิถีชีวิต หมายถึง เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตของ ตัวละครในสถานที่และเวลา ตามที่ฉากกำหนด

4) เหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับตัวละคร หรือ การสร้างสถานการณ์สมมติให้เกิดขึ้นกับตัวละคร แล้วฝึกให้มีการแก้ปัญหาตามสถานการณ์สมมติ นั้น ๆ

4.4 การจัดทำแผนการสอน หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรม มีการกำหนดเวลาในแต่ละแผน มีรูปแบบแผนการสอนที่ประกอบด้วย เส้นทางการดำเนินเรื่อง คำถามหลัก กิจกรรมของผู้เรียน ลักษณะของการจัดชั้นเรียน สื่อการเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน และการประเมินผล ซึ่งจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้ปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 22 โรงเรียน

ความร่วมมือกันของครูผู้สอน

ความร่วมมือกันของครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ มีลักษณะของการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและทักษะการเรียนรู้หลายวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทตนเอง และให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นเรียนที่มีครูผู้สอนหลายคน ซึ่งต้องมีการวางแผนการสอนร่วมกัน ทั้งนี้เป็นความร่วมมือกันดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนทัศนคติจากเดิมที่จัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นสำคัญมาให้ความสำคัญร่วมกันในการให้ความสำคัญ และ เห็นถึงความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างความพร้อมให้แก่ตนเองในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อีกประการหนึ่งด้วย (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 1 หน้า 6)

2. ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันทำงานเป็นทีม หรือ สร้างทีมทำงานในการบูรณาการความรู้แนวต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) เป็นแนวคิดการบูรณาการทั้งเนื้อหาสาระและกระบวนการ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ต้องเป็นการทำงานร่วมกันของครูผู้สอนในหลายสาขา ซึ่งเรียกว่า " ต้องร่วมมือช่วยเหลือกัน " ครูผู้สอนในแต่ละหมวดวิชาหรือสาระการเรียนรู้ ต้องร่วมมือกันช่วยเหลือกัน วิเคราะห์หลักสูตร ว่ามีประเด็นใดบ้างที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกันได้ทั้งในแง่ของแนวคิดหรือความคิดรวบยอด (Concept) ของเนื้อหาสาระและทักษะ (โดยอาจใช้ Concept Map หรือ Web ช่วยในการวิเคราะห์) แล้วนำมาจัดเป็นหัวข้อ (Topic) เพื่อทำการสอน ฉะนั้น การสร้างทีมทำงาน หรือร่วมมือกันทำงานเป็นทีม จึงเป็นสิ่งสำคัญ และครูผู้สอนควรสร้างพลังเป็นเครือข่ายในการสอนด้วย เนื่องจากวิธีสตอรีไลน์ เป็นแนวคิดการบูรณาการที่เรียกว่า Logical and Narrative Sequence กล่าวคือ ต้องมีขั้นตอน หรือ กระบวนการที่เรียงลำดับตามองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งมีรายละเอียดการทำงานเป็นทีม โดยอาศัยความร่วมมือกันของครูผู้สอน ดังต่อไปนี้

2.1 ครูผู้สอนต้องร่วมมือกัน ในการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาของรายวิชา กลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ โดยครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องทุกคน ต้องร่วมมือกันพิจารณาจัดองค์ความรู้ที่จะให้แก่ผู้เรียนในรูปของหลักสูตร (การบูรณาการหลักสูตร) หรือ ในรูปของหัวข้อเรื่อง (การบูรณาการการเรียนการสอน)

2.2 ครูผู้สอนร่วมมือกัน เขียนหลักสูตร หรือ แผนการสอน กำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง และกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่า ครูผู้สอนและผู้เรียน มีบทบาทอย่างไรในการเรียนการสอน ตลอดจนมีสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ว่าจะต้องเตรียมสิ่งใดบ้าง

2.3 ครูผู้สอนร่วมมือกัน พิจารณาและสร้างหัวเรื่องจากโครงสร้างหลักสูตร และ กำหนดให้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักไว้ก่อน และหัวเรื่องที่กำหนดนั้นต้องใหญ่พอที่จะสัมพันธ์กับเรื่องอื่นได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า การสร้างหน่วยการเรียนรู้

2.4 ครูผู้สอนพิจารณาร่วมกันในการออกแบบกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่สร้างขึ้นนี้ ต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมาย ผู้เรียนสนใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และเป็นสถานการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน ตลอดจนครูผู้สอนต้องสามารถโยงทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นให้ต่อเนื่องกัน โดยควรเริ่มตั้งต้น ณ สถานที่ตั้งของฉากตามหัวเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มกิจกรรมใหม่ เพื่อให้เกิดความผูกพันกับเนื้อเรื่องที่ค้างไว้ แต่เดิมให้ผสมผสานกันได้ตลอดไป

2.5 ครูผู้สอนร่วมมือกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และ จัดทำสื่อเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยให้ความสำคัญและเห็นถึงความจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างเรื่องราว และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนจะเกิดความประทับใจในความสามารถของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนที่มีต่อเทคโนโลยีต่าง ๆ อีกประการหนึ่งด้วย

2.6 ครูผู้สอนร่วมมือกัน ในการประชุมปฏิบัติการเขียนแผนการสอน และสร้างเส้นทางการเดินเรื่องเดียวกันในการสอน กล่าวคือ ครูผู้สอนทุกหมวดวิชาหรือสาระการเรียนรู้ มารับความรู้ และจัดทำการสร้างเส้นทางการเดินเรื่องเดียวกันในการสอนของแต่ละระดับชั้น อาทิเช่น การเดินเรื่องจากครอบครัวของตัวเอง ออกไปยังโรงเรียนและชุมชน ระหว่างนั้นอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาเข้าไปในการเดินเรื่องก็ได้ แล้วจึงร่วมมือกันจัดทำแผนการสอนจากเค้าโครงของเส้นทางการเดินเรื่อง

2.7 ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันในการเอาใจใส่ต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้มากขึ้น

2.8 ครูผู้สอนต้องร่วมมือกันในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

2.9 ครูผู้สอนร่วมมือกันดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยปรับเปลี่ยนบทบาทเดิม มาร่วมกันกำหนดบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนกับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ดังนี้

2.9.1 ครูผู้สอน เป็นผู้จัดเตรียมกรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางการเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอนๆ จัดเรียงลำดับตอน โดยให้แต่ละหัวข้อย่อยในแต่ละตอนได้มาจากการบูรณาการ

2.9.2 ครูผู้สอน เป็นผู้จัดเตรียมคำถามสำคัญ หรือ คำถามหลัก เพื่อใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ และ ลงมือปฏิบัติ

2.9.3 ครูผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน ได้แก่

1) ครูผู้สอนเป็นผู้นำเสนอประเด็น ปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

2) ครูผู้สอนเป็นผู้สังเกตขณะผู้เรียนตอบคำถาม ถามคำถาม ปฏิบัติ

กิจกรรม รวมทั้งสังเกต พฤติกรรมอื่น ๆ ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

3) ครูผู้สอนเป็นผู้ให้การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

4) ครูผู้สอนเป็นผู้ให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมการเรียนรู้

5) ครูผู้สอนเป็นผู้จัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีทั้งด้านกายภาพและด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

6) ครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ

7) ครูผู้สอนเป็นผู้สะท้อนความคิดในการวิพากษ์วิจารณ์ข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่ หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเรียนรู้

8) ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน โดยมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ประเมินกระบวนการ ประเมินพฤติกรรม หรือการปฏิบัติระหว่างเรียน และการประเมินผลงาน ซึ่งเป็นผลงานอาจเป็นความรู้ใหม่ หรือ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ซึ่งการประเมินผลนี้ ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง

2.9.4 ครูผู้สอน มีบทบาทในการเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ

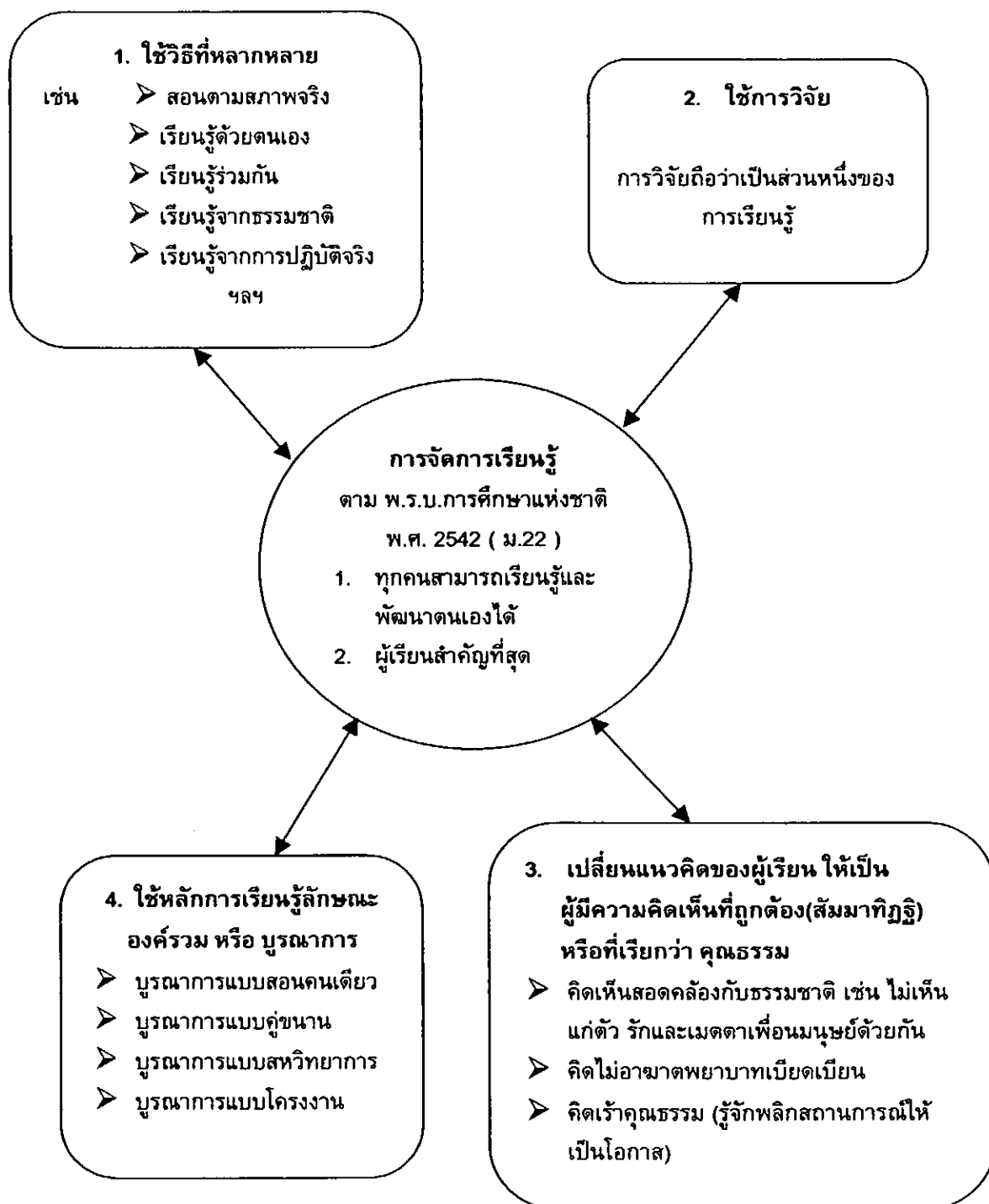
2.9.5 ครูผู้สอน เป็นแหล่งข้อมูล หรือ แหล่งความรู้อีกแห่งหนึ่งที่สามารถให้ผู้เรียนซักถาม ปรีक्षाเพื่อค้นคว้าหาความรู้ได้

2.9.6 ครูผู้สอน เป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้จบลงด้วยความตื่นเต้น และเกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ อาทิเช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน

สรุปได้ว่า ครูผู้สอนร่วมมือกัน กำหนดบทบาทและหน้าที่สำคัญ ๆ ของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ คือ

1. หน้าที่และบทบาทในการเตรียมการ วางแผนการสอน เขียนแผนการสอน สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ แบบสอบถามความคิดเห็น ตลอดจนประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. หน้าที่และบทบาทในการดำเนินการ โดยเป็นผู้ถามคำถามหลัก เป็นผู้สนับสนุน และลดบทบาทจากการเป็นครูผู้สอนให้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดกับเพื่อน และลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบจนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

ภาพประกอบ 1 การเปลี่ยนทัศนคติและการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยการศึกษาหลักของการจัดการเรียนรู้
 ที่มา: เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). สรุปหลักการจัดการเรียนรู้. (เอกสารประกอบการอบรม). หน้า 6.

การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา

การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น การวางแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความจำเป็นมาก และเป็นสิ่งแรกที่ต้องดำเนินการ ฉะนั้นก่อนที่จะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ครูผู้สอนจำเป็นต้องวางแผน และเขียนแผนการสอนร่วมกันไว้ล่วงหน้า มีลำดับขั้นตอนในการวางแผนและเขียนแผนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยสังเขป ดังนี้

1. ศึกษากรอบหลักสูตรอย่างกว้าง ๆ
2. วิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรหรือคำอธิบายรายวิชา
3. จัดกลุ่มเนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรมหรือจุดประสงค์
4. จัดกลุ่มเนื้อหาสาระ หรือกิจกรรม เข้าสู่องค์ประกอบของ Storyline ซึ่งประกอบด้วยฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น
5. สร้างคำถามหลัก
6. เขียนคำอธิบาย
7. เขียนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา เป็นส่วนสำคัญที่อยู่ในขั้นตอนของการวางแผน และเขียนแผนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งเสนอเป็นรายละเอียดดังนี้

การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา กลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และ ครูผู้สอน ร่วมมือกันพิจารณาองค์รวมแห่งความรู้ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียนในรูปของหลักสูตร (การบูรณาการหลักสูตร) หรือในรูปของหัวเรื่อง (การบูรณาการการเรียนการสอน) โดยร่วมมือกันพิจารณาว่า จะจัดองค์ความรู้อะไรให้แก่ผู้เรียน มีความโดดเด่นความสอดคล้อง หรือ ความซ้ำซ้อนอย่างไรในรายวิชา กลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไรแล้วจึงกำหนดเป็นองค์รวมแห่งความรู้ ทั้งนี้สามารถดำเนินการได้ด้วยการจัดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยนำวิชาใดวิชาหนึ่งมาใช้เป็นแกนหลัก ส่วนใหญ่นิยมใช้เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือ สุขศึกษา เป็นแกนเรื่อง แล้วจึงนำวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมาบูรณาการ ซึ่งมีทั้งภาษาไทย ศิลปศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชาดังกล่าวข้างต้น เป็นการสร้างองค์รวมแห่งความรู้ โดยการนำแนวคิดของการบูรณาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ ใช้ความรู้มาแก้ปัญหา จากสถานการณ์สมมติไปสู่การแก้ปัญหา

สำคัญ ให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ ใช้ความรู้มาแก้ปัญหา จากสถานการณ์สมมติไปสู่การแก้ปัญหา ในสภาพชีวิตจริง และ ให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหา ความรู้ และ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา กลุ่มวิชา หรือ กลุ่ม ประสบการณ์ ดำเนินการ ดังนี้

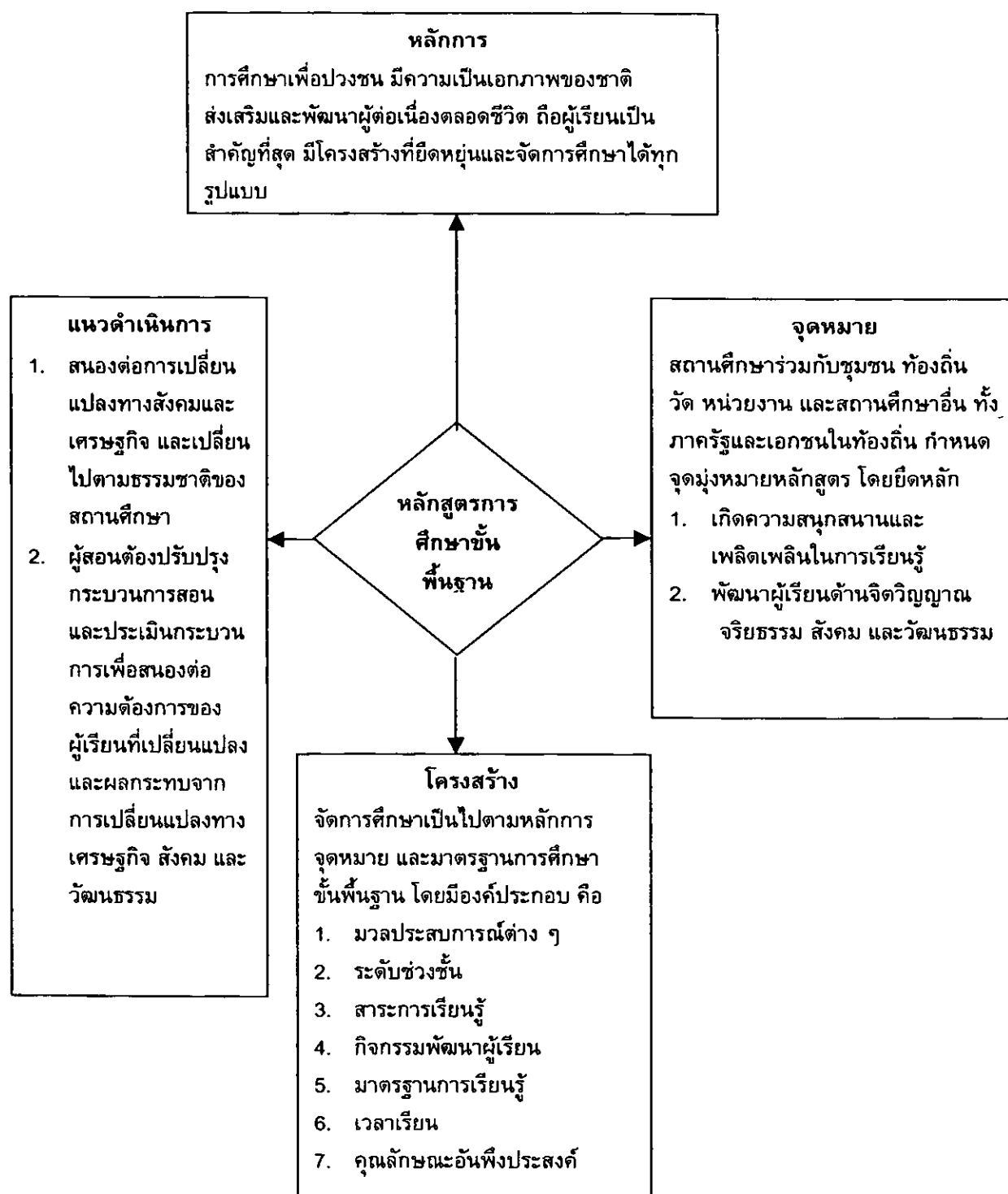
1. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องของ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และแนวดำเนินการของหลักสูตรอย่างละเอียดถี่ถ้วน (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 2 หน้า 9)

2. ศึกษาและทำความเข้าใจในการจัดหลักสูตร ให้คำนึงถึงผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เลือก เรียนตาม ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล (ดังมีแนวปฏิบัติ ตามภาพประกอบ 3 หน้า 10)

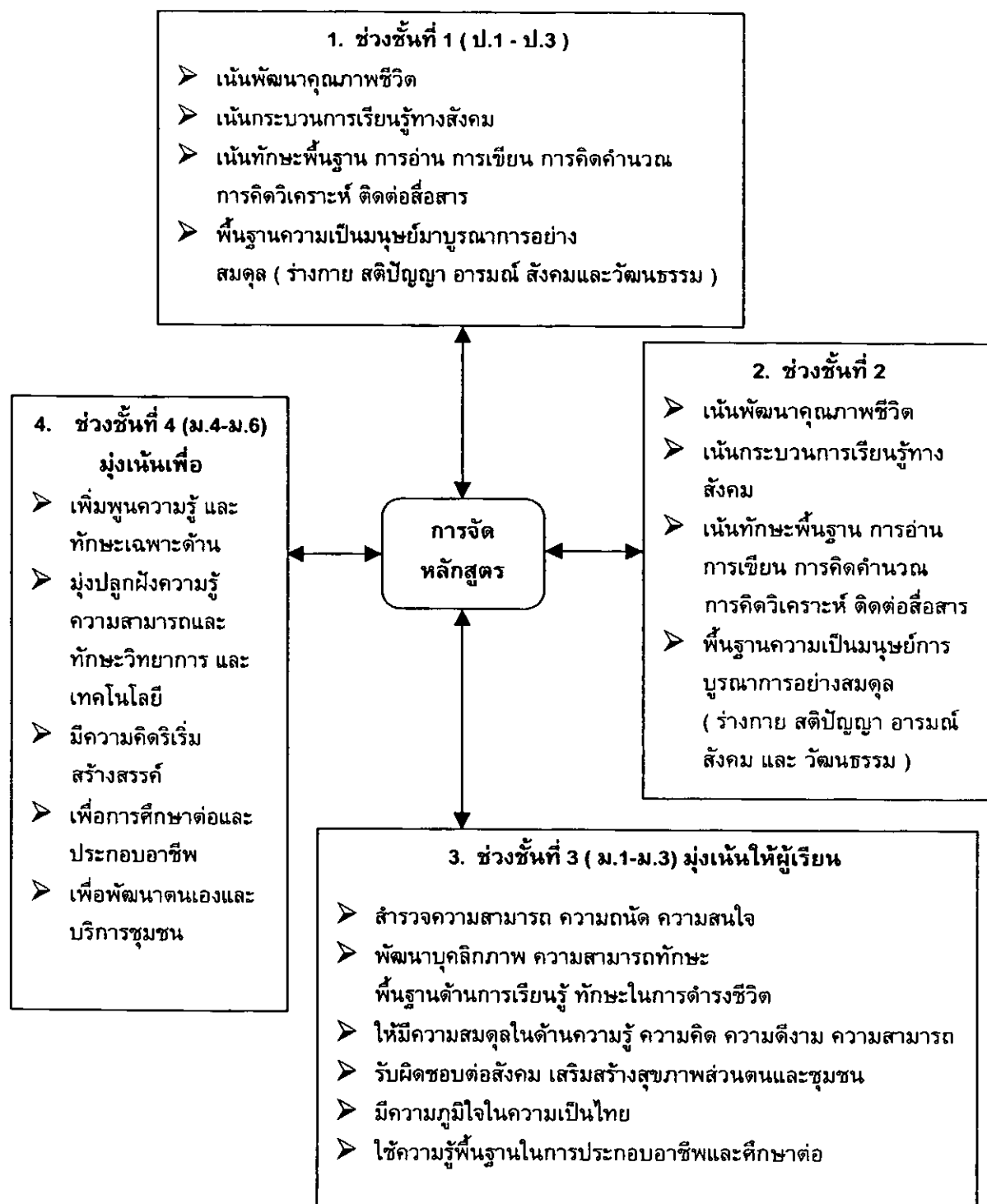
3. ศึกษากรอบหลักสูตรอย่างกว้างๆ ของทุกกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ วิเคราะห์คำอธิบาย รายวิชาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงชั้นที่ครูผู้สอนรับผิดชอบ หรือกรณีที่ครูผู้สอน รับผิดชอบบางกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้อง ศึกษากรอบหลักสูตรของแต่ละกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ของกลุ่ม อื่นๆ ด้วย เพราะการเขียนแผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ นั้น มีลักษณะที่เป็นแผน การสอนของการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีความจำเป็นต้องนำเนื้อหาสาระสำคัญของกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เข้ามาเชื่อมโยงหรือมาบูรณาการด้วย โดยมี รายละเอียด ดังนี้

3.1 กรณีที่ครูผู้สอนรับผิดชอบสอนประจำห้อง ซึ่งต้องรับผิดชอบสอนทุกกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรของทุกกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2 กรณีที่ครูผู้สอนรับผิดชอบสอนประจำกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ หรือ บางวิชา ทำการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ หรือ บางวิชาที่รับผิดชอบ

ภาพประกอบ 2 แนวปฏิบัติในการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มา: เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *สรุปหลักการจัดการเรียนรู้*. (เอกสารประกอบการอบรม).
หน้า 1-2.

ภาพประกอบ 3 แนวปฏิบัติในการศึกษาการจัดการหลักสูตรที่คำนึงถึงผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
 ที่มา: เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *สรุปหลักการจัดการเรียนรู้*. (เอกสารประกอบการอบรม).
 หน้า 5.

4. วิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ให้ทำการศึกษาผลวิเคราะห์คำอธิบายหลักสูตร หรือ คำอธิบายรายวิชาอื่นของครูผู้สอนคนอื่น เพื่อจะทำให้มองเห็นส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรม จุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หรือ รายวิชาที่สอน แล้วนำมาบูรณาการด้วยการสร้างแผนภาพเนื้อหาและกิจกรรม เพื่อจัดกลุ่มเนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรม หรือ จุดประสงค์นำมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ หรือหรือที่เรียกว่า นำวิชาอื่นมาบูรณาการ โดยการสร้างแผนภาพเนื้อหาและกิจกรรมให้ชัดเจนในรูปของหัวเรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดในการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ดังนี้

4.1 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา จากคำอธิบายรายวิชาในแต่ละเรื่องของกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษาหรือช่วงชั้นที่ 1 - 2 หรือ จากคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาหรือช่วงชั้นที่ 3 - 4 โดยการวิเคราะห์ใน 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ

4.1.1 กิจกรรม หรือ กระบวนการ คือ แนวทางให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ อาทิเช่น การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การจำแนก การทดลอง การอภิปราย การจดบันทึก การรายงานผล ฯลฯ (ดังภาพประกอบ 4 หน้า 11 และ ภาพประกอบ 5 หน้า 12)

คำอธิบายรายวิชา หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมศึกษา

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูล สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเรื่อง อาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ อภิปราย วิเคราะห์หาเหตุผล จัดหมวดหมู่ เป็นสังคมที่ดี มีความสุข และ สังคมที่ยั่งยืน ขาดความผาสุก เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความผาสุก ความเจริญของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ สรุป เป็นหลักการปฏิบัติที่ดี นำความเจริญมาสู่สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ศึกษา ติดตาม โครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อหมู่บ้าน และการพัฒนาชุมชนของตนเอง ปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตามบทบาทของตนเอง เข้าร่วม กิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร

ภาพประกอบ 4 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่น ๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 57.

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1

สังคมศึกษา 1 : สังคมไทย

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศึกษา สภาพแวดล้อมทางกายภาพของไทย ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน การดำรงชีวิตของคนไทย ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น / ประเทศ **ศึกษา** ความเป็นมาของชาติไทยในอดีตสู่ปัจจุบัน การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และความเป็นตะวันตกของไทย ความ **พลเมืองดี** ในระดับสังคมและประเทศ **วิถีชีวิต** ประชาธิปไตย และ การมีส่วนร่วมของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม การเป็นผู้บริโภคที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประวัติศาสตร์ เห็น ประโยชน์และคุณค่าของศาสนา ความคิดหลักของศาสนาและหลักธรรมสำคัญของศาสนา เพื่อพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสังคมไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองตระหนักถึงความเป็นพลเมืองดีที่พึงมีสิทธิและหน้าที่ ภูมิใจในความเป็นไทย โดยยึดหลักของศาสนา

ภาพประกอบ 5 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 57.

4.1.2 วิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา คือ แนวทางให้ครูผู้สอนได้ทราบเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดเพื่อจะวิเคราะห์ ปรับหรือขยายหรือเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง โดยที่การวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา มักจะเป็นคำหรือข้อความที่บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ อาทิเช่น สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของชุมชนที่อาศัยอยู่ในด้านอาชีพรายได้ เศรษฐกิจ สังคม หรือปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 6 และภาพประกอบ 7 หน้า 13)

คำอธิบายรายวิชา หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมศึกษา

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูล สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อยู่อาศัยในเรื่อง อาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ อภิปราย วิเคราะห์หาเหตุผล จัดหมวดหมู่ เป็นสังคมที่ดีมีความสุข และสังคมที่ยังขาดแคลน ขาดความสุข เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ศึกษา ติดตาม โครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อหมู่บ้านและการพัฒนาชุมชนของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร

ภาพประกอบ 6 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา
ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 58.

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1

สังคมศึกษา 1 : สังคมไทย

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศึกษา สภาพแวดล้อมทางกายภาพของไทย ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน การดำรงชีวิตของคนไทย ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น / ประเทศ ศึกษา ความเป็นมาของชาติไทยในอดีตสู่ปัจจุบัน การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และความเป็นตะวันตกของไทย ความพลเมืองดี ในระดับสังคมและประเทศ วิถีชีวิตประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม การเป็นผู้บริโภคที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประวัติศาสตร์ เห็น ประโยชน์และคุณค่าของศาสนา ความคิดหลักของศาสนาและหลักธรรมสำคัญของศาสนา เพื่อพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 7 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา
ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 58.

4.1.3 วิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ ส่วนใหญ่จะเขียนไว้ตอนท้ายของคำอธิบายในแต่ละเรื่องของกลุ่มประสบการณ์หรือคำอธิบายรายวิชา ในลักษณะที่เป็นจุดประสงค์ทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนยึดเป็นหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ

- 1) ด้านพุทธิพิสัย มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ
- 2) ด้านทักษะพิสัย มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีความแม่นยำ
- 3) ด้านจิตพิสัย มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม และยึดมั่นในค่านิยมที่พึงประสงค์
- 4) ด้านการจัดการ หรือ กระบวนการ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างสันติสุขตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ และสามารถนำความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้

โดยสรุปแล้วส่วนที่เป็นจุดประสงค์นั้น มักเขียนไว้ตอนท้ายของคำอธิบาย ซึ่งเป็นลักษณะของจุดประสงค์โดยทั่วไป (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 8 หน้า 15 และ ภาพประกอบ 9 หน้า 16)

คำอธิบายรายวิชา หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมศึกษา

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูล สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อยู่อาศัยใน เรื่องอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ อภิปราย วิเคราะห์หาเหตุผล จัดหมวดหมู่ เป็นสังคมที่ดีมีความสุข และสังคมที่ยังขาดแคลน ขาดความสุข เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ศึกษา ติดตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อหมู่บ้านและการพัฒนาชุมชนของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น มีทักษะในการศึกษา วิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนของตน สรุปเป็นหลักการพัฒนาท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และป้องกันการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ตัวเมือง รักและมีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนของตน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชุมชน ร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโอกาสอันควร

ภาพประกอบ 8 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา
ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่น ๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 59.

ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1

สังคมศึกษา 1 : สังคมไทย

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ศึกษา สภาพแวดล้อมทางกายภาพของไทย ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน การดำรงชีวิตของคนไทย ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น / ประเทศ ศึกษา ความเป็นมาของชาติไทยในอดีตสู่ปัจจุบัน การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และความเป็นตะวันตกของไทย ความเป็นพลเมืองดี ในระดับสังคมและประเทศ วิถีชีวิตประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม การเป็นผู้บริโภคที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประวัติศาสตร์ เห็น ประโยชน์และคุณค่าของศาสนา ความคิดหลักของศาสนา และหลักธรรมสำคัญของศาสนา เพื่อพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสังคมไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองดีที่พึงมีสิทธิและหน้าที่ ภูมิใจในความเป็นไทยโดยยึดหลักของศาสนา

ภาพประกอบ 9 แนวปฏิบัติการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เป็นคำที่พิมพ์ด้วยตัวทึบหนา ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543) *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 59.

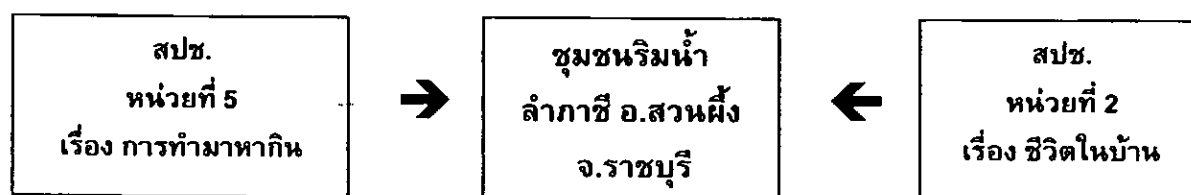
4.1.4 สังเคราะห์องค์ประกอบของคำอธิบายรายเรื่อง ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสังเคราะห์ได้เป็น 3 ส่วน คือ เนื้อหาสำคัญ จุดประสงค์ และ กิจกรรมหรือกระบวนการ (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 10 หน้า 17)

การสังเคราะห์องค์ประกอบคำอธิบายรายเรื่องในกลุ่มประสบการณ์		
เนื้อหาสำคัญ	จุดประสงค์	กิจกรรม/กระบวนการ
1. สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่เรื่องอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ 2. สังคมที่มีความสุข และสังคมที่ยังขาดแคลนความสุข 3. เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญมาสู่สังคมชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ 4. หลักการปฏิบัติที่ดีนำความเจริญมาสู่สังคมชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ 5. โครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ 6. ความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อหมู่บ้านและพัฒนาชุมชนของตน 7. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามบทบาทของตน 8. การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนตามโอกาสอันควร	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น 2. เพื่อให้มีทักษะในการศึกษาวิเคราะห์ เหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนของตน สรุปเป็นหลักการพัฒนาท้องถิ่น 3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ตัวเมือง 4. เพื่อให้มีความรัก และมีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนของตนเอง 5. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชุมชนร่วม กิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโอกาสอันควร	1. ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเรื่องอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ 2. อภิปราย วิเคราะห์หาสาเหตุ จัดหมวดหมู่ เป็นสังคมที่มีความสุข สังคมที่มีความขาดแคลนความสุข เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ 3. สรุปเป็นหลักการปฏิบัติที่ดี นำความเจริญมาสู่สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ 4. ศึกษา ติดตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อหมู่บ้านและการพัฒนาชุมชนของตนเอง 5. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีต่อชุมชนตามบทบาทของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนตามโอกาสอันควร

ภาพประกอบ 10 แนวปฏิบัติการสังเคราะห์องค์ประกอบของคำอธิบายรายเรื่อง โดยมี 3 ส่วนคือ เนื้อหาสำคัญ จุดประสงค์ และ กิจกรรมหรือกระบวนการ

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 59.

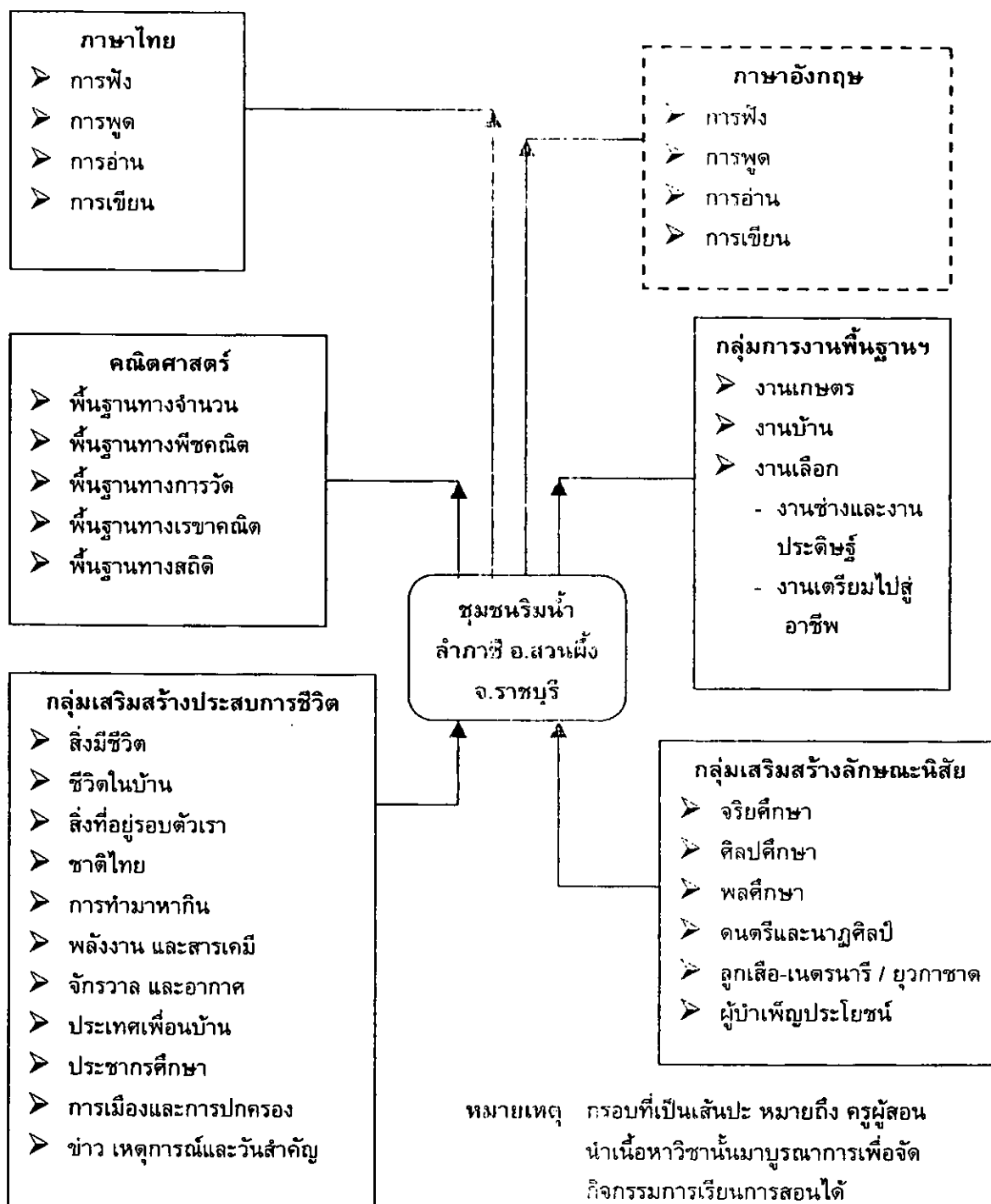
4.1.5 การดำเนินการในข้อ 4.1.4 เช่นเดียวกันกับหน่วยอื่นๆ ของกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน เพื่อพิจารณาว่า มีเนื้อหาใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันกับหน่วยที่ 3 หน่วยย่อยที่ 2 ที่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาแล้ว ทั้งนี้โดยให้ผู้เรียนและครูผู้สอน ร่วมกันกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) จากความสนใจร่วมกันขึ้นมาเป็นเบื้องต้น สมมติว่าผู้เรียนและครูผู้สอนสนใจจะเรียนเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ก็จะพบว่า ภายใต้อำเภอเรื่องนี้จะมีความสัมพันธ์กันกับหน่วยที่ 2 เรื่องชีวิตในบ้าน และ หน่วยที่ 5 เรื่องการทำมาหากิน ในกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงเนื้อหา (ดังแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 11 หน้า 18)

ภาพประกอบ 11 แสดงแนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน ภายใต้อำเภอเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

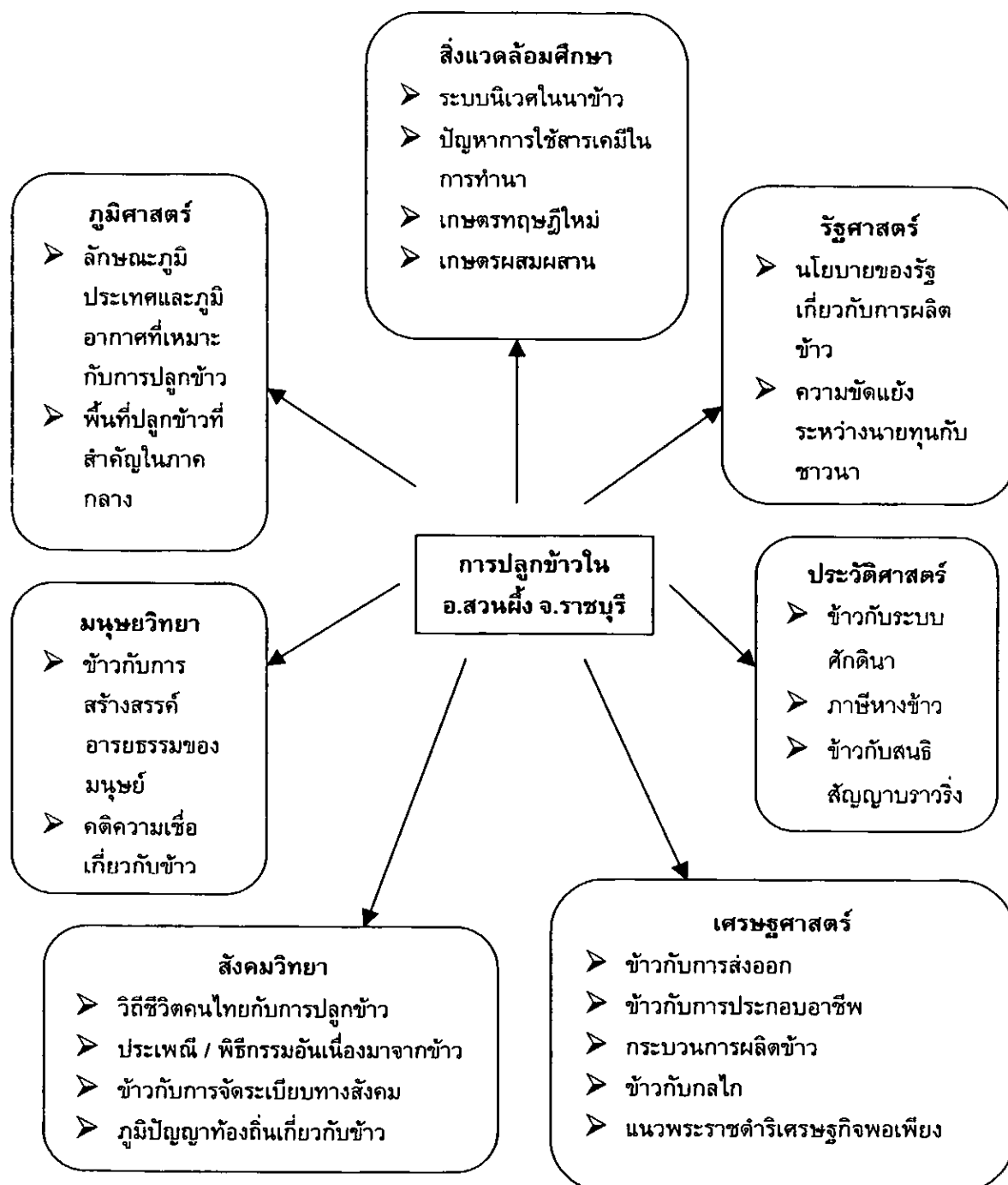
ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 61.

ตามลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดการบูรณาการในลักษณะของ การบูรณาการภายในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เกิดขึ้น นอกจากนี้แล้วหากคณะครูผู้สอนได้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาหน่วยอื่นๆ ที่อยู่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ออกไป ก็จะพบว่ามีเรื่องอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหา กับ หน่วยที่ 3 หน่วยย่อยที่ 2 ภายใต้อำเภอเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี อีกมากมาย ซึ่งการบูรณาการข้ามกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เช่นนี้ ก็จะส่งผลให้เกิดการบูรณาการในลักษณะของ การบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 12 หน้า 19 ภาพประกอบ 13 หน้า 20 และ ภาพประกอบ 14 หน้า 21)

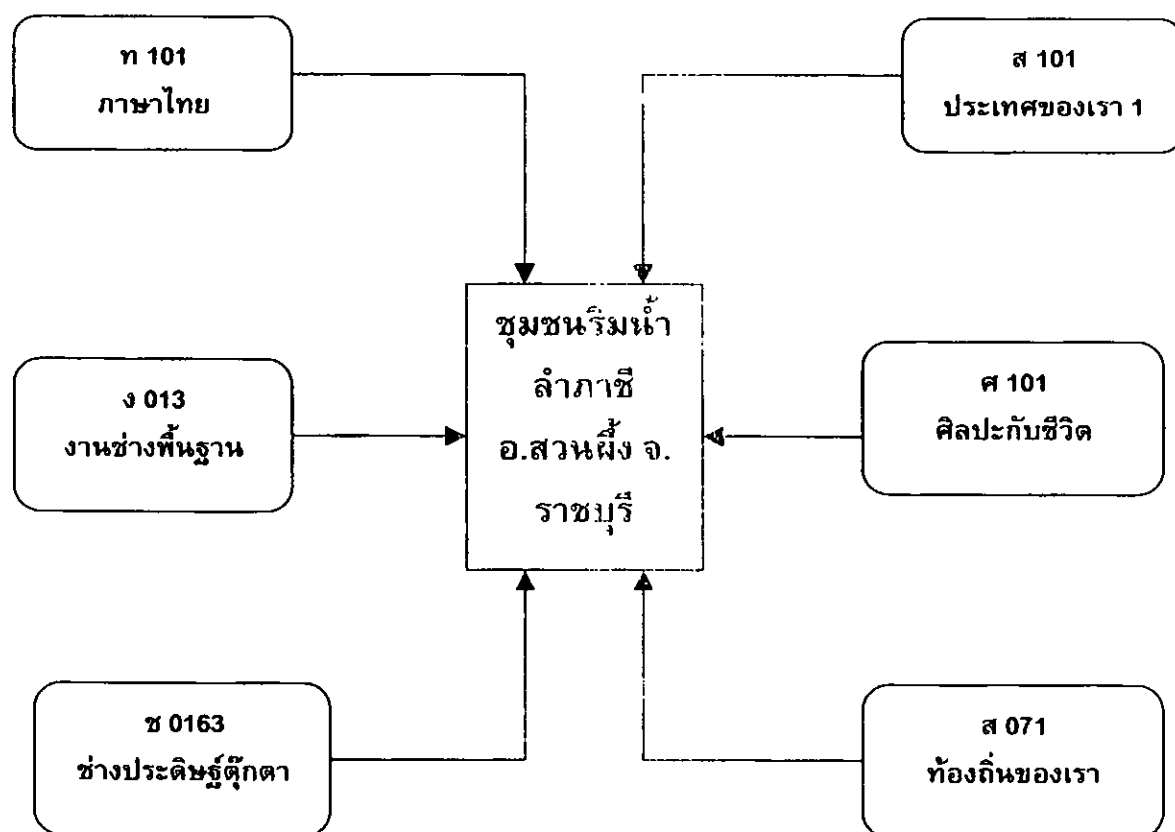
ภาพประกอบ 12 แสดงแนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการ หลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 62.

ภาพประกอบ 13 แสดงแนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน คือ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภายใต้วหัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ที่มา: วลัย พานิช; และคนอื่นๆ. (2545). แนวทางStoryline Approach กับการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.(เอกสารประกอบการอบรม). หน้า 12.

ภาพประกอบ 14 แสดงแนวปฏิบัติการหาความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ที่ต่างกลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 101.

การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง

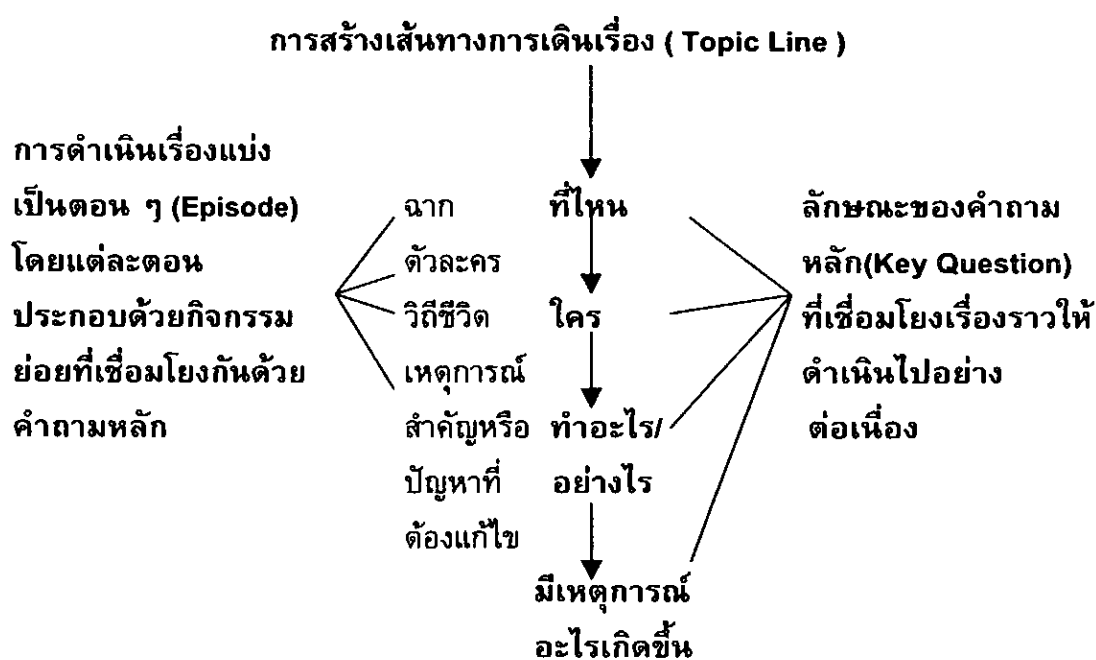
การเขียนหลักสูตรหรือการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) นั้น หากเป็นการบูรณาการการเรียนการสอน ก็จะเขียนหลักสูตรขึ้น โดยใช้เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ของวิธี Storyline Method เป็นกรอบในการเขียน โดยมี หัวเรื่อง เป็นตัวกำหนด เนื้อหา เช่นเดียวกับการบูรณาการหลักสูตร หากแต่แตกต่างกันในการสร้างคำถามนำที่ใช้ในแต่ละ องค์เท่านั้นกล่าวคือ ถ้าเป็นการบูรณาการหลักสูตร จะเน้นการสร้างคำถามนำหรือคำถามหลักที่มีความเกี่ยวข้องกับรายวิชา หรือ กลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ถ้า เป็นการบูรณาการการเรียนการสอน จะเน้นการสร้างคำถามนำหรือคำถามหลักที่เนื้อหา นอกจากนี้ ในการบูรณาการหลักสูตร เส้นทางการเดินเรื่อง จะต้องสอดคล้องกับรายวิชา กลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในส่วนของการบูรณาการการเรียนการสอน เส้นทางการเดินเรื่อง ก็จะต้องสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน

การสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธี สตอรีไลน์ (Storyline) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เรื่องราวที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายใน บริบทของสภาพชีวิตจริง ซึ่งจะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับ เหตุการณ์โดยใช้คำถามหลักเป็นตัวเชื่อมเรื่องราวทั้งหมดเข้าด้วยกัน และ คำถามหลักนั้นยังเป็นตัว นำไปสู่การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริงของผู้เรียนและ ชุมชนได้อีกประการหนึ่งด้วย โดยมีตัวอย่างการผูกเรื่องหรือเหตุการณ์หรือเรื่องราวสมมติขึ้นจาก หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 15 หน้า 22)

ลุงอ้วน ป้าอ่อน และหลานสาว ทำไร่อยู่บนเชิงเขาตะนาวศรี ซึ่งอาศัยน้ำจากลำภาชี ที่เป็นห้วยเล็ก ๆ ในการทำไร่ และใช้น้ำในการบริโภคด้วย เมื่อปีที่แล้ว แก่แก่เส็งซึ่งเป็นเจ้าของโรงเลื่อย ได้พาพรรคพวกมาตัดต้นไม้ในป่าบนภูเขาตะนาวศรีไปเป็นจำนวนมาก ปีนี้ น้ำในลำภาชีลดน้อยลง ใบหญ้าก็แห้ง ใบไม้ก็ตาย น้ำในห้วยลำภาชีก็ไม่มี ครอบครัวของลุงอ้วน และป้าอ่อนเริ่มได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำ

ภาพประกอบ 15 แสดงแนวปฏิบัติการผูกเรื่องหรือสร้างเหตุการณ์จากหน่วยการเรียนรู้
ที่มา: พรสมบัติ คำตรง. (2544). ยุทธศาสตร์การสอน. (เอกสารประกอบการอบรม). หน้า 84.

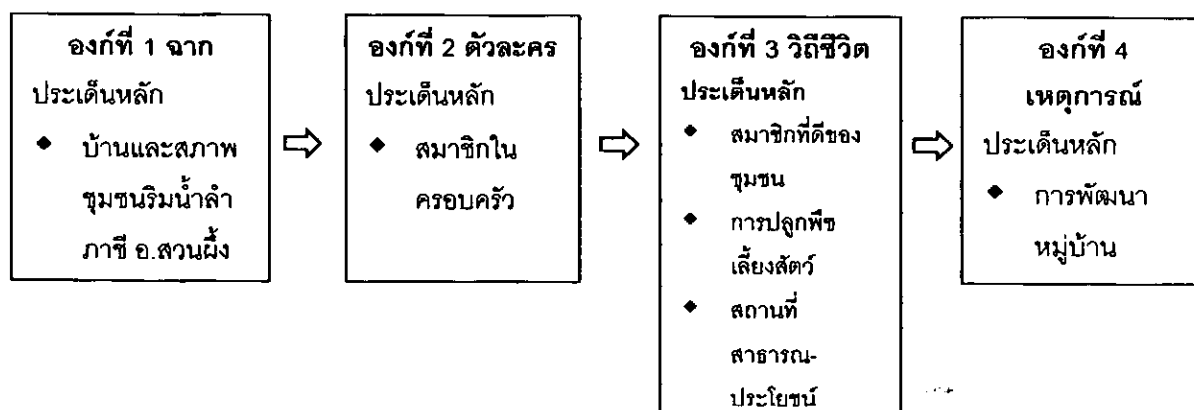
จากการผูกเรื่องหรือเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นเส้นทางในการเดินเรื่อง ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยเนื้อหาสัมพันธ์สืบเนื่องกัน 4 องค์ คือ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิตหรือ การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ซึ่งในแต่ละองค์จะประกอบด้วย ประเด็นหลักบาง ประเด็นที่ยกขึ้นมาพิจารณาเป็นพิเศษ โดยการตั้งคำถามนำ แล้วให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ ความพยายามในการหาคำตอบของผู้เรียน ก็จะนำไปสู่เนื้อหาวิชาหรือคำตอบที่ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้ทราบ หรือ ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออก ตลอดจนมีทักษะในการนำเสนอได้ ซึ่ง คำถามนำเหล่านี้จะเชื่อมโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่างๆ ด้วย ซึ่งเมื่อครูผู้สอนดำเนินการต่อเนื่องกันไปได้จนครบ 4 องค์ ก็หมายความว่า องค์ความรู้ทั้งหมดที่ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้บรรลุและสำเร็จเสร็จสิ้นแล้วภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกันโดยสมบูรณ์ ซึ่งบางครั้งผู้เรียน อาจยังมีความสนใจต่อไปอีกก็เป็นไปได้เช่นกัน ซึ่งก็สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 16 หน้า 23 ภาพประกอบ 17 หน้า 24 และ ภาพประกอบ 18 หน้า 25)

ภาพประกอบ 16 แสดงแนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางเดินเรื่อง ที่แสดงถึงลักษณะและ องค์ประกอบที่สำคัญของวิธีสตอรีไลน์ (Storyline)

ที่มา: ลาวัณย์ วิทยายุทธพิบูล; และ วลัย พานิช. (2545). *Storyline Approach* กับ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. (เอกสารประกอบการอบรม). หน้า 11.

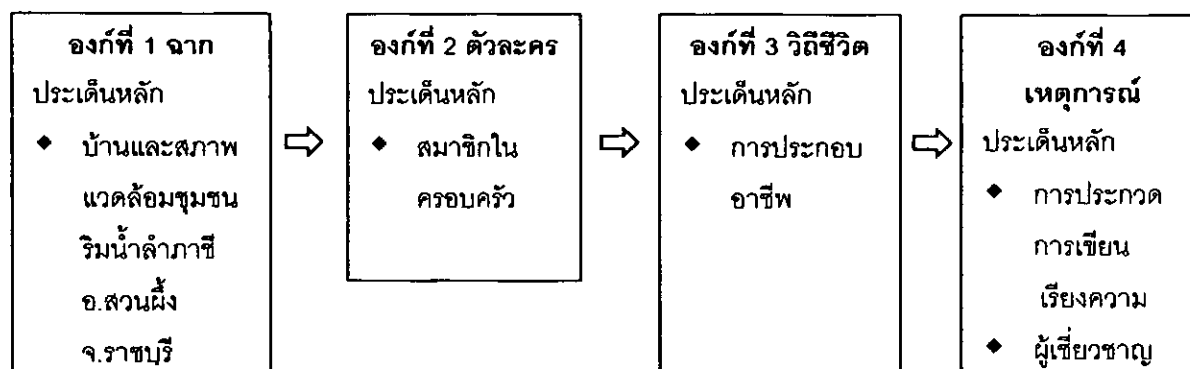
เส้นทางการเดินเรื่อง(Topic Line) หัวข้อเรื่อง
ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

คำถำมนำ	คำถำมนำ	คำถำมนำ	คำถำมนำ
ภาษาไทย - ผูกพุด ฟัง บทสนทนาเรื่องเล่า อธิบายภาพ กพอ. - ความแตกต่างของการจัดบ้าน - การจัดบริเวณบ้าน สสน. หน่วยที่ 3 - การตัด การฉีกวัสดุให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ หน่วยที่ 5 - ครอบครัวยุคใหม่	ภาษาไทย - ผูกพุดและฟังเรื่องเล่า บทสนทนา - ผูกการเขียน อธิบายภาพ สปช. หน่วยที่ 2 - ชีวิตในบ้าน - การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน สสน. หน่วยที่ 3 ศิลปะศึกษา - ผูกเขียนภาพระบายสีจากเรื่องราว หน่วยที่ 5 - บทบาทหน้าที่ในครอบครัว	ภาษาไทย - การเขียนอธิบายภาพ - การเขียนบันทึก สปช. หน่วยย่อยที่ 1.2 เรื่อง พืช - ลักษณะทั่วไป ส่วนประกอบของพืชบริเวณที่ขึ้นของพืชรอบ ๆ ตัวเรา - ลักษณะทั่วไปของพืชรอบ ๆ ตัวเรา - ปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของพืช สสน. หน่วยที่ 3 - การวาดภาพระบายสีจากเรื่องราว - ออกแบบสร้างสรรค์จากวัสดุโดยการพับตัด ฉีก - ผูกเขียนภาพระบายสี	ภาษาไทย - เขียนเรื่องจากจินตนาการ สสน. หน่วยย่อยที่ 3 - การออกแบบสร้างสรรค์วัสดุ

ภาพประกอบ 17 แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
 ที่มา: อรรถัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 76.

เส้นทางการเดินเรื่อง(Topic Line) หัวข้อเรื่อง
ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำถามนำ	คำถามนำ	คำถามนำ	คำถามนำ
ง 013 งานช่างพื้นฐาน - การวิเคราะห์ การวางแผนและลงมือปฏิบัติในการสร้างบ้านจำลอง ท 101 - การเขียนเรื่องเล่า - การฟัง พูดคำอธิบายและคำบรรยาย - การแต่งคำประพันธ์	ช 0163 ช่างประดิษฐ์ตุ๊กตา - ศึกษาแบบการใช้เครื่องมือ - การประดิษฐ์ตุ๊กตาคน ท 101 - การเล่าเรื่องชี้แจงเหตุผล อธิบายความต้องการ - การเขียนรายงาน ส 071 - สภาพพลังงานและสิ่งแวดล้อม	ส 101 - ประชากรและสิ่งแวดล้อม - เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ - การดำเนินชีวิต ส 071 - อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ - วัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น - ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน ท 101 - การพูดรายงาน	ท 101 - การเขียนเรียงความ ศ 101 - การร้องเพลงร่ำวง - การร้องเพลงพื้นเมือง - การร้องเพลงประกอบการฟ้อนรำ

ภาพประกอบ 18 แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 102.

ลักษณะขององค์ทั้ง 4 ในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ฉาก (Setting) คือ สถานที่ หรือ ภาพกว้างๆ ที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้น โดยมีการระบุเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของเรื่องราว การกำหนดฉากจึงเป็นเสมือนการสร้างบรรยากาศ หรือ การนำเข้าสู่เรื่องราวที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องตั้งคำถามนำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถาม แล้วสร้างฉากนั้นขึ้นเองตามคำตอบ หรือตามจินตนาการของผู้เรียนเอง ซึ่งในการสร้างฉากแต่ละครั้ง ผู้เรียนทุกคนร่วมมือกันเป็นผู้ลงมือสร้างด้วยตนเอง รวมทั้งสภาพภูมิทัศน์ของแต่ละฉากตามสภาพที่เป็นจริง การสร้างฉากตามที่กำหนดเวลาและสถานที่ตามหัวข้อเรื่องนั้น สามารถกระทำได้โดยหลายวิธีตามสภาพความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ของโรงเรียน เช่น

1.1 ภาพ 2 มิติ คือ การนำผลงานจากการจัดกิจกรรมปะติดบนพื้นกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ ซึ่งติดไว้ที่ผนังห้อง กระดานดำ กระดานไวท์บอร์ด จะเหมาะกับห้องเรียนที่คับแคบ หรือ กรณีที่ไม่มีห้องเรียนว่าง

1.2 ภาพ 3 มิติ คือ การนำผลงานจากการจัดกิจกรรมจำลองลงในกระบะทราย บนกระดาษแข็งขนาดใหญ่ หรือ บนพื้นดิน หรือ บนพื้นห้องเรียน ขนาดของผลงานแต่ละชิ้นกำหนดตามสภาพของพื้นที่เป็นสำคัญ เช่น บางแห่งอาจใช้ห้องเรียนทั้งห้องแปลงสภาพเป็นชุมชนริมน้ำลำภาชี ก็ได้ บางแห่งอาจใช้พื้นที่ว่าง ๆ ข้างโรงเรียนจำลองเป็นหมู่บ้านตั้งอยู่ระหว่างต้นไม้ใหญ่ ที่มีลำน้ำสายเล็ก ๆ ผ่าน พร้อมกับปลูกไม้ดอกไม้ประดับลงในหมู่บ้านและชุมชนริมน้ำลำภาชีจำลองของเขา

1.3 ภาพขาว หรือ ภาพแบบ X - Ray คือ การนำผลงานจากการจัดกิจกรรมที่เป็นภาพวาดแล้วมองได้เป็น 3 มิติ หรือ เป็นชนิดภาพตัดขวาง ปะติดบนพื้นกระดาษที่ต่อกันขนาดใหญ่ ซึ่งติดไว้ที่ผนังห้องหรือกระดานดำหน้าชั้นเรียน เหมาะสำหรับห้องเรียนที่คับแคบ หรือ ในกรณีที่ไม่มีห้องว่าง

1.4 ควรใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ราคาถูก หรือ เศษวัสดุเหลือใช้แล้วกลับนำมาใช้ใหม่ โดยทำความสะอาดให้เรียบร้อย เช่น กระดาษสี กระดาษห่อของขวัญ กล่องกระดาษ กล่องนม ถุงขนมหรือถุงอาหารที่สะอาดประเภทสำเร็จรูป เศษผ้าจากร้านตัดเสื้อผ้าในหมู่บ้าน เศษไหมพรม ขวดน้ำพลาสติก หลอดกาแฟ แกนกระดาษทิชชู กระดาษกาว เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอนสามารถสนับสนุนและเสริมสร้างลักษณะนิสัยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแก่ผู้เรียนได้ และยังเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวันด้วย โดยการสนับสนุนให้ผู้เรียนเก็บเศษวัสดุดังกล่าว ช่วยกันเก็บสะสมไว้ในกล่องกระดาษหลังห้องเรียนทุกห้อง เพื่อสะดวกในการนำมาใช้งานได้ทันที

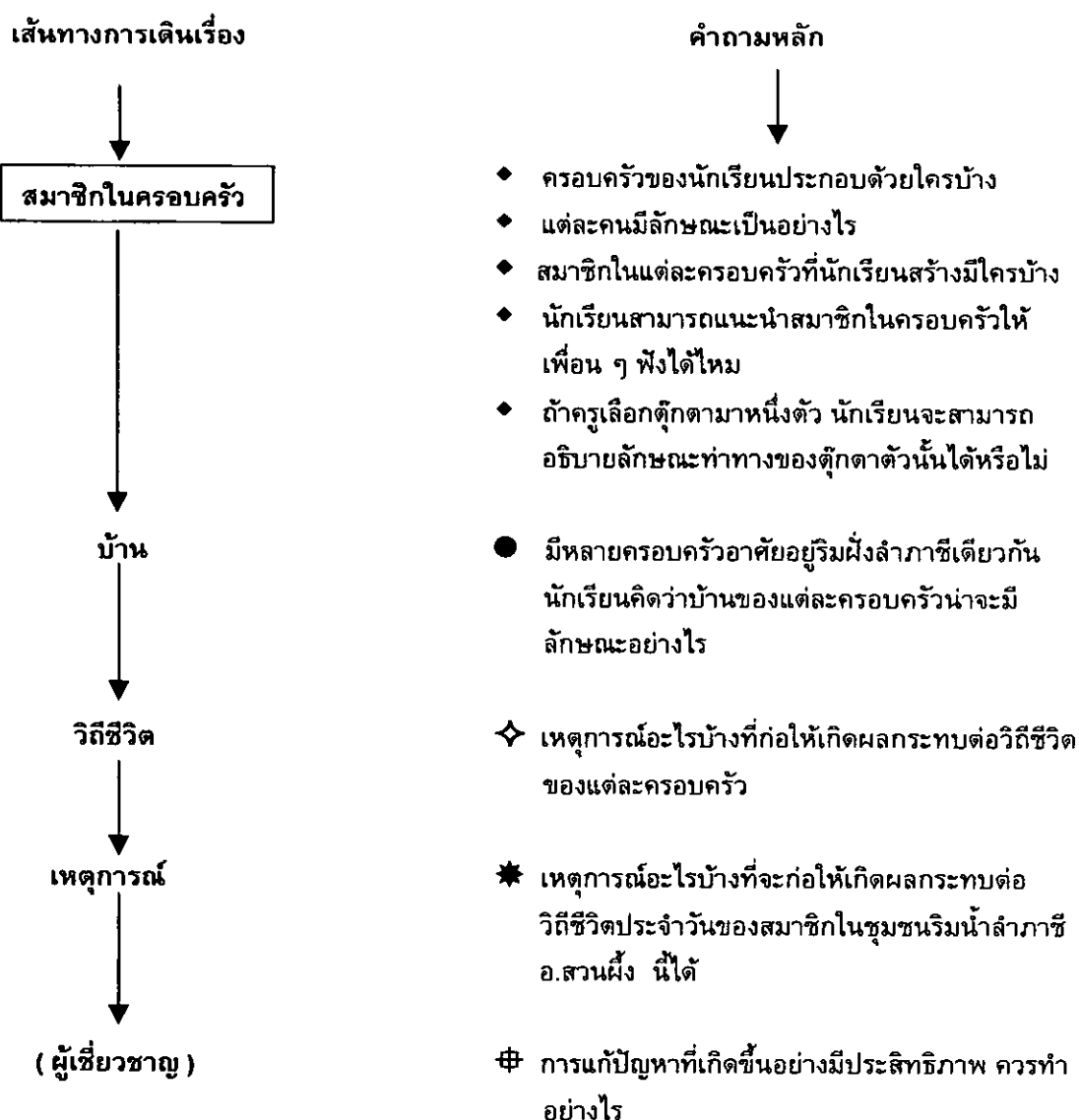
2. **ตัวละคร (Character)** เป็นผู้ที่มิบทบาทหรือมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องราว ในฉากนั้นๆ หรือในการเดินเรื่องนั้นๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยตัวละครอาจเป็นสิ่งมีชีวิต เช่น คน สัตว์ หรือพืช หรืออาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น เป็นสัญลักษณ์ตุ๊กตา หรือหุ่น แทนก็ได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงว่า ต้องให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องที่จะเรียนด้วย โดยผู้เรียนจะมีฐานะเป็นตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง หรือโดยการสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาแทนก็ได้ ทั้งนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ สำหรับตัวละครหรือหุ่นที่สร้างขึ้นนั้น ต้องมีความกลมกลืนหรือมีความสัมพันธ์กับฉากที่สร้างขึ้นด้วย

3. **วิถีชีวิต หรือ การดำเนินชีวิตของตัวละคร (A Way of Life)** คือ เรื่องราวที่เป็น การดำเนินชีวิตโดยปกติในสถานที่และเวลาตามฉากที่กำหนด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ ประกอบหนึ่ง เนื่องจากมีการกำหนดว่าตัวละครนั้นๆ มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร จะเป็นส่วนที่มี อิทธิพลต่อการดำเนินเรื่อง ตัวละครแต่ละตัวจะมีการการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามแต่จินตนาการ ของผู้เรียนที่จะกำหนดขึ้นเอง อาทิเช่น กิจกรรมประจำวันของคนในแต่ละครอบครัวที่อาศัยอยู่ริมน้ำ ลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี หลายชีวิตในนาข้าวทำอะไรกันบ้าง เป็นต้น

4. **เหตุการณ์สำคัญ (Events) หรือ ปัญหาที่เกิดขึ้น** องค์ประกอบนี้ถือว่าสำคัญอีก องค์ประกอบหนึ่ง เนื่องจากเหตุการณ์สำคัญ หรือปัญหาที่เกิดขึ้น จะเป็นจุดหักเหและเป็นสีสันของ เรื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการหาคำตอบหรือหาทางออกให้กับตัวละครและเรื่องราว ซึ่งการตัดสินใจของผู้เรียนจะสะท้อนถึงแนวคิด ค่านิยม อุดมคติ ตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหา โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและตัดสินใจ เหตุการณ์สำคัญหรือปัญหาที่เกิดขึ้นใน เรื่อง อาจมีมากกว่าหนึ่งเหตุการณ์สำคัญหรือมากกว่าหนึ่งปัญหาที่ต้องแก้ไข และอาจเชื่อมโยงถึง กันได้ อาทิเช่น การผจญภัยกับความขาดแคลนน้ำที่ลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ภัยธรรมชาติที่เกิด จากน้ำท่วมเนื่องจากการตัดไม้ถางป่าบนเทือกเขาตะนาวศรี อุปสรรคในการปลูกข้าวของชุมชน สวนผึ้ง จ.ราชบุรี เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นหลัก ความสามารถในการใช้ คำถามนำของครูผู้สอน ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะ แลกเปลี่ยนถ่ายทอดซึ่งกันและกัน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะได้พัฒนาตามความสามารถให้เต็มตาม ศักยภาพของแต่ละบุคคล

จากลำดับการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ทั้ง 4 องค์ มีตัวอย่างในแนวปฏิบัติดังนี้ (ดังมี แนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 19 หน้า 28)

การสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง " ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี "
สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2

ภาพประกอบ 19 แนวปฏิบัติในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง โดยมีองค์ทั้ง 4 ส่วน และ
 คำถามหลักในการผูกเรื่องให้ดำเนินไป เป็นตัวอย่างสำหรับใช้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2
 ที่มา: วันชัย จิงวิบูลย์สฤติย์. (2545). *มารู้จัก Storyline กันเถอะ*. (เอกสารประกอบการอบรม)
 หน้า 11.

จากการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) โดยสามารถดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำมาตั้งคำถามหลัก
2. วางรูปแบบกิจกรรมย่อย
3. วางแนวทางการจัดชั้นเรียน
4. กำหนดสื่อการเรียนรู้
5. กำหนดแนวทางการประเมินผล

การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในสภาพจริง ซึ่งครูผู้สอนต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ก่อนการนำไปใช้ เพื่อประยุกต์แนวคิดในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพจริงของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อควรคำนึงถึงในการสร้างเส้นทางการเดินเรื่อง เพื่อจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ มีดังต่อไปนี้

1. องค์ทั้ง 4 ส่วน จะถูกเชื่อมโยงสัมพันธ์กันด้วยคำถามหลัก ซึ่งคำถามหลักนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้เรื่องราวดำเนินต่อไปข้างหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ฉะนั้น ครูผู้สอนต้องสร้างคำถามหลัก โดยคำนึงถึงลักษณะสำคัญของคำถามหลัก ดังนี้

- 1.1 มีลักษณะเปิดกว้าง ให้มีลักษณะที่หลากหลาย
- 1.2 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แนวคิดสำคัญของหัวข้อเรื่อง หรือโครงเรื่องนั้น ๆ
- 1.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดในระดับความคิดขั้นสูง อาทิเช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา และคำถามหลักยังควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง
- 1.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สนใจที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรม แสวงหาความรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม

1.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ได้แสดงความสามารถ ทักษะ หรือ ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เขามีอยู่

2. สื่อประเภท เอกสาร หนังสือ วารสาร วิกิพีเดีย ซีดีรอม ฯลฯ ครูผู้สอนควรจัดเตรียมหาไว้ในหัวข้อเรื่องที่คุณเรียนจะต้องเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าเพื่อสร้างผลงานของเขา โดยเฉพาะหนังสือประเภทสารานุกรมต่างๆ ในห้องสมุดจะมีรูปภาพประกอบ และเรื่องราวที่เกี่ยวข้องอยู่มาก ครูผู้สอนอาจจะยืมออกมาจากห้องสมุด แล้วนำมาจัดวางไว้มุมของห้องเรียน ส่วนวิกิพีเดียหรือซีดีรอมในกรณีที่เกี่ยวข้อง อาจตั้งเครื่องไว้ให้กลุ่มผู้เรียนที่รับผิดชอบงานนั้นค้นคว้า หรือพิมพ์รูปที่ต้องการเพื่อประกอบการเรียนรู้ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

3. แหล่งความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล และ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ ซึ่งแหล่งเรียนรู้นี้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เนื่องจากแหล่งเรียนรู้จึงมีความจำเป็นสำหรับขั้นตอนในการสรุปความรู้ คือการพาผู้เรียนออกไปยังแหล่งเรียนหรือออกไปยังสถานที่ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นตามหัวข้อเรื่องจากจินตนาการ และความรู้จากหนังสือ หรือ สื่ออื่นๆ เช่น ริมน้ำ ลำภาชีในอ.สวนผึ้ง ในนาข้าวของชุมชนสวนผึ้ง ฯลฯ ซึ่งถ้าไม่สะดวก ครูผู้สอนควรใช้การเชิญผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ มาให้ความรู้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นสวนผึ้งที่เป็นชาวนา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง วิถีชีวิตจริง และ ได้มีโอกาสซักถาม ขอบข้อใจในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ว่าใช่หรือไม่ในสิ่งที่เขาคิดและสร้างขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดทำแผนการสอน

การจัดทำแผนการสอน หรือ การจัดทำแผนการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) นั้น ครูผู้สอนทุกรายวิชา ต้องร่วมมือกันวางแผนการสอน และจัดทำแผนการสอน ซึ่งดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร โดยรวมของทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เลือกกำหนดหัวข้อใหญ่ของเรื่อง และกำหนดหัวข้อย่อยๆ ที่จะสอน โดยที่ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวข้อที่เป็นแนวคิดสำคัญ (Concept) ซึ่งครูผู้สอนต้องเลือกหัวข้อเรื่องนั้นๆ โดยคำนึงถึงสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร และ เอื้อต่อการบูรณาการ
- 1.2 หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือ ช่วยให้ขยายขอบเขตความรู้แก่ผู้เรียน
- 1.3 ครอบคลุมการพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะของผู้เรียน
- 1.4 มีโครงสร้างสำคัญที่เป็นความรู้ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนา ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาที่เชื่อมโยงกัน ควบคู่กับสาระความรู้ในแต่ละสาขาวิชาด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะต่าง ๆ

2. กำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง หรือ เตรียมการผูกเรื่อง หรือ เขียนเส้นทางการเดินเรื่อง โดยเรียงลำดับหัวข้อเรื่อง เขียนแบ่งออกเป็นตอนๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ

4 ประการ ได้แก่ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ ในส่วนของรายละเอียดนั้น เป็นหน้าที่ของผู้เรียนในการเติมเต็มเรื่องราวต่างๆ

3. กำหนดคำถามหลัก หรือ การตั้งคำถามสำคัญๆ ที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอน และ เพื่อเป็นตัวกระตุ้นหรือเพื่อใช้ในการเปิดประเด็น นำเข้าสู่กิจกรรมและเชื่อมโยงเรื่องราวและกิจกรรมในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และเนื่องจากคำถามหลักทำหน้าที่ในการนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การตั้งคำถามควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ โดยคำถามหลักหรือคำถามสำคัญๆ ที่ครูผู้สอนร่วมกันสร้างขึ้น ควรมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อเรื่องหรือโครงเรื่องนั้นๆ
- 3.2 คำถามของคำตอบ ควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิด วิเคราะห์ และ เสนอแนวคิดต่างๆ ได้
- 3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะ ความคิดหลายอย่าง เช่น การคิดวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุป และ การประเมิน
- 3.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่างๆ
- 3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะ หรือ ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่

4. วางรูปแบบกิจกรรมย่อยๆ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด และปฏิบัติ เพื่อค้นหาคำตอบสำหรับคำถามหลักนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมควรมีความหลากหลาย และมีความน่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ครูผู้สอนจัดกิจกรรมร่วมกันโดยมีหลักในการพิจารณาจัดกิจกรรม ดังนี้

4.1 กิจกรรมที่จัดให้ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4.2 การวางแผนการจัดกิจกรรม ครูผู้สอนต้องพิจารณาว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความต่อเนื่องกันมากน้อยเพียงใด หัวข้อแต่ละหัวข้อถูกจัดเรียงลำดับกันอย่างไรเหมาะสมหรือไม่

4.3 พิจารณาภาพรวมของกิจกรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

5. จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรม และลักษณะของการจัดชั้นเรียน

6. กำหนดแนวทางการประเมินผล ซึ่งควรให้เป็นการประเมินตามสภาพจริงให้มากที่สุด โดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน ผลงานที่สำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งกระบวนการในการพัฒนางาน และการพัฒนาตนเอง

7. การจัดลักษณะชั้นเรียน ให้มีความหลากหลาย และคำนึงถึงการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถให้จัดได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การจัดเป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็ก ทั้งชั้นเรียน จัดเป็นรายบุคคล หรือ จัดเป็นคู่ สลับกันไป ซึ่งการจัดชั้นเรียนนั้น ให้คำนึงถึง ความเหมาะสมกับชนิดหรือประเภทของกิจกรรม ความจำกัดของเวลาและสถานที่ในการทำงาน ความสมดุลในเรื่องความรู้ ความสามารถ และ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง และหลักในการจัดชั้นเรียนเน้นในเรื่องของ การร่วมใจกันทำงานและการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียน

8. กำหนดระยะเวลาในการสอน ให้มีความยืดหยุ่นตามแต่ละหัวข้อเรื่องก่อนการจัดทำแผนการสอน หรือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) นั้นครูผู้สอนต้องร่วมมือกันทำการวางแผนการสอนหรือวางแผนการจัดการเรียนรู้ก่อน โดยครูผู้สอนต้องมีหลักในการวางแผนการสอนหรือหลักการวางแผนการจัดการเรียนรู้

หลักที่ใช้ในการวางแผนการสอนหรือวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักของการวางเรื่อง (Principle of story) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหลักที่จะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน จึงต้องวางเรื่องที่สมารถจะสะท้อนจากภาพจริงในชีวิตได้

2. หลักของการคาดการณ์ (Principle of anticipation) โดยให้ผู้เรียนคาดหมายหรือคาดเดาว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ผู้เรียนจึงจะติดตามเรื่องไปที่ละตอน และสามารถนำไปคิดต่อบ้านได้อีก เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เขาเป็นเจ้าของ

3. หลักของเส้นเชือกที่เป็นของครูผู้สอน หรือ การสร้างเส้นทางเดินเรื่อง (Principle of the teacher's rope) การสร้างเรื่อง หรือ การผูกเรื่องจากเส้นทางเดินเรื่อง เป็นความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน โดยครูผู้สอนคอยควบคุมเส้นเชือก ให้นักเรียนเดินทางไปตามเส้นเชือกที่ครูผู้สอนวางแผนให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องที่ครูผู้สอนต้องการสอน ซึ่งเส้นเชือกนี้สามารถยืดหยุ่นได้ โดยนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดทิศทางให้เส้นเชือกโค้ง หรือผูกปมได้ตามความต้องการของนักเรียนเอง

4. หลักของความเป็นเจ้าของ (Principle of ownership) ผู้เรียนมีความรู้สึกรับผิดชอบภาคภูมิใจ และ กระตือรือร้นในการแสดงบทบาทของตนเอง ครูผู้สอนคอยกระตุ้นด้วยคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างรูปแบบโมทัศน์ของตนเอง ซึ่งครูผู้สอนก็จะพบว่า ผู้เรียนนั้นมิใช่แก้วเปล่าที่รอคอยให้ครูผู้สอนเติมน้ำให้เต็มอีกต่อไปแล้ว

5. หลักของเนื้อเรื่อง (Principle of context) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงเรื่องใหม่กับเรื่องที่เรียนรู้มาแล้วนั้น ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากเรื่องที่เรียนรู้มาแล้ว ไปสู่เรื่องที่ยังไม่ได้เรียนรู้ การสร้างเรื่องที่ใกล้เคียงตัวกับชีวิตจริง ผู้เรียนจะมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนรู้อยู่กับชีวิตจริงของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนกระหายที่จะเรียนรู้ จึงทำการค้นคว้า ฝึกทักษะและเรียนรู้เรื่องใหม่

6. หลักของการจัดโครงสร้างก่อนการลงมือปฏิบัติกิจกรรม (The Structure before activities principle) ในการบอกให้นักเรียนสร้างรูปแบบโมทัศน์ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนดึงความรู้เดิมออกมาใช้ ทำให้ครูผู้สอนรู้พื้นฐานของผู้เรียน และสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนได้

จากหลักที่ใช้ในการวางแผนการสอนหรือวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ซึ่งครูผู้สอนนำมาใช้ในการวางแผนการสอนหรือวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากการสร้างเส้นทางเดินเรื่อง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. นำมาตั้งคำถามหลัก
2. วางรูปแบบกิจกรรมย่อย
3. วางแนวทางการจัดชั้นเรียน
4. กำหนดสื่อการเรียนรู้
5. กำหนดแนวทางการประเมินผล

ในที่นี้ นำเสนอตัวอย่างการวางแผนการสอนหรือวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline) ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 (ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 20 หน้า 34-39) และ นำเสนอแนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 ซึ่งมีการบูรณาการข้ามรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้(ดังมีแนวปฏิบัติตามภาพประกอบ 21 หน้า 40-47)

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี สตอรี่ไลน์ (Storyline)
เรื่อง ชุมชนริมลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่ม หรือ การจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่ เกิดขึ้น
1. สมาชิกใน ครอบครัว	◆ ครอบครัว ของผู้เรียน ประกอบ ด้วยใครบ้าง	1. ครูผู้สอนสาธิต เทคนิคการทำ ตุ๊กตาหรือหุ่น ซึ่ง จะเป็นตัวแทน ของสมาชิก แต่ละคนใน ครอบครัว	ทั้งชั้น	เศษผ้า กระดาษ สี กาว เศษวัสดุ	
	◆ แต่ละคนมี ลักษณะ เป็นอย่างไร	1. แบ่งกลุ่มผู้เรียน ให้หนึ่งเป็นวงกลม แล้วสมมติว่าแต่ละ กลุ่มเป็น ครอบครัวเดียว กัน 2. ให้ผู้เรียนแต่ละ คนทำตุ๊กตาหรือ หุ่นของตนที่เป็น สมาชิกใน ครอบครัว	กลุ่ม 4 - 5 คน รายบุคคล	เศษผ้า กระดาษสี เศษวัสดุ กรรไกร	ตุ๊กตา-กระดาษ หรือหุ่นของ สมาชิกทั้งหมด ในครอบครัว

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่ม หรือ การจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่ เกิดขึ้น
	♦ สมาชิกใน แต่ละ ครอบครัวที่ ผู้เรียนสร้าง ขึ้นมีใคร บ้าง	3. ครูผู้สอนให้ ผู้เรียนแต่ละคน เขียนประวัติของ สมาชิกใน ครอบครัวที่สร้าง ขึ้น ลงบน กระดาษแผ่น เล็ก ๆ ซึ่ง ประกอบด้วย ข้อมูลดังนี้ ชื่อ วันเดือนปีเกิด.... ที่อยู่.....	รายบุคคล	กระดาษ แผ่นเล็ก สำหรับ เขียน ประวัติ	ประวัติของ สมาชิกใน ครอบครัว
	♦ ผู้เรียน สามารถ แนะนำ สมาชิกใน ครอบครัว ให้เพื่อน ๆ ฟังได้ไหม	4. เลือกตัวแทน แนะนำสมาชิกใน แต่ละครอบครัว ของตนโดยใช้ รายละเอียดใน แผ่นประวัติ	รายบุคคล ทั้งห้อง		การกล่าว แนะนำ ตนเอง

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่ม หรือ การจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่ เกิดขึ้น
	♦ ถ้าครูผู้สอน เลือกตุ๊กตา มาหนึ่งตัว ผู้เรียนจะ สามารถ อธิบาย ลักษณะ ท่าทางของ ตุ๊กตาตัว นั้น ได้หรือไม่	5. ให้ผู้เรียนระดม สมองบอก รายละเอียดทาง กายภาพของ ตุ๊กตาที่ครูผู้สอน หยิบขึ้นมา	ทั้งห้อง	กระดาษ เทา-ขาว	การออกแบบ โครงสร้าง การอธิบาย รายละเอียด ทาง กายภาพ ของคน
2. บ้าน	♦ มีหลาย ครอบครัว อาศัยอยู่ริม น้ำลำภาชี ผู้เรียนคิด ว่าแต่ละ ครอบครัว น่าจะมี ลักษณะ อย่างไร	1. ผู้เรียนทุกคน ช่วยกันคิด กระดาษ สีเขียวที่มีความ กว้างและยาว ประมาณ 2 X 2 เมตร บน พื้นที่ว่างของผนัง ห้องเรียน แล้ว ช่วยกันสร้าง แม่น้ำและองค์ ประกอบอื่นๆที่ เป็นสภาพ แวดล้อมของ แม่น้ำสายนั้น	ทั้งห้อง	กระดาษ สี กระดาษ- เทา-ขาว กรรไกร กาว เศษผ้า	ภาพ ทิวทัศน์ ของสอง ฝั่งแม่น้ำ

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่ม หรือ การจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่ เกิดขึ้น
		องค์ประกอบ อื่น ๆ ที่เป็น สภาพแวดล้อม ของแม่น้ำสาย นั้น 2. แต่ละกลุ่มสร้างที่ อยู่อาศัยของ แต่ละครอบครัว ลงบนพื้นที่ว่าง สองฝั่งแม่น้ำ 3. ผู้แทนกลุ่มแต่ละ ครอบครัวอธิบาย ลักษณะและ สภาพแวดล้อม ของบ้านที่อยู่ อาศัยให้เพื่อนใน ชั้นฟัง	กลุ่ม ตัวแทนสมาชิก	เศษวัสดุ กระดาษ กาว ย่น ฯลฯ	บ้านเรือน ของแต่ละ ครอบครัว
3. วิถีชีวิต	♦ เหตุการณ์ อะไรบ้างที่ จะก่อให้เกิด ผลกระทบ ต่อ ชีวิตของ แต่ละ ครอบครัว	1. แต่ละกลุ่ม ครอบครัวร่วมกัน อภิปรายต่อ บทบาทหน้าที่ใน การทำกิจวัตร ประจำวันของ แต่ละคนใน ครอบครัวแล้ว เขียนหรือวาด ตารางกิจวัตร ประจำวันของ แต่ละคน	กลุ่มครอบครัว รายบุคคล		การบันทึก กิจวัตร ประจำวัน

เส้นทางการ เดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่ม หรือ การจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่ เกิดขึ้น
4. เหตุการณ์	♦ เหตุการณ์ อะไรบ้างที่ จะก่อให้เกิด ผลกระทบ ต่อวิถีชีวิต ประจำวัน ของสมาชิก	1. ทุกคนร่วมกัน ระดมสมองเพื่อ ระบุรายการ ต่าง ๆ ที่อาจเกิด ขึ้นได้ใน สถานการณ์จริง เช่น คนในบ้าน เจ็บป่วย สมาชิก ในบ้านต้องออก ไปทำงานที่อื่น การเกิดอุทกภัย การผจญภัย ความแห้งแล้ง งานประเพณี ท้องถิ่น เป็นต้น 2. ครูผู้สอนเสนอ แนะ ให้ผู้เรียน ศึกษาเพิ่มเติมใน เรื่องของมลภาวะ ทางน้ำ สุขภาพ อนามัยในครัว เรือน ความ ตระหนักถึงผล กระทบของวิถี ชีวิตต่อสภาพ แวดล้อมใน ชุมชน ปัญหาที่ เกิดขึ้นก่อให้เกิด ผลกระทบต่อ ครอบครัว อย่างไร ผู้เรียน จะแก้ปัญหา ได้อย่างไร	ทั้งห้อง รายบุคคล กลุ่มครอบครัว		-รายการ เหตุการณ์ ต่าง ๆ -เรียงความ -บทความ -การวางแผน -แผนที่ -แผนผัง -การแสดง บทบาท สมมติ -แบบสอบถาม -การสร้าง รูปแบบ -การ อภิปราย -การตั้ง สมมติ- ฐาน และ การ ทดสอบ ทาง การวิจัย -การ ประเมิน ผลงาน -การใช้ ทักษะ ทางคณิต ศาสตร์

เส้นทางการเดินเรื่อง	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	การจัดกลุ่มหรือการจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงานที่เกิดขึ้น
		3. ตัวแทนสมาชิกแต่ละครอบครัวนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาต่างๆต่อเพื่อนในชั้นเรียน	กลุ่มครอบครัว		-การละเล่นดนตรีนาฏศิลป์ -การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง
5. ผู้เชี่ยวชาญ	♦ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพทำอย่างไร	1. เชิญผู้เชี่ยวชาญมาแสดงความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนตามทัศนะของเขาและตอบข้อซักถามต่าง ๆ ของผู้เรียน	ทั้งห้อง		ข้อมูลจากการตอบข้อซักถามของผู้เรียน

ภาพประกอบ 20 แสดงแนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2

ที่มา: ธาริณี วิทยานิวัตน์. (2545). วิธีสตอรี่ไลน์....ทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. ใน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน. หน้า 128-134.

แผนการจัดกิจกรรมการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline)

เรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
1. การสร้าง ฉากชุมชน ริมน้ำ ลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ. ราชบุรี	◆ ชุมชน ริมน้ำ ลำภาชี ควรมี ลักษณะ อย่างไร	◆ ครูสามารถ ซักถามลักษณะ ชุมชนน้ำลำภาชี และให้ผู้เรียน ร่วมกันสำรวจ บริเวณภายใน โรงเรียนที่จะ สร้างหมู่บ้าน / ชุมชนจำลอง		-สังเกต		
2. ตัวละคร ช 0163 ช่างประดิษฐ์ ตุ๊กตา - ศึกษาแบบ การใช้ เครื่องมือ - ประดิษฐ์ ตุ๊กตาคน	◆ สมาชิก ใน ครอบครัว ของ ผู้เรียนมี ความ สัมพันธ์ กัน อย่างไร บ้าง	◆ แบ่งผู้เรียนเป็น กลุ่ม ๆ ละ 7 – 8 คนแล้ว สมมติให้ทุกคน คือคนใน ครอบครัวเดียว กันแบ่งบทบาท ความรับผิดชอบ ใครได้รับบทบาท ใด ให้สร้างตัว ละครที่เป็นตัว แทนของตัวเอง โดยให้ทุกคน บอกลักษณะเด่น ลักษณะด้อย ความต้องการ สูงสุดของ ตัวละคร	-กระดาน -กาวย่น -กระดาษ สี -กรรไกร -เศษวัสดุ อื่น ๆ - ฯลฯ -กิจกรรม แบ่งกลุ่ม -แบบ ตุ๊กตา ต่าง ๆ -ตัวอย่าง ตุ๊กตารูป แบบ ต่าง ๆ	-การเขียน -สังเกต การทำงาน กลุ่ม -ตรวจ ผลงาน	-ตัวละคร ของ ครอบครัว	ช 0163 ข้อที่

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
		<u>หมายเหตุ</u> การประดิษฐ์ตัว ละครจะต้องให้ อิสระผู้เรียนใน การค้นคว้าและ เลือกแบบอย่าง โดยให้ใช้วัสดุ จากท้องถิ่นให้ตัว ละครเป็นภาพ 3 มิติ				
ท 101 - การเล่าเรื่อง ชี้แจงเหตุผล อธิบายความ ต้องการ	♦ เราจะรู้จัก ครอบครัว ของ ผู้เรียนได้ อย่างไร	♦ ให้ผู้เรียนแต่ละ ครอบครัวนำ ตัวละครมา แนะนำสมาชิก ในครอบครัว พร้อมเปิด โอกาสให้ ครอบครัวอื่น ๆ ซักถาม		-ตรวจ ผลงาน -สังเกต การพูด	-แบบ บันทึก การพูด	ท 101 ข้อที่
ท 101 -การเขียน รายงาน -การพูดอธิบาย ส 071 -สภาพ พลังงาน และ สิ่งแวดล้อม ชุมชน	♦ การผลิต ตุ๊กตา ของแต่ละ กลุ่ม สูญเสีย พลังงาน และ สิ่งแวดล้อม มาก น้อย เพียงใด	♦ ให้ผู้เรียนแต่ละ กลุ่มร่วมกัน อภิปรายและหา ข้อสรุปการผลิต ตุ๊กตาของกลุ่ม สูญเสียพลังงาน และสิ่งแวดล้อม จากการผลิตมาก น้อยแค่ไหน จัด ทำรายงานเสนอ กลุ่มใหญ่	-เอกสาร การ ค้นคว้า		-รายงาน การใช้ พลังงาน และสิ่ง แวดล้อม	ส 071 ข้อที่

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
3. บ้าน ง 013 งานช่างพื้นฐาน - การวิเคราะห์ วางแผนและ ลงมือปฏิบัติ ในการสร้าง บ้านจำลอง	♦ จะหา เลียงชีพ ครอบครัว ได้อย่างไร	♦ ครูผู้สอนให้ แต่ละกลุ่มเลือก อาชีพที่ถนัด แล้วให้สร้าง บ้านและสถาน ประกอบการใน พื้นดินที่กำหนด ด้วยเศษวัสดุ หรือเศษไม้ตาม รูปแบบที่กลุ่ม กำหนดให้ สอดคล้องกับ อาชีพที่เลือก <u>หมายเหตุ</u> พื้นดินว่าง สำหรับสร้างบ้าน สร้างจำลอง แม่น้ำไหลผ่าน หมู่บ้าน	-สถานที่ หรือพื้น ดินที่เป็น ที่ว่างมุม ใดมุมหนึ่ง ใน โรงเรียน -เศษวัสดุ และ เครื่องมือ ในการ ก่อสร้าง	-สังเกต การทำงาน กลุ่ม -ตรวจ ผลงาน	-บ้านหรือ สถาน ประกอบ การ จำลองที่ สร้างขึ้น	ง 013 ข้อที่.....
ท 101 - เขียนเรื่องเล่า - พุด ฟัง คำอธิบาย และ คำบรรยาย ง 013 - กระบวนการ ทำงาน	♦ ผู้เรียน สร้างบ้าน สำเร็จได้ อย่างไร	♦ ให้ผู้เรียน แต่ละกลุ่มช่วย กันเขียนสรุป ขั้นตอน การสร้างบ้าน ทุกขั้นตอน จัด ทำในรูปแบบ รายงาน พร้อม นำเสนอในกลุ่ม ใหญ่ในประเด็น ที่กำหนด เช่น	-อุปกรณ์ การจัด ทำ รายงาน	-การทำงาน กลุ่ม ตรวจ ผลงาน -สังเกต การพูด	-รายงาน ผลการ ทำงาน	ท 101 ข้อที่..... ง 013 ข้อที่.....

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
		1. ขั้นตอนการจัด ทำ 2. ความร่วมมือ ภายในกลุ่ม 3. ความภาคภูมิใจ ในผลงาน 4. ปัญหาและ อุปสรรค				
ท 101 -การแต่งคำ ประพันธ์	♦ ผู้เรียนจะ บรรยาย สภาพ บ้านและ อาชีพของ ตนให้ ชาวซึ่งได้ โดยวิธีใด	♦ ให้ผู้เรียนแต่ละ กลุ่มอาชีพช่วย กันแต่งคำ ประพันธ์ที่ถนัด บรรยายสภาพ บ้านและการ ประกอบอาชีพ ของกลุ่มตัวเอง พร้อมทั้งนำเสนอ	-ตัวอย่าง คำ ประพันธ์	-ตรวจ ผลงาน	-คำ ประพันธ์	ท 101 ข้อที่.....

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
4.การประกอบ อาชีพ ส 101 -ประชากรและ สิ่งแวดล้อม -เศรษฐกิจและ การประกอบ อาชีพ -การดำเนินชีวิต	♦ การ ประกอบ อาชีพทุก ครอบครัว ในหมู่บ้าน มีความ สัมพันธ์ และ เกี่ยวข้อง กันอย่างไร	♦ ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันวิเคราะห์ อาชีพของกลุ่ม ตัวเองว่ามีสัมพันธ์ กับอาชีพอื่น อย่างไร และการ ประกอบอาชีพ เหล่านั้นส่งผลต่อ การใช้พลังงาน และสิ่งแวดล้อม อย่างไร สรุป รายงานและ นำเสนอ	-เอกสาร ค้นคว้า	-การทำงาน กลุ่ม -ตรวจ ผลงาน	-รายงาน	ส 071 ข้อที่.....
ส 071 -อิทธิพลของ สภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ วัฒนธรรม การดำรง ชีวิตของคน ในท้องถิ่น ท101 -การรายงาน	♦ เราจะจัด สภาพ แวดล้อม ของชุมชน และการ ประกอบ อาชีพ อย่างไรหมู่บ้าน ของเราจึงจะ เกิดความ สมดุลแล น่าอยู่ อาศัยที่สุด	♦ ให้ผู้เรียนช่วยกัน ปรับปรุงอาชีพให้ เกิดความสมดุลต่อ การอนุรักษ์ พลังงานและ สิ่งแวดล้อมและ ทดแทนบ้านที่อยู่ อาศัยให้น่าอยู่และ เหมาะสมตาม จินตนาการของ กลุ่มและให้ผู้เรียน แต่ละกลุ่มสรุปผล การเรียนรู้ในการ ปรับปรุงและ พัฒนาและรายงาน ผล	-อุปกรณ์ การตก ต่งบ้าน เช่น ไม้ดอก ประดับ ฯลฯ	-การปฏิบัติ งานกลุ่ม -ตรวจ ผลงานจาก การเขียน รายงาน	-ภาพการ ปรับปรุง และ พัฒนา	ส 071 ข้อที่.....

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
5. ประเพณี วัฒนธรรม ส 071 -ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีศิลปะ พื้นบ้าน	♦ หมู่บ้าน ของเรา ควร อนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม หรือศิลปะ พื้นบ้าน อะไรบ้าง	♦ ให้ผู้เรียนทุกกลุ่ม ร่วมกันประชุม ปรึกษาและ อภิปรายเพื่อร่วม กันพิจารณาถึง ประเพณี วัฒนธรรมและ ศิลปะพื้นบ้านที่ สำคัญที่ควร อนุรักษ์ไว้ และ สรุปเป็นแนว ปฏิบัติ	เอกสาร การ ค้นคว้า	-การทำงาน กลุ่ม	-แนว ปฏิบัติใน การ อนุรักษ์ ประเพณี วัฒน ธรรมหรือ ศิลปะพื้น บ้าน	ส 071 ข้อที่.....
6. การประกวด การเขียน เรียงความ ท 101 -การเขียน เรียงความ	♦ ทาง จังหวัดจัด ประกวด เรียงความ	♦ ให้ผู้เรียน เขียนเรียงความ เรื่อง ชุมชน แสนสุข โดยเขียน ผลงานเดี่ยวหรือ ทำเป็นกลุ่มตาม จินตนาการของ ผู้เรียนแล้วจัด ประกวด เรียงความ คัดผลงาน ดีเด่นส่งเข้า ประกวด	-อุปกรณ์ การแสดง -เครื่อง เสียงเวที	-ตรวจ ผลงาน	เรียง ความ	

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
ศ 101 -การร้องเพลง รำวง -เพลงพื้นเมือง -เพลงร้อง ประกอบ การฟ้อนรำ	♦ ผลการ ประกวด เรียงความ หมู่บ้าน ของเราได้ รับรางวัล เราจะจัด งานฉลอง อย่างไรดี	♦ ให้ผู้เรียนจับสลาก การแสดงเป็น กลุ่ม แต่ละกลุ่ม เลือกการแสดง วางแผนกิจกรรม ซ้อมกำหนดรับ และแบ่งงาน รับผิดชอบฝ่าย ต่าง ๆ เช่น ฝ่าย พิธีการ ประชา สัมพันธ์ ปฏิคม กรรมการบนเวที ฝ่ายสถานที่ ฯลฯ แล้วลงมือปฏิบัติ ตามขั้นตอนที่ วางแผน	-อุปกรณ์ การแสดง เครื่อง เสียงเวที	-สังเกต การฝึก ปฏิบัติ	แผนการ แสดง ของ ผู้เรียน	ศ 101 ข้อที่.....

เส้นทางการ เดินเรื่อง วิชา / เนื้อหา	คำถามนำ	กิจกรรมของผู้เรียน	สื่อ	การวัดผล	ผลงาน ที่เกิดขึ้น	สัมพันธ์กับ จุดประสงค์ การเรียนรู้
7. ผู้เชี่ยวชาญ ท 101 การฟังการพูด คำบรรยาย	♦ ใครล่ะที่ เป็นผู้ เชี่ยวชาญ และมี ประสบการณ์ ในเรื่อง การพัฒนา ท้องถิ่น จะ มาเล่าให้ พวกเราฟัง	♦ ให้ผู้เรียนร่วมกัน อภิปรายเพื่อคัด เลือก ผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการพัฒนา ท้องถิ่น และวาง แผนแบ่งงาน รับผิดชอบในการ เชิญผู้เชี่ยวชาญมา เป็นวิทยากรให้ ความรู้และลงมือ ปฏิบัติตามขั้นตอน ที่วางแผนไว้	-เครื่อง เสียง	-สังเกต จาก การ ปฏิบัติ -การซัก ถาม		

ภาพประกอบ 21 แสดงแนวปฏิบัติในการวางแผนจัดกิจกรรมการสอนหรือการเรียนรู้โดยวิธี
สตอรีไลน์ ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี สำหรับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 – 2 ซึ่งมีการบูรณาการข้ามรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้
ที่มา: อรทัย มูลคำ; และคนอื่นๆ. (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการ
หลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 151-154.

จากภาพประกอบที่ 20 หน้า 34 ที่กล่าวข้างต้น เป็นการแสดงตัวอย่างการวางแผนการสอน หรือการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ ที่เป็นทั้งการบูรณาการหลักสูตรและการเรียน การสอนซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการเขียนแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป แบ่ง ออกเป็น 6 ช่อง โดยจะต้องมีหัวข้อ (Topic) เขียนนำเป็นหัวข้อเรื่องก่อนการเขียนแผนการสอนหรือ แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบของแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้ จะเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

ช่องที่ 1 คือ การผูกเรื่องหรือการดำเนินเรื่อง (Storyline topic) ซึ่งจะระบุขั้นตอนของ Storyline และ เป็นตัวกำหนดฉาก (Episode)

ช่องที่ 2 คือ คำถามหลัก (Key Question) ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ

ช่องที่ 3 คือ กิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะ ตอบคำถามหลัก

ช่องที่ 4 คือ ลักษณะของการจัดชั้นเรียน (Organization) เป็นการระบุ ข้อมูลว่าในการ จัดกิจกรรมที่กล่าวไว้ในช่อง 3 นั้น มีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไรบ้าง

ช่องที่ 5 คือ สื่อการเรียนการสอน (Resource) เป็นการระบุสื่อที่ครูผู้สอนจะใช้เพื่อช่วย ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แผนที่ เอกสารอ้างอิง หรือ โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ช่องที่ 6 คือ ผลงานของผู้เรียน (Outcomes) เป็นการระบุผลงานของผู้เรียน ซึ่งเป็น End - product ของกิจกรรมในช่องที่ 3

และจากภาพประกอบที่ 21 หน้า 40 ที่กล่าวข้างต้น เป็นการแสดงตัวอย่างการวางแผน การสอนโดยวิธีสตอรีไลน์ ที่เป็นทั้งการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งมีการบูรณาการ ข้ามรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบของการเขียนแผนการสอน เหมือนทั่วไป กล่าวคือแบ่งออกเป็น 6 ช่อง และเพิ่มอีก 1 ช่องเป็นช่องที่ 7 เพื่อบอกความสัมพันธ์ กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ข้ามรายวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้

ช่องที่ 7 คือ สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ บูรณาการข้ามรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ทั้ง 7 ช่อง เป็นรูปแบบพื้นฐานในการเขียนแผนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์ ซึ่งครูผู้สอน สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามขั้นตอนการเรียนการสอนที่เน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลักได้ โดยขั้นตอนการเรียนการสอนที่เน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลัก แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังมี รายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นนำ เป็นขั้นเริ่มต้นของการถ่ายทอดความรู้สึก และประสบการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน อยากรู้ อยากเห็น ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเป็น การสร้างหรือเตรียมความพร้อมในการรับความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของกระบวนการสอน เพราะเป็นส่วนที่ช่วยให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เกิดประสบการณ์และความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่ พฤติกรรมที่คาดหวัง

ขั้นอภิปราย เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นกิจกรรมวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถอภิปรายเพื่อนำไปสู่การสรุป เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายการวิเคราะห์ และอภิปรายเป็นกิจกรรมระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำการอภิปราย ซึ่งการอภิปรายนี้ คือ การนำผลการทำกิจกรรมมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากการทำกิจกรรม ข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาสร้างเป็นความรู้ใหม่ มีการสรุปได้ความรู้ใหม่

โดยมีตัวอย่าง การเขียนแผนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังปรากฏหน้า 50-52

ตัวอย่าง

แผนการสอนโดยวิธีสตอรี่ไลน์

วิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง ครอบครัวของเรา ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง

เวลา 2 คาบ(100 นาที)

สาระสำคัญ

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในบ้านหลังหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด หรือ ต่างสายเลือดก็ได้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายของครอบครัวได้
2. บอกบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวได้
3. ประดิษฐ์ตุ๊กตาหุ่นที่เป็นตัวแทนของคนในครอบครัวจากวัสดุที่กำหนดให้ได้
4. บอกความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวได้
5. อธิบายลักษณะครอบครัวมีความสุข
6. ระบุวิธีให้ครอบครัวมีความสุขได้

เนื้อหา

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในบ้านหลังหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดเดียวกัน หรือ ต่างสายเลือดก็ได้

ครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดเดียวกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน หรือ ลุง ป้า น้า อา พี่ และ น้อง

ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่างสายเลือด เช่น เขย สะใภ้ ญาติของเขย ญาติของสะใภ้ และผู้อาศัยคนอื่น ๆ สมาชิกแต่ละคนในครอบครัว มีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน สมาชิกแต่ละคนควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว เช่น ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความขยันหมั่นเพียร มีความรักสามัคคี เคารพสิทธิของผู้อื่น มีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ลักษณะของครอบครัวมีความสุข คือ สมาชิกของครอบครัวทุกคนมีความสุขกาย สุขใจ แต่ละคนมีความสัมพันธ์กัน ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ต่างมีส่วนร่วมกันและกัน ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง อันเกิดจากรักกันฉันท์คนในครอบครัว มีการให้ความรัก ให้อภัยซึ่งกันและกัน ต่างคนรู้จักการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ตนเองก้าวหน้า อันจะนำไปสู่ความมีชื่อเสียงของคนและครอบครัว วิธีการสร้างให้ครอบครัวมีความสุข คือ สมาชิกต่างปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยดี ให้เป็น

คนเก่ง มีคุณภาพ มีจริยธรรม รู้จักการให้อภัย รู้จักการให้ มีเหตุ มีผล มีระเบียบวินัยในตนเอง
ตลอดจนทำตนให้เป็นผู้มีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตแข็งแกร่งและดี

สื่อการเรียนการสอน

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์ ครึ่งแผ่น ต่อ กลุ่ม
2. ปากกาเมจิก 2 ด้าม ต่อ กลุ่ม
3. สีเทียน 1 กล่อง ต่อ กลุ่ม
4. กาว 1 ขวด ต่อ กลุ่ม
5. กรรไกร 2 อัน ต่อ กลุ่ม
6. เศษผ้าสีต่าง ๆ

คำถามสำคัญ

1. ครอบครัวของผู้เรียนประกอบด้วยใครบ้าง สมาชิกแต่ละคนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
2. สมาชิกแต่ละคนในครอบครัว มีบทบาทอย่างไร

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูผู้สอนติดภาพที่มีสิ่งหลายตัวบนกระดาษ แล้วนำอภิปรายโดยใช้คำถามดังนี้

1. ภาพที่เห็นเป็นภาพของใคร
2. ในภาพประกอบด้วยสิ่งกี่ชนิด อะไรบ้าง
3. สิ่งแต่ละชนิดมีหน้าที่อย่างไร

ครูผู้สอนกล่าวว่า วันนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกใน

ครอบครัว

ขั้นกิจกรรม

1. ครูผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน จำนวน 6 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มสมมติว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
2. ให้ผู้เรียนแต่ละคนประดิษฐ์ตุ๊กตา หรือหุ่นของตนเองที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน โดยใช้เศษวัสดุและอุปกรณ์ตามที่กำหนดให้ แล้วเขียนประวัติของสมาชิกในครอบครัวที่สร้างขึ้นในกระดาษ A 4 หลังจากนั้นนำตุ๊กตาหรือหุ่นที่ประดิษฐ์ขึ้น ติดบนกระดาษโปสเตอร์ที่จัดเตรียมไว้ให้ พร้อมกับตั้งชื่อครอบครัวของตนเอง และเขียนชื่อสมาชิกกำกับไว้ด้วย
3. ให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละครอบครัว ร่วมกันอภิปรายถึงบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
4. ให้ผู้แทนของแต่ละครอบครัว นำครอบครัวของตนเอง และนำเสนอผลการอภิปรายเรื่องบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวหน้าชั้นเรียน ในหัวข้อต่อไปนี้

- 4.1 ชื่อครอบครัว
- 4.2 ชื่อสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว
- 4.3 ความสัมพันธ์กันของคนแต่ละคนในครอบครัว
- 4.4 บทบาท และ หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

ขั้นอภิปราย

ครูผู้สอนนำการอภิปราย โดยใช้คำถามต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์กันของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร
2. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนเป็นอย่างไร
3. ครอบครัวของผู้เรียนมีความสุขหรือไม่ มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้
4. มีวิธีการสร้างให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูผู้สอนให้สมาชิกในแต่ละครอบครัว ร่วมกันสรุป โดยให้แนวความคิด ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
2. บทบาท และหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว
3. ครอบครัวมีความสุข คืออะไร มีวิธีการทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะร่วมกันทำกิจกรรม
2. ประเมินผลจากผลงานของผู้เรียน
3. สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของการเป็นสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวเดียวกัน และ

สมาชิกต่างครอบครัว

ภาคผนวก

การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline)

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี (Storyline)

ครูผู้สอนทุกคนที่ทำหน้าที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร่วมมือกันดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ และ จัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ ซึ่งอาจวิเคราะห์และจัดหลักสูตรได้ โดยอาจบูรณาการสาระการเรียนรู้ทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และหลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. กำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง

3. วางแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดย

3.1 ตั้งคำถามหลัก

3.2 วางรูปแบบกิจกรรมย่อย ๆ

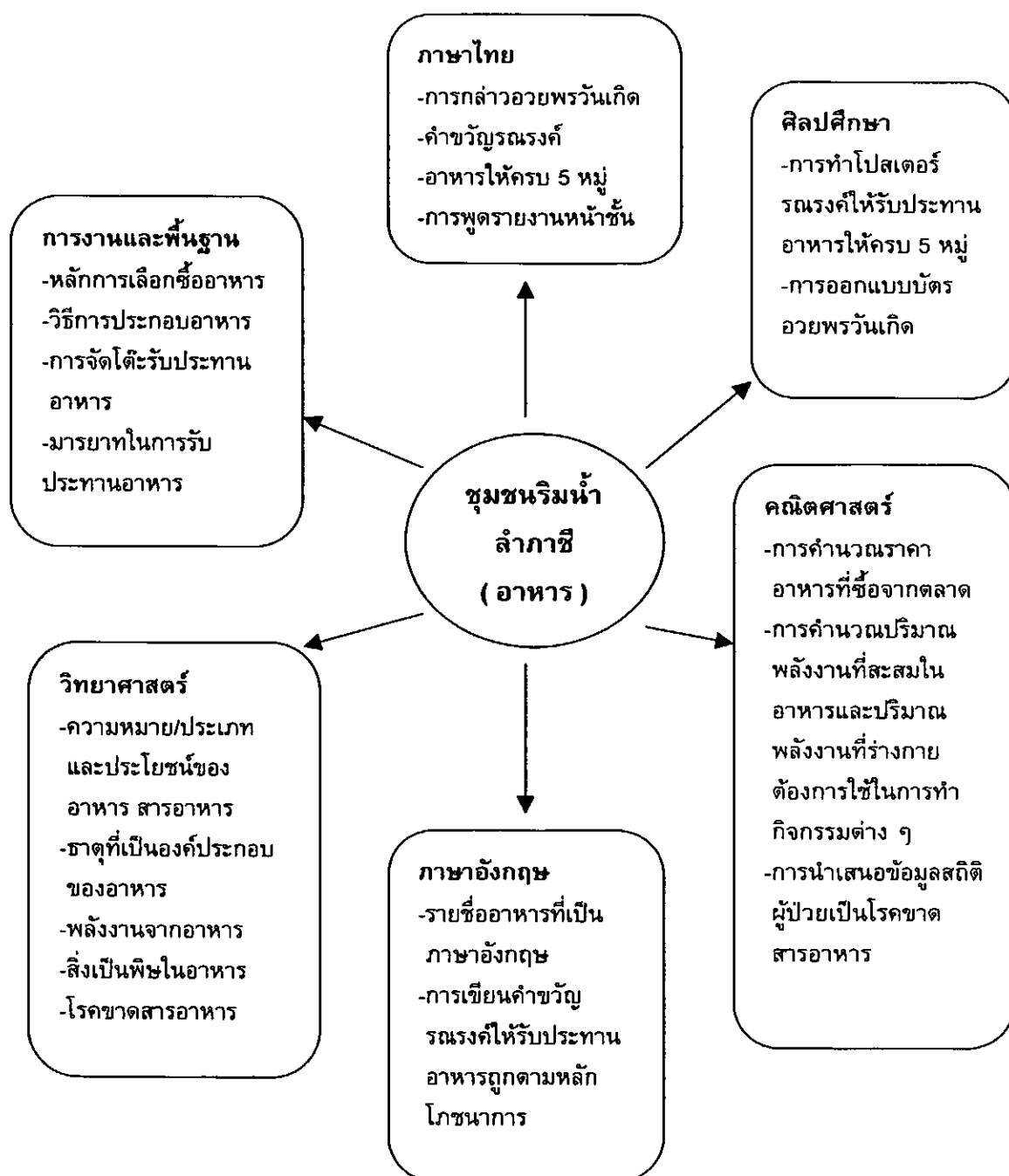
3.3 วางแนวทางการจัดชั้นเรียน

3.4 จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน

3.5 กำหนดแนวทางการประเมินผล

4. จัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้

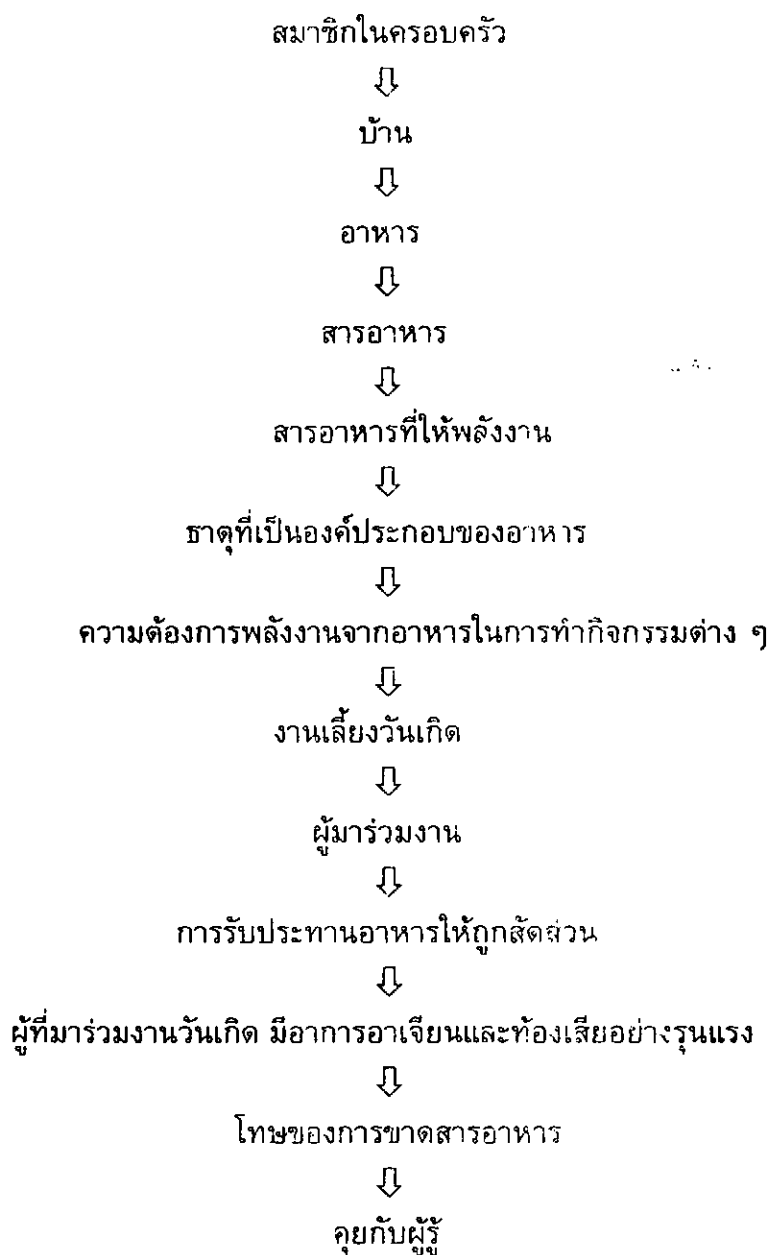
โดยมีตัวอย่างประกอบ ในการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ หัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับต่อไปนี้

ภาพประกอบ 22 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์และจัดหลักสูตรเชิงบูรณาการการเรียนรู้การสอนในหัวเรื่อง อาหาร

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic line)

การจัดการเรียนการสอนหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี หัวข้อย่อยเรื่อง อาหาร

ภาพประกอบ 23 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องหัวข้อ ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวอย่าง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามเส้นทางการเรื่องในหัวข้อเรื่อง
ชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เส้นทางการ การเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
1. สมาชิกใน ครอบครัว	1. สมาชิกใน ครอบครัวของ ผู้เรียนประกอบ ด้วยใครบ้าง แต่ละ คนมีความสัมพันธ์ กับนักเรียนอย่างไร บ้าง 2. บทบาทและหน้าที่ ของสมาชิกแต่ละ คนมีอะไรบ้าง 3. หลักในการอยู่ร่วม กันอย่างมีความสุข ของครอบครัวมี อะไรบ้าง	1. แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยสมมติให้แต่ละกลุ่มเป็น ครอบครัวเดียวกัน และให้แต่ละคนสร้างตุ๊กตา หรือหุ่นเพื่อเป็นตัวแทนของสมาชิก 2. แต่ละกลุ่มอภิปรายบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก พร้อมทั้งบอกหลักในการอยู่ร่วมกันอย่าง มีความสุข โดยบันทึกในรูปแบบผังประมวล ความคิด (Mind mapping) แล้วให้ตัวแทน กลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. บ้าน	1. บ้านของผู้เรียน ควรมีลักษณะ อย่างไร และอยู่ใน สภาพแวดล้อม อย่างไรจึง เหมาะสม 2. ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการสร้างบ้าน ของผู้เรียนอย่างไร	1. อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัยและ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการสร้างที่อยู่ อาศัย 2. สมาชิกในครอบครัวแบ่งหน้าที่กันเพื่อจำลอง สภาพแวดล้อม และบ้านของแต่ละครอบครัว โดยใช้เศษวัสดุตามที่กำหนด

เส้นทาง การเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
3. อาหาร	1. อาหารหมายถึงอะไร 2. อาหารหลักของคนไทยแบ่งเป็นกี่หมู่ มีอะไรบ้าง และแต่ละหมู่มีประโยชน์อย่างไร 3. ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของอาหารที่ไปสำรวจจากตลาดได้ที่ประเภทอะไรบ้าง 4. ผู้เรียนมีหลักในการเลือกซื้ออาหารอย่างไรบ้าง	1. อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความหมายของสารอาหารตามความเข้าใจ พร้อมทั้งวาดรูปอาหารที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน 2. ครูผู้สอนพาผู้เรียนออกไปสำรวจอาหารในตลาดที่อยู่ใกล้ ๆ โรงเรียน พร้อมทั้งให้เลือกซื้ออาหารตามรายการที่จับฉลากได้ 3. เมื่อกลับมาที่โรงเรียน ให้แต่ละครอบครัวจำแนกประเภทของอาหารตามเกณฑ์ที่แต่ละครอบครัวกำหนดขึ้นเอง และนำอาหารที่ซื้อมานำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งบอกหลักในการเลือกซื้ออาหารชนิดดังกล่าว โดยนำเสนอการจำแนกประเภทของอาหารและหลักในการเลือกซื้ออาหารลงในกระดาษฟลิปชาร์ตในรูปแบบที่น่าสนใจ 4. ให้แต่ละครอบครัวศึกษาการจำแนกประเภทอาหาร เกณฑ์ในการจำแนก และหลักในการเลือกซื้ออาหารของทุกครอบครัวแล้ว นำความรู้ที่ได้ทั้งหมด สรุปลงในกระดาษฟลิปชาร์ตในรูปของผังกราฟฟิก
4. สารอาหาร	1. สารอาหารคืออะไร มีกี่ชนิด อะไรบ้าง 2. ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของสารอาหารได้กี่ประเภท อะไรบ้าง และใช้เกณฑ์ใดในการจำแนก	1. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่อง สารอาหารจากแหล่งค้นคว้าต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร ข้อมูลจากสถานีอนามัยชุมชน พร้อมทั้งนำเสนอในรูปของผังกราฟฟิกมาเป็นการบ้าน 2. ผู้เรียนนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าหน้าชั้นเรียนในประเด็นดังต่อไปนี้ 2.1 ความหมาย 2.2 ประเภท

เส้นทาง การเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
	3. สารอาหารแต่ละประเภท มีประโยชน์อย่างไร 4. ผู้เรียนมีวิธีทดสอบสารอาหารแต่ละประเภทอย่างไร 5. อาหารที่ผู้เรียนซื้อมาจากตลาด มีสารอาหารประเภทใดบ้าง 6. มื้อเย็นของวันนี้ ผู้เรียนจะรับประทานอะไรเป็นอาหาร จึงจะได้สารอาหารครบถ้วน 7. ผู้เรียนจะรณรงค์ให้เพื่อนๆ เลือกรับประทานอาหารเพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารครบถ้วนได้อย่างไร	2.3 ประโยชน์ 2.4 วิธีทดสอบสารอาหาร 3. ศึกษาวิธีทดสอบสารอาหารแต่ละชนิดจากใบความรู้ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือกัน (Co - operative Learning) แบบจิกซอร์แล้วแต่ละครอบครัวจึงออกแบบการทดลองเพื่อทดสอบสารอาหารในอาหารที่ซื้อมา 4. ให้แต่ละครอบครัวคิดรายการอาหารมื้อเย็นที่มีสารอาหารครบถ้วน แล้วบันทึกลงในกระดาษ A 4 5. ให้ทุกครอบครัวออกแบบ และทำโปสเตอร์รณรงค์ให้เพื่อนๆ ในโรงเรียนรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนเพื่อนำไปติดรอบๆ โรงเรียน
5. สารอาหารที่ให้พลังงาน	1. อาหารที่ผู้เรียนซื้อจะมีพลังงานสะสมอยู่หรือไม่ ถ้ามีมีค่าเท่าไร	1. ให้สมาชิกแต่ละครอบครัวศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพลังงานที่สะสมในอาหารจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาส่งหน้า แล้วนำเสนอผลการค้นคว้าในรูปแบบที่น่าสนใจ

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
	2. ผู้เรียนมีวิธีทดสอบว่าในอาหารมีพลังงานสะสมอยู่หรือไม่อย่างไรบ้าง 3. ถ้านำอาหารที่ซื้อ มา ไปประกอบเป็นอาหารเย็น ผู้เรียนจะได้รับพลังงานจากอาหารดังกล่าว คนละกี่แคลอรี 4. จงแยกแยะว่าอาหารเย็นที่ผู้เรียนจะได้รับประทานให้พลังงานและสารอาหารครบถ้วนหรือไม่	2. ให้แต่ละครอบครัวออกแบบการทดลองเพื่อทดสอบพลังงานที่สะสมในอาหาร พร้อมทั้งคำนวณปริมาณพลังงานที่สะสมในอาหารแต่ละชนิด 3. ให้สมาชิกแต่ละครอบครัวร่วมกันอภิปราย และแยกแยะว่า ถ้านำอาหารที่ซื้อ มา ไปประกอบเป็นอาหารเย็นที่บ้าน จะประกอบอาหารชนิดใดบ้าง เพื่อทำเป็นรายการอาหารเย็นของห้องเรียน โดยทำลงในกระดาษขาว-เทาขนาด A 4 คนละ 1 แผ่น แล้วนำมารวมกันเป็นเล่มในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 4.1 ชนิดของอาหาร 4.2 ชื่ออาหารเป็นภาษาอังกฤษแบบง่าย ๆ 4.3 ส่วนประกอบของอาหาร 3.4 พลังงานและสารอาหารที่จะได้รับ
6. ธาตุที่เป็นองค์ประกอบของอาหาร	1. เหตุใดเมื่อลิ้มอาหารดังทั้งไว้บนเตา อาหารจึงกลายเป็นสีดำ 2. เมื่อนำอาหารแต่ละชนิด ที่ซื้อ มา จากตลาดมาเผา จะได้สารชนิดใดบ้างและจะมีวิธีทดสอบสารแต่ละชนิดอย่างไรบ้าง	1. ให้ผู้แทนของห้อง ออกมาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับ เด็กหญิงคนหนึ่งลิ้มอาหารทั้งไว้บนเตาจนอาหารไหม้เป็นสีดำ และเมื่อนึกขึ้นมาจึงวิ่งไปเปิดฝาดู ก็ถูกของเหลวที่ฝ้ามืดหกรดราทำให้เกิดแผลด้วย 2. จากเหตุการณ์สมมติดังกล่าว ให้สมาชิกแต่ละครอบครัวอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และ วิธีทดสอบว่าสารที่เกิดจากการเผาไหม้ คือสารชนิดใด โดยใช้สารานุกรมวิทยาศาสตร์ และหนังสืออื่น ๆ ประกอบการอภิปราย

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
		3. ทำการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน แล้วนำเสนอผลการทดลองหน้าชั้นเรียน แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับธาตุที่เป็นองค์ประกอบของอาหาร 4. รวบรวมความรู้ที่ได้มาบันทึกเป็นแผนผังประมวลความรู้
7. ความต้องการพลังงานในการทำกิจกรรมต่างๆ	1. ใน 1 วัน สมาชิกของครอบครัวผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง 2. พลังงานที่แต่ละคนใช้ในการทำกิจกรรมได้มาจากไหน 3. ปัจจัยใดบ้างที่มีต่อความต้องการพลังงานในการทำกิจกรรมของแต่ละคน 4. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความต้องการพลังงานในการทำกิจกรรมของแต่ละคน 5. สมาชิกของครอบครัวแต่ละคนต้องการพลังงานในการทำกิจกรรมเท่าไร	1. ให้แต่ละครอบครัวร่วมกันอภิปราย โดยใช้ตารางแสดงปริมาณพลังงานที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ใน 1 ชั่วโมงต่อน้ำหนักร่างกาย 1 กิโลกรัมประกอบการอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ 1.1 ปัจจัยที่มีต่อความต้องการพลังงานในการทำกิจกรรมของแต่ละคน 1.2 วิธีการคำนวณปริมาณพลังงานที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรมของแต่ละคน 2. ให้สมาชิกแต่ละครอบครัววาดรูปกิจกรรมที่จะทำมาครอบครัวละ 1 กิจกรรม พร้อมทั้งศึกษาค้นคว้า และอภิปรายในประเด็น ดังต่อไปนี้ คือ 2.1 ชื่อกิจกรรมเป็นภาษาอังกฤษ 2.2 วิธีการที่ถูกต้อง หรือ หลักในการทำกิจกรรม 2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

เส้นทาง การเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
8. งานเลี้ยงวันเกิด	- สมาชิกแต่ละคนต้องการสารอาหารในปริมาณเท่ากันหรือไม่ - มีอะไรบ้างที่มีผลต่อความต้องการของสารอาหารของสมาชิก - ครอบครัวของผู้เรียนจะทำอาหารอะไรไปร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ - อาหารแต่ละชนิดที่จะนำไปร่วมงานมีคุณค่าทางโภชนาการหรือไม่อย่างไร แต่ละครอบครัวของผู้เรียนมีบทบาทอย่างไรในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ร่วมกันเป็นอย่างไร - มารยาทในการรับประทานอาหารร่วมกันเป็นอย่างไร	- จำลองสถานการณ์ว่าเป็นงานวันเกิดของคุณปู่ ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นรักของคนในหมู่บ้าน และสมาชิกทุกคนครอบครัวตกลงกันว่า จะร่วมกันจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดให้คุณปู่ - สมาชิกแต่ละครอบครัว ร่วมกันอภิปรายชนิดของอาหารที่จะนำมาร่วมงาน โดยคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร และความเหมาะสมกับทุกคน - กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละครอบครัวในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ พร้อมทั้งอภิปรายถึงมารยาทในการรับประทานอาหาร แล้วจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดตามที่กำหนดไว้

เส้นทาง การเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
9. ผู้มาร่วมงาน	1. โรคอ้วน มีสาเหตุและผลกระทบอย่างไรบ้าง 2. สมาชิกในครอบครัวของผู้เรียน มีหลักในการรับประทานอาหารให้ถูกสัดส่วนอย่างไร 3. ผู้เรียนมีวิธีการใดให้เพื่อนหรือคนในโรงเรียนรับประทานอาหารให้ถูกสัดส่วนได้อย่างไร	1. ให้ผู้เรียนศึกษา กรณีศึกษาพร้อมทั้งอภิปรายร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนด ดังนี้ 1.1 โรคอ้วนมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง 1.2 ผลกระทบจากคนที่เป็นโรคอ้วน ได้แก่อะไรบ้าง 2. ให้สมาชิกแต่ละครอบครัวอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการร่วมรณรงค์ให้เพื่อนหรือคนในโรงเรียนรับประทานอาหารให้ถูกสัดส่วน พร้อมทั้งจัดโครงการรณรงค์ดังกล่าวในโรงเรียนด้วย
10. โทษของการขาดสารอาหาร	1. ชุมชนที่ริมหน้าผาชิของผู้เรียนมีคนใดเป็นโรคขาดสารอาหาร 2. สาเหตุและโทษของการขาดสารอาหารมีอะไรบ้าง 3. วิธีการป้องกัน และแก้ไขทำได้อย่างไรบ้าง 4. วิธีการรณรงค์ให้คนในชุมชนไม่เป็นโรคดังกล่าว ทำได้อย่างไร	1. ให้ผู้เรียนไปสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นโรคขาดสารอาหารของคนในชุมชน ในประเด็นดังนี้ 1.1 สาเหตุของการขาดสารอาหาร 1.2 วิธีการป้องกันและแก้ไขการขาดสารอาหาร แล้วนำข้อมูลมานำเสนอหน้าชั้นเรียนในรูปแบบที่น่าสนใจ(บทบาทสมมติ หรือ ตารางหรือรูปภาพก็ได้ เป็นต้น) 2. นำข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุ อาการของโรค และแนวทางการป้องกันแก้ไขไม่ให้เกิดโรคขาดสารอาหารแต่ละโรค มารวบรวมเป็นหนังสือเล่มเล็กๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
		3. เขียนโครงการรณรงค์เพื่อไม่ให้เพื่อนหรือคนในโรงเรียนเป็นโรคขาดสารอาหาร และดำเนินการตามโครงการที่เขียน
11. ผู้ที่มาร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ มีอาการอาเจียนและท้องเสียอย่างรุนแรง	- สาเหตุที่ผู้มาร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่เกิดอาการอาเจียนและท้องเสียอย่างรุนแรงคืออะไร และมีวิธีการตรวจสอบได้อย่างไร - สิ่งที่เป็นพิษในอาหารมีกี่ประเภท อะไรบ้าง - สิ่งที่เป็นพิษในอาหาร ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายอย่างไร - แนวทางในการป้องกัน และหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นพิษในอาหารทำได้อย่างไร	- ศึกษาจากกรณีศึกษา (งานเลี้ยงฉลองวันเกิดที่มีผู้มาร่วมงานเกิดอาการอาเจียนและท้องเสียอย่างรุนแรง) แล้วร่วมกันอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ - สาเหตุที่มีอาการอาเจียนและท้องเสียอย่างรุนแรง - วิธีการตรวจสอบอาหารที่เป็นพิษ - สมาชิกแต่ละครอบครัว ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของสิ่งที่เป็นพิษในอาหาร อาการที่แสดงเมื่อได้รับสารพิษดังกล่าวเข้าไปในร่างกาย และ แนวทางในการป้องกัน รวมถึงการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดสิ่งเป็นพิษในอาหาร โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาจัดนิทรรศการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ให้กับเพื่อน ๆ ในโรงเรียน หรือ ครู หรือ ผู้ปกครอง หรือ ผู้ที่สนใจ

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	คำถามหลัก (Key Questions)	กิจกรรมที่เป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน (Instructional Media)
	5. รูปแบบการจัดนิทรรศการ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจ เรื่องสิ่งที่เป็นพิษในอาหารทำได้ อย่างไร	
12. คุยกับผู้รู้	1. แนวทางในการป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดเหตุการณ์นำเต้าของผู้เรียนนั้น ถูกต้องตามแนวคิดของแพทย์หรือผู้รู้หรือไม่อย่างไร 2. ผู้เรียนมีข้อสงสัย หรือ ต้องการทราบข้อมูลอะไรเพิ่มเติมบ้าง	1. เชิญแพทย์ หรือ อณัมย์ด่าบล หรือนักโภชนาการจากโรงพยาบาลในชุมชน มาให้ความรู้แก่ผู้เรียน 2. ให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย หรือ ข้อมูลที่ผู้เรียนต้องการศึกษาเพิ่มเติม

ภาพประกอบ 24 แสดงการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามเส้นทางการเดินเรื่อง ในหัวข้อเรื่อง ชุมชนริมน้ำลำภาชี หน่วยย่อยเรื่อง อาหาร สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(ตัวอย่าง)

แผนการสอน โดยวิธีสตอรีไลน์

ตอนที่ 8 เรื่อง งานเลี้ยงวันเกิด ของเส้นทางการเดินเรื่องจาก Storyline เรื่อง งานเลี้ยงวันเกิดคุณปู่
สาระ วิทยาศาสตร์

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 8 เรื่อง งานเลี้ยงวันเกิดคุณปู่

เวลา 3 ชั่วโมง (180 นาที)

สาระสำคัญ

ความต้องการปริมาณและสารอาหารในแต่ละคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ เพศ วัย สภาพร่างกาย และกิจกรรมที่ทำ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจคุณค่าทางโภชนาการ และ เรียนรู้มารยาทในการรับประทานอาหารที่ดี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถ

1. ระบุปัจจัย (สิ่งต่าง ๆ) ที่มีผลต่อความต้องการปริมาณสารอาหารของแต่ละคนได้
2. เลือกรายการอาหาร โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม
3. จัดเตรียมอาหาร และจัดตกแต่งสถานที่ในการรับประทานอาหารได้
4. แสดงมารยาทในการรับประทานอาหารได้อย่างดีและถูกต้อง
5. กล่าวคำอวยพรเนื่องในโอกาสสำคัญได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสารอาหาร ความต้องการสารอาหารในแต่ละคนจะไม่เท่ากัน มีความแตกต่างกันตามปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. เพศ ในวัยเดียวกันเพศชายต้องการพลังงานมากกว่าเพศหญิง
2. วัย ทั้งเพศชายและเพศหญิงตั้งแต่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นจนถึงวัยกลางคน ต้องการพลังงานสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหนึ่ง ๆ มากกว่าวัยอื่น ๆ ในขณะที่ทารกจนถึงวัยเรียนต้องการโปรตีนสูงกว่าวัยอื่น ๆ
3. สภาพร่างกาย เช่น หญิงในระยะตั้งครรภ์หรือระยะให้นมบุตร จะมีความต้องการอาหารทุกประเภทสูงกว่าทุกวัย เพราะสารอาหารส่วนหนึ่งใช้ไปในการเลี้ยงทารกในครรภ์ หรือ ไปผลิตน้ำนม
4. กิจกรรมที่ทำ เช่น การวิ่งต้องการพลังงานมากกว่าการเดิน หรือ ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานมาก เช่น คนทำสวน ย่อมต้องการพลังงานมากกว่าผู้นั่งทำงานอยู่กับที่ เช่น คนเย็บผ้า

อาหารต่างชนิดกันที่มีปริมาณเท่ากัน จะให้ค่าพลังงานและสารอาหารในปริมาณที่ต่างกัน การที่จะให้ร่างกายได้รับพลังงานและสารอาหารครบตามความต้องการ ควรบริโภคอาหารหลายๆ ชนิดสลับกันไป

มารยาทในการรับประทานอาหาร

1. ใช้ช้อนกลางในการตักอาหาร
2. ไม่รับประทานอาหารแบบมูมมาม
3. ไม่เคี้ยวอาหารเสียงดัง
4. ไม่พูดคุยกุขณะมีอาหารอยู่ในปาก

สื่อการสอน

1. เอกสาร

1.1 ตารางแสดงปริมาณพลังงานและสารอาหารบางชนิดที่คนไทยวัยต่างๆ ต้องการ ภายใน 1 วัน

1.2 ตารางแสดงส่วนประกอบของอาหาร และค่าพลังงานในอาหารบางชนิดต่อมวล 100 กรัม

1.3 ใบความรู้ เรื่อง มารยาทในการรับประทานอาหาร

2. วัสดุอุปกรณ์

- 2.1 กระดาษขาว-เทา แผ่นละ 1 กลุ่ม
- 2.2 กาว กลุ่มละ 1 หลอด
- 2.3 สีเทียน กลุ่มละ 1 กล่อง
- 2.4 กระดาษสี กลุ่มละ 2 แผ่น
- 2.5 กรรไกร กลุ่มละ 1 อัน
- 2.6 ปากกาเมจิก กลุ่มละ 2 ด้าม
- 2.7 วัสดุอื่น ๆ

คำถามหลัก

1. สมาชิกแต่ละคนต้องการสารอาหารในปริมาณที่เท่ากันหรือไม่ อย่างไรบ้าง
2. ปัจจัย (สิ่งอื่นๆ) ที่มีผลต่อความต้องการสารอาหารแต่ละคน คืออะไร
3. ครอบครัวของผู้เรียน จะทำอาหารอะไรบ้างไปร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่
4. อาหารแต่ละชนิดที่จะนำไปร่วมงานมีคุณค่าทางโภชนาการหรือไม่ อย่างไร
5. ครอบครัวของผู้เรียน มีบทบาทอย่างไรในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่
6. มารยาทในการรับประทานอาหารร่วมกันเป็นอย่างไร

ชั้นการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1.1 ครูผู้สอนนำเสนอเรื่องราว การจัดงานเลี้ยงในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด บวชนาค แต่งงาน เลี้ยงฉลองความสำเร็จ เลี้ยงฉลองสมรส เลี้ยงฉลองขึ้นบ้านใหม่ กิจกรรมสำคัญที่ต้องมีการฉลองดังกล่าว มีอะไรบ้าง (การเลี้ยงอาหาร) เช่น งานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ชั๊วะ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนริมน้ำลำภาชี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

1.2 ครูผู้สอนนำผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1.2.1 ปัจจัย (สิ่งอื่น ๆ) ที่มีผลต่อความต้องการปริมาณอาหาร สารอาหารของแต่ละคน

1.2.2 ในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ชั๊วะนั้น ต้องมีการเตรียมในเรื่องใดบ้าง ใครจะทำอะไร อย่างไร

1.2.3 เพื่อให้งานเลี้ยงราบรื่น ผู้ไปร่วมงานเลี้ยง จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงเรียกว่าได้ว่าเป็นผู้มีมารยาทในการรับประทานอาหารที่ดี

2. ชั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

2.1 ครูผู้สอนสมมติสถานการณ์ว่า ขณะนี้กำลังใกล้จะถึงงานวันเลี้ยงฉลองวันเกิดครบรอบอายุ 80 ปี ของคุณปู่ชั๊วะซึ่งเป็นผู้อาวุโสสูงมากในหมู่บ้าน ทุกคนในชุมชนริมน้ำลำภาชี จึงตกลงกันว่าจะร่วมกันมือกันจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดให้คุณปู่ชั๊วะ โดยตกลงกันว่าแต่ละครอบครัวจะนำอาหารมาร่วมงาน และช่วยกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เตรียมงาน

2.2 ให้สมาชิกแต่ละครอบครัวร่วมกันอภิปราย เพื่อเลือกรายการอาหารที่จะนำมาจัดงานเลี้ยง เพื่อให้ทุกคนในชุมชนริมน้ำลำภาชีได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ได้รับสารอาหารครบถ้วน และได้รับพลังงานอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาจาก

2.2.1 ตารางแสดงปริมาณพลังงานและสารอาหารบางชนิดที่คนไทยวัยต่าง ๆ ต้องการใน 1 วัน

2.2.2 ตารางแสดงส่วนประกอบของอาหารและค่าพลังงานในอาหารบางชนิดต่อมวล 100 กรัม

2.2.3 ใบความรู้ประกอบการอภิปรายเรื่อง มารยาทในการรับประทานอาหาร โดยอภิปรายในประเด็น ต่อไปนี้

- 1) ปัจจัย (สิ่งอื่น) ที่มีผลต่อความต้องการสารอาหารแต่ละคน
- 2) รายการอาหารที่จะนำมาจัดงาน
- 3) คุณค่าทางโภชนาการของอาหารแต่ละชนิด
- 4) มารยาทในการรับประทานอาหาร

แล้วนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียนในรูปของ ตารางการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร โดยจัดทำลงในกระดาษขาว-เทา ขนาด A 4 1 แผ่นต่ออาหาร 1 ชนิด แล้วรวบรวมนำมาเย็บเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ซึ่งภายในแต่ละแผ่น ประกอบด้วย รายการอาหาร ส่วนประกอบของอาหารแต่ละชนิด สารอาหารที่เป็นองค์ประกอบของอาหารแต่ละชนิด ปริมาณอาหาร ปริมาณพลังงานที่ได้รับจากอาหาร

2.3 ให้ผู้แทนแต่ละครอบครัวนำเสนอรายการอาหารที่จะนำมาร่วมงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ชัวะต่อทุกคนในชุมชนริมน้ำลำภาชี พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบว่า การจัดอาหารตามรายการดังกล่าวคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง

2.4 สมาชิกทุกคนในชุมชนริมน้ำลำภาชี ร่วมกันอภิปรายเพื่อคัดเลือกรายการอาหารที่เหมาะสมที่สุด และประหยัดที่สุด สำหรับงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ชัวะ ดังกล่าว จำนวน 9 รายการเพื่อให้แต่ละครอบครัวนำมาร่วมงานครอบครัวละ 1 รายการ

2.5 ให้สมาชิกในชุมชนริมน้ำลำภาชี ร่วมกันจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดคุณปู่ชัวะ โดยให้แต่ละครอบครัวรับหน้าที่แตกต่างกันไป ดังนี้

2.5.1 จัดสถานที่สำหรับจัดงาน

2.5.2 จัดเตรียมอาหาร และเสิร์ฟอาหาร

2.5.3 ตกแต่งสถานที่

2.5.4 ประชาสัมพันธ์ และเชิญให้สมาชิกในชุมชนริมน้ำลำภาชีและชุมชนที่อยู่

ใกล้เคียงรับทราบเพื่อมาร่วมงาน

2.5.5 กล่าวอวยพร พร้อมให้ข้อคิดเรื่อง การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

2.6 สมาชิกทุกคนในชุมชนริมน้ำลำภาชีและผู้มาร่วมงาน ร่วมรับประทานอาหาร โดยคำนึงถึงเรื่อง มารยาทในการรับประทานอาหาร หลังจากรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว กล่าวอวยพร และทุกครอบครัวร่วมกันร้องเพลงอวยพรวันเกิดให้คุณปู่ชัวะ ผู้อำนวยการแห่งชุมชนริมน้ำลำภาชี

3. ขั้นวิเคราะห์

ครูผู้สอนนำผู้เรียนร่วมกันอภิปราย โดยการตอบคำถามต่อไปนี้

3.1 คนแต่ละคนมีความต้องการอาหารเท่ากันหรือไม่ อย่างไร

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการปริมาณและสารอาหารของคนแต่ละคน

3.3 มีหลักการอะไรในการเลือกรายการอาหารมาร่วมในงานเลี้ยงฉลองวันเกิดที่ได้ประโยชน์มากที่สุด

3.4 ในงานที่มีการเลี้ยงอาหาร เราควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้างจึงจะเหมาะสม และสังคมยอมรับว่า เราเป็นผู้มีวัฒนธรรม

3.5 การจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดครบอายุของบุคคลผู้มีอาวุโสสูงในชุมชน
ควรคำนึงถึงเรื่องอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3.6 การกล่าวอวยพรคุณปู่โดยสวดแทรกเนื้อหาให้เห็นความสำคัญของการรับประทาน
อาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ จะมีวิธีการอย่างไรจึงจะดูว่าเหมาะสมและน่าเชื่อถือ

4. ขั้นสรุป

4.1 ครูผู้สอนนำผู้เรียนสรุปให้ได้ประเด็นตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

4.2 ให้ผู้เรียนแต่ละคน ไปทำสมุดเล่มเล็กโดยเลือกหัวข้อใดก็ได้ เลือกมาเพียง

1 หัวข้อ ดังนี้

4.2.1 หลักการเลือกรับประทานอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ

4.2.2 มารยาทในการรับประทานอาหารตามวัฒนธรรมไทยที่งดงาม

4.2.3 คำเชิญชวนคนไทยให้รณรงค์มารับประทานอาหาร เพื่อให้ร่างกายมี

สุขภาพแข็งแรง และสุขภาพจิตที่ดี

4.2.4 คำกล่าวอวยพรแด่บุคคลที่มาอาวุโสมากกว่า ผู้กล่าวอวยพร โดยสวดแทรก
เนื้อหาที่ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าในการรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ

5. การวัดและประเมินผล

5.1 ประเมินผลจากกระบวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม

5.2 ประเมินผลงานที่แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5.3 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ขณะร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม

5.4 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และเรียนอ่อน ประเมินผล

1 คน

5.5 ประเมินผลงานจากกิจกรรมทั้งหมด

หนังสืออ้างอิง

- ธาริณี วิทยานิพนธ์. (2545). *วิธี Storyline ทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลาวัณย์ วิทยาอุทมิกุล; และวลัย พานิช. (2545). *Storyline Approach กับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- วลัย พานิช; และคนอื่น ๆ. (2544). *เอกสารเผยแพร่แนวทาง Storyline Approach กับการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. (เอกสารประกอบการสัมมนา). อัดสำเนา.
- (2545). *การสอนด้วยวิธี Storyline*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารประกอบการสัมมนา). อัดสำเนา.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : บริษัทตันอ้อ 1999.
- วันชัย จีงวิบูลย์สถิตย์. (2545). *มารู้จัก Storyline กันเถอะ*. เอกสารเผยแพร่ Storyline Approach เครือข่ายปฏิบัติการ Storyline ประเทศไทยเพื่อการเรียนรู้แบบบูรณาการ. อัดสำเนา.
- สุวรรณา ไชยวัฒนานนท์. (2544). *การสอนแบบบูรณาการโดยวิธี Storyline method คู่มือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา*. (เอกสารประกอบการอบรม). ราชบุรี : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. อัดสำเนา.
- อรทัย มูลคำ; และคนอื่น ๆ (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์ จำกัด.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2545). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. กรุงเทพฯ : Bell, Steve; & Fifield Kathy. (1996). *An Introduction to Storyline Method*. Scotland : Glasgow, Jordanhill College. (Photocopied).

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะในการนำคู่มือไปใช้

การจัดการศึกษาตามนโยบายหลักการ และนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสถานศึกษาหรือโรงเรียนมีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามหลักการและเป้าหมายดังกล่าว โดยจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องต่อมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยอีกประการหนึ่ง โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการ ให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา เฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีการบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้จากหลากหลายวิธีเข้าด้วยกัน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าหาความรู้จากสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตและสังคมที่เป็นจริง เป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาผู้เรียนในเชิงบูรณาการทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองในการรับรู้ได้อย่างเต็มที่

การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง เล่มนี้ จึงเป็นการจัดทำเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ครูผู้สอน ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนโดยวิธีสตอรี่ไลน์ และเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการทำกับ นิเทศ การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ของครูผู้สอน คู่มือเล่มนี้ประกอบด้วย ความร่วมมือกันของครูผู้สอน การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา กำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง และการจัดทำแผนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นนวัตกรรมการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสะดวกในการนำไปใช้ในหลักสูตรท้องถิ่น หรือ หลักสูตรแกนกลางที่รัฐกำหนดไว้ในรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งกล่าวโดยละเอียดดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทและภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการควรดำเนินการดังนี้

1. เข้าร่วมประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ “ตะนาวศรี” อำเภอสามฝั่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 22 โรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับทราบนโยบายมีแนวดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545

1.2 สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. อำนวยความสะดวก สนับสนุน และส่งเสริมในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่คณะครูผู้สอนต้องการ สนใจ และร้องขอมาให้ความรู้ตามโอกาสอันควร

3. ส่งเสริม สนับสนุน จัดหาวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ ให้มีจำนวนและปริมาณที่เพียงพอ

4. ใช้เป็นแนวทางในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ความก้าวหน้าของผู้เรียนและการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ทั้งที่เป็นรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการรายงานผลไปยังผู้เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สาธารณชน ผู้บังคับบัญชาหน่วยงานในระดับสูง เป็นต้น

5. นำไปสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชน ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบสตอรี่ไลน์

6. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผลงานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนหรือดำเนินเรื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้เต็มเต็มความรู้ของผู้เรียนเอง โดยเฉพาะความร่วมมือกันของครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งครูผู้สอนต้อง

1. ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

2. ปรับเนื้อหา กระบวนการ และทฤษฎีต่างๆ ให้เข้ากับสภาพที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. เข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ

4. หลังจากได้เข้าร่วมประชุม ได้มีการดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการภายในโรงเรียนของตนเอง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ร่วมชี้แจงและเสนอแนะตามคู่มือ โดยครูผู้สอนดำเนินการดังนี้

4.1 วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ หรือครูผู้สอนกลุ่มสาระอื่นๆ ที่สอนในระดับชั้นเดียวกันร่วมกันกับครูฝ่ายวิชาการ ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ และ มีความประสานร่วมมือกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

4.2 กำหนดกิจกรรมและวางแผนการสอนร่วมกันไว้ล่วงหน้า

4.3 จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อาทิเช่น เอกสาร ตำราค้นคว้า ซีดีรอม วีดีทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลและสถานที่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5. จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และ ปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน ตามแผนการสอน อาทิเช่น สภาพท้องถิ่น บริเวณโรงเรียน สภาพท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมในชุมชน ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่สามารถสัมผัสได้ และผู้เรียนให้ความสนใจมากที่สุด

6. ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากบทบาทการสอนหรือบอกข้อมูล มาเป็นผู้วางแผน ผู้แนะแนวทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้จัดการเพื่อสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและแสวงหาความรู้โดยใช้คำถามนำ และมีบทบาทเป็นแหล่งความรู้ ที่สามารถให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบเสริมองค์ความรู้แก่ผู้เรียนได้

7. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง หรือ ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียน เพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้และปรับปรุง และพัฒนางานของตนเองได้ตลอดเวลา

8. ทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายวิธีการ อาทิเช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทำงานโดยกระบวนการกลุ่ม แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียนและเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา การวางแผนการสอนในลำดับครั้งต่อไปได้

ผู้เรียน

ผู้เรียนคือผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสตอรีไลน์ นี้ เป็นผู้ต้องใช้ประสบการณ์หรือมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการทำให้เกิดความรู้ใหม่อยู่แล้วในตนเอง โดยผู้เรียนต้องตอบคำถามหลักของครูผู้สอน เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการคิด ทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะการจัดการ เพื่อจะเติมเต็มเรื่องราวและประสบการณ์และพร้อมที่จะพิสูจน์ข้อค้นพบของตนเองหรือพิสูจน์แนวคิดของตนเองได้ตลอดเวลา ฉะนั้นผู้เรียนควรได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ชื่นวางแผนการทำงานต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น
2. ค้นคว้าหาความรู้ที่ตนเองและกลุ่มสนใจ เพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน
3. ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยมีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน กำหนดงาน และลำดับขั้นตอนการทำงาน แบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบและได้รับมอบหมายจากกลุ่ม มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง
4. สรุปความคิดรวบยอดทุกกิจกรรม
5. รับฟังคำชี้แนะและวิจารณ์จากผู้อื่นเพื่อการปรับปรุงงาน
6. ชื่นชมผลงานร่วมกัน
7. ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาผลงานของตนเองจนเป็นที่พอใจ
8. สามารถสรุปความรู้ที่ค้นพบได้ด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการเสนอแนะแนวทาง วิธีการบูรณาการหลักสูตรและวิธีการบูรณาการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน โดยครูผู้สอนได้เรียนรู้กระบวนการ และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเลือกทางหนึ่ง ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นนวัตกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางประการหนึ่ง ก็คือ การเป็นนวัตกรรมที่ง่ายต่อการปฏิบัติ ให้ความสนุกสนานแก่ผู้เรียนและครูผู้สอน และมีความเหมาะสม สะดวกต่อการนำมาปรับประยุกต์ใช้สำหรับการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกระดับการศึกษา โดยในคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้นำเสนอรายละเอียดต่างๆ ไว้ตามลำดับ สะดวกแก่การทำความเข้าใจ พร้อมมีตัวอย่างประกอบให้ศึกษาหลายอย่าง โดยเฉพาะแผนภาพประกอบการอธิบาย และสิ่งจำเป็นที่สุดในการดำเนินการก็คือ การทดลองนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดทักษะและความเข้าใจอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนั่นก็คือหลักการที่เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ที่แท้จริงนั่นเอง

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าในการศึกษาและนำมาจัดทำเรียบเรียงเป็นคู่มือฉบับนี้ จะช่วยให้ได้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาที่สนใจได้นำไปจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ ใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพตามโอกาสอันควรในลำดับต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://66.102.7.104/search?q=cache:W2BBxw6swu8J:sobkroo.com/cr31.htm+%EO%...>

วันที่สืบค้น 18 มีนาคม 2544.

การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ (Storyline Method). (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

<http://66.102.7.104/search?q=cache:JYLPHUXXgNcJ:library.uru.ac.th/webdb/images/S....>

วันที่สืบค้น 21 มีนาคม 2544.

กรมอาชีวศึกษา. (2541). คู่มือการฝึกงาน การทำโครงการ การทำโครงการวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ข้อมูลทั่วไป ; ตำบลสวนผึ้ง : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http : //](http://www.thaitambon.com/tambon/tambon.asp?ID=700301)

www.thaitambon.com/tambon/tambon.asp?ID=700301. วันที่สืบค้น 2 กันยายน 2548.

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ มาเรียม นิลพันธ์. (2542). รายงานการวิจัยการศึกษาและจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม (อส.มส.). นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

คุรุรักษ์ ภิมรวัช. (2544). การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี : โรงพิมพ์รวมช่าง.

งานพัฒนาข้อมูลท่องเที่ยว กองข่าวสารการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547).

ราชบุรี : คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโอ่งมังกร วัดขนอนหนังใหญ่ ดึงใจถ้ำงาม ตลาดน้ำดำเนิน เพลีนค้างคาวร้อยล้าน ย่านยี่สกปลาดี. ม.ป.พ. อัดสำเนา.

จังหวัดราชบุรี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.ratchaburi.go.th/data/Storyofracha.htm>.

วันที่สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2544.

จำรัส ระหว่างบ้าน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พิศุจน์ มีไพล่ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี" ณ ที่ตั้งโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2548.

เจาะแก่น " Child Centered " การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา : <http://school.obec.go.th/sup3br3/rs33.htm>. วันที่สืบค้น 19 มีนาคม 2544.

ใจทิพย์ สังขวุฒิ. (2546). คู่มือการปฏิบัติงานพัสดุของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ณรงค์ เบ็ญจจันทร์. (2545). คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

- ดารณี กาญจนะ คุ่มสิน. (2547). *คู่มือการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองชุบ ศรีแก้ว. (2545). *คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนมัธยมศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา เขมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารณี วิทยานิพนธ์. (2545). *วิธี Storyline ทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ไวยรัชพานิช. (2546, เมษายน-มิถุนายน). กทม.กับการจัดการสิ่งแวดล้อมดี ๆ เพื่อเด็ก. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (health)*. 26(2) : 18-29.
- บันทึกการประชุมศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี". (เอกสารประกอบการประชุมศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ "ตะนาวศรี" พ.ศ. 2547). อัดสำเนา.
- ประวัติจังหวัดราชบุรี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.rachaburi.go.th/data/history.htm>. วันที่สืบค้น 5 กันยายน 2548.
- ปราณี กรุณวงศ์. (2546). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโมเดลชิปปา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดแสงสวรรค์*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปริศนา จันทศักดิ์. (2547). *คู่มือการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน; และคนอื่น ๆ. (2539). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543, พฤษภาคม). *อรุณรุ่งกับสิ่งแวดล้อม*. บันทึกปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 6 อรุณรุ่งกับสิ่งแวดล้อม. แหล่งที่มา : <http://www.noe.go.th/webpanom/article-panom/book-panmom 06.htm>. วันที่สืบค้น 29 สิงหาคม 2548.
- พนมจิตร แสนคำ; และคงศักดิ์ ธาตุทอง. (2546 : ออนไลน์). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ Storyline Method*.
- พรสมบัติ คำตรง. (2544). *ยุทธศาสตร์การสอน*. (เอกสารประกอบการอบรม). ราชบุรี : ม.ป.พ. อัดสำเนา.

- พรทิพา พลจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พิศุจน์ มีไพล่ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสมนึกวิจิตรการ จังหวัดราชบุรี. เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2548.
- พัชรินทร์ บอร์ด; และคนอื่นๆ. (2547). คู่มือเบื้องต้นสำหรับธุรกิจ SMEs. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์; และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2545). การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์. กรุงเทพฯ ; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพรัช สงวนไพร่ดอน. (2544). การเรียนรู้แบบค้นพบสู่การปฏิบัติสิ่งแวดล้อมศึกษา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://66.102.7.104/search?q=cache:8DYCxZfkivoJ:203.144.166.11/watiamtoitigsc/pot.วันที่สืบค้น 2 กันยายน 2548>.
- ภัทรกร เฟื่องฟู. (2548). คู่มือการปฏิบัติงานการรับงานการคำสำหรับครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เริงชัย จงพิพัฒน์สุข. (2543). คู่มือผู้ปกครองและครู. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ลาวัณย์ วิทยาอุทมิกุล; และวลัย พานิช. (2545). Storyline Approach กับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนบูรณาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- วลัย พานิช; และคนอื่นๆ. (2544). เอกสารเผยแพร่แนวทาง Storyline Approach กับการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. (เอกสารประกอบการสัมมนา). อัดสำเนา.
- (2545). การสอนด้วยวิธี Storyline. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารประกอบการสัมมนา). อัดสำเนา.
- วัฒนาพร ระบุบุทกข์. (2544). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทตันอ้อ 1999.
- (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ธนพร.
- (2544). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : ธนพร.
- วันชัย จิรวินัยสถิตย์. (2545). มารูจัก Storyline กันเถอะ. เอกสารเผยแพร่ Storyline Approach เครือข่ายปฏิบัติการ Storyline ประเทศไทยเพื่อการเรียนรู้แบบบูรณาการ. อัดสำเนา.
- วีระเดช เชื้อนาม. (2544). เจาะแก่น “Child Centred” การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คืออะไร. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.mc41.com/database/chikdcenter.htm>. วันที่สืบค้น 19 มีนาคม 2544.
- ศิริพร ศรีทอง. 2545, กรกฎาคม). อินทราวาส : โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่น. วารสารการศึกษา กทม. 25(10) : 32-34.
- ศิวะนาถ ปิยะวิทยารม; ดุลวิษณุ อ่อนหวาน; และ จันทศรี สุดโต. (2542, มีนาคม). STORYLINE METHOD เส้นทางสู่การเรียนรู้. สานปฏิรูป. 2(13) : 15-20.
- สมมาตร ประสูวรรณ. (2545). การพัฒนาคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่าง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สายนธ์ ตรีอุดม. (2545). *คู่มือปฏิบัติงานครูจ้างสอนวิทยาลัยอาชีวศึกษาบ้านแพ้ว*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สุรเศรษฐ์ บุญเกิด. (2540, กันยายน). จาก"สวนป่า"สมเด็จพระบรมราชินีนาถ....ถึงเขตอุทยานธรรมชาติวิทยา. *ศิลปวัฒนธรรมไทยท้องถิ่นราชบุรี*. 1(1) : 7-15.
- (2544). *สรุปกิจกรรม Story Line เรื่อง มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย*. (เอกสารประกอบการสอน). ราชบุรี : ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- สุรเศรษฐ์ บุญเกิด. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พิศุจน์ มีโปล์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษา จังหวัดราชบุรี. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2548.
- สุรินทร์ วงศ์หาดี; และคนอื่น ๆ. (2544, มกราคม-มิถุนายน). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 1(1) : 50-54.
- สุวรรณ ไชยวัฒนานนท์. (2544ก). *การสอนแบบบูรณาการโดยวิธี Storyline method คู่มือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา*. (เอกสารประกอบการบรรยาย). ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- (2544ข). *คู่มือการจัดกิจกรรมเข้าค่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา*. (เอกสารประกอบการอบรม). ราชบุรี : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. อัดสำเนา.
- สุวรรณ ไชยวัฒนานนท์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พิศุจน์ มีโปล์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดราชบุรี เขต 1. เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2548.
- ไสว พิกขาว. (2548). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://66.102.7.104/search?q=cache:dl63MSbkRVOJ:www.budmgt.com/bud...> วันที่สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2548.
- หทัย น้อยสมบัติ; และคนอื่น ๆ. (2548). *การศึกษามูลค่าการเรียนรู้วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบ Storyline Method*. (เอกสารประกอบการสัมมนา). อัดสำเนา.
- หนูม้วน ร่มแก้ว. (2548). *การสอนแบบ Storyline*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://66.102.7.104/search?q=cache:dKfDCTiKXYOJ:www.dr-noomuan.com/...> วันที่สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2548.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2540). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. อัดสำเนา.

- อนุชิต เจริญจำเนียร. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรัญ มุลคำ; และคนอื่น ๆ. (2542ก). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตร และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์จำกัด.
- . (2542ข). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เล่ม 2 กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์จำกัด.
- . (2543). *Child Centered : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์จำกัด.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2545). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). *หลักการสอน*. (เอกสารประกอบคำสอน). ม.ป.พ.
- อาภรณ์ สุนทรวาท. (2544). *การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ในงาน " เทียวราชบุรี ปี 2002 " วารสารศิลปวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี*. 4(4) : 114-115.
- อารียา สุขศรี. (2545, กุมภาพันธ์). *มารู้จัก ราชบุรี กันก่อน*. *วารสารที่นี้....ราชบุรี*. 1(ปฐมฤกษ์) : 20-25.
- อำนวย เกตตระกูล. (2541). *คู่มือการเขียนแผนการสอนเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา*. เชียงใหม่ : เอ็มพันธ์.
- อำนวยพร พลจันทร์. (2546). *ศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *การนำวิธี Storyline ไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. (เอกสารประกอบการอบรม). ม.ป.ป.
- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่าง อุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรม ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Gresswell, Jeff. (2005). *Creating Worlds, Constructing Meaning The Scottish Storyline Method*. (Online). Available : <http://66.102.7.104/search?q=cache:KddtUmShCDwJ:www.heinemannndram>. Retrieved November 28, 2005.
- Field, Smith ; & Field, Glenifer. (2005). *Cecil Sly uses a kingdom 'storyline' to bring students together*. (Online). Available : <http://66.102.7.104/search?q=cache:B1FluKkOeXoJ:www.centraoregonian.c>. Retrieved November 20, 2005

Bell, Steve. (2005). *Storyline Method*. (Online). Available :

<http://66.102.7.104/search?q=cache:bOB5atUdezYJ:lehrerfortbildung-bw.de>. Retrieved
November 20, 2005

Bell, Steve ; & Fifield, Kathy. (1996). *An Introduction to Storyline Method*. Scotland :
Glasgow, Jordanhill College. (Photocopied).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการจัดทำคู่มือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการจัดทำคู่มือ

1. นายบุญเลิศ อรรคอุดม ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.4
โรงเรียนอนุบาลราชบุรี อำเภอเมือง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นางสาวรรณา ไชยนานนท์ ศึกษาในเทศก์ คศ.3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. นายสุรเศรษฐ์ บุญเกตุ ครู คศ.3
โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจโครงสร้างเนื้อหาสาระคู่มือ

ภาคผนวก ค.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

นักวิชาการศึกษา

1. นายมนตรี เมฆวิไล ศึกษานิเทศก์ คศ.3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นายมาโนช จันทร์แจ่ม ศึกษานิเทศก์ คศ.3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์ คศ.4
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. นางช่อทิพย์ อินแสน ศึกษานิเทศก์ คศ.2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
5. นางพันธ์ประภา พูนสิน ศึกษานิเทศก์ คศ.2
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. นายสมโภชน์ ศรีเมือง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนธรรมศาสตร์ – จุฬา 2 อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นายอมร ศิริมงคล ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ 3
โรงเรียนวัดรางเสนห์นครจันทร์ อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. นายคณิต จิตเจริญทวีโชค ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนบ้านหนองพันจันทร์ กิ่งอำเภอบ้านคา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. นายศักดิ์ดา บุรัมย์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.2
โรงเรียนบ้านหนองโก กิ่งอำเภอบ้านคา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
5. นางสาวสมหมาย ลิ้มทุติเนตร ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนอนุบาลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

6. นางชลดา แสงรักษ์	ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.3
โรงเรียนบ้านหนองหม้อข้าว อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
7. นางสาวสมใจ ศรีเอี่ยม	ผู้อำนวยการสถานศึกษา คศ.2
โรงเรียนสมนึกวิทิตวรการ อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ครูปฏิบัติการ

1. นายสมบัติ ประสิทธิชัย	ครู คศ.2
โรงเรียนวัดรางเสนห์นครจันทร์ อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. นายพงเทพ ปาณะศรี	ครู คศ.2
โรงเรียนวัดเขากลิ้ง อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. นายทองดี สายบัว	ครู คศ.2
โรงเรียนธรรมศาสตร์-จุฬา 2 อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. นางสาวพรทิพา พลจันทร์	ครู คศ.2
โรงเรียนสมนึกวิทิตวรการ อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
5. นางสาวแสงระวี มีสัตย์	ครู คศ.2
โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
6. นางสาววรารมณ สุกุลวิวรรณ	ครู คศ.2
โรงเรียนบ้านมะขามเอน อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
7. นางสาวสุพิศ มินคร	ครู คศ.2
โรงเรียนบ้านกล้วย อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
8. นางวันเพ็ญ สายบัว	ครู คศ.2
โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ภาคผนวก ง.
แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับครูในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

รายการตรวจสอบ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เนื้อหาสาระ มีความเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย					
2.	รูปแบบของคู่มือ มีความเหมาะสม					
3.	รายละเอียดที่กำหนดในคู่มือทั้ง 4 ขั้นตอน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 3.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 3.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 3.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 3.4 การจัดทำแผนการสอน					
4.	คู่มือมีความสอดคล้องและความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละขั้นตอน 4.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 4.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 4.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 4.4 การจัดทำแผนการสอน					
5.	เนื้อหาสาระทั้ง 4 ขั้นตอนครอบคลุมในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน 5.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 5.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 5.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 5.6 การจัดทำแผนการสอน					

รายการตรวจสอบ		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	การจัดลำดับหรือกระบวนการของแต่ละขั้นตอน เข้าใจง่าย และ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 6.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 6.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 6.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 6.4 การจัดทำแผนการสอน					
7.	เนื้อหาสาระแต่ละขั้นตอน มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ 7.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 7.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 7.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 7.4 การจัดทำแผนการสอน					
8.	แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ง่ายต่อการปฏิบัติ 8.1 ความร่วมมือกันของครูผู้สอน 8.2 การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชา 8.3 การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง 8.4 การจัดทำแผนการสอน					
9.	แนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายพิศุจน์ มีไปล์
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501
สถานที่เกิด	อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 41 หมู่ 8 ตำบลบ้านไร่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 70130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดตึกหิรัญราชบุรี อันดับ คศ.3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดตึกหิรัญราชบุรี ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบางแพ"บางแพปฐมพิทยา" อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2521	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ) จากวิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2525	ประกาศนียบัตรประโยคพิเศษครูมัธยม (พ.ม.) ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ. 2529	ปริญญาตรีศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) จากมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ